ПУТЬ ПАЛОМНИКА

(БОГОМОЛЦЯ)

— ОЗ —

Сього сьвіта в будучей сьвіт.

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Class PR3330
Book A86
Copyright No. 1910

COPYRIGHT DEPOSIT.

„Я уснув. Снило ся менї".

ПУТЬ ПАЛОМНИКА

(БОГОМОЛЦЯ)

— із —

Сього сьвіта в будучий сьвіт.

НАПИСАВ

ДЖАН БОНІЯН.

(З анґлїйского переклав Ів. Бодруґ).

З 37-ми ілюстраціями.

AMERICAN TRACT SOCIETY

150 Nassau Street, New York.

Pilgrim's Progress, Ruthenian.

PR3330
.A86
1910

Copyright, 1910,
By American Tract Society.

© CLA278818

ВИКАЗ ІЛЮСТРАЦІЙ.

„Я уснув. Снило ся менї" 2
„Я видів убраного в лахмітя чоловіка" . . 22
„Мусїв перед ними відкрити свою душу" . 24
„Бо думали, що сон покріпить сили його" . 25
„Що робити менї?" 27
„Чи бачиш онде вузонькі двері?" . . . 29
„Христіянин в багнї Розпуцї" 35
„Пан Мудрагель Сьвіта" 38
„Поважна особа" 49
„За желїною решіткою сидів чоловік" . . 61
„І що думаєте ви, побачити таку пащу" . . 65
„Тягар упав з його плечий" 67
„Три Ангели" 68
„Формалїст" 71
„Лицемір" 73
„Врештї рачкував" 76
„Боягуз" 78
„Маловір" 80
„Льви були привязані" 82
„Сторож" 84
„Князь Тьми (Аполіон)" 97
„Тому Богу славу даю" 104
„Хтось з нечистих духів шепнув йому, аби богохулив" 108
„Не міг встати, аж Віруючий прийшов та поратував його" 113
„Хвалько (чоловік, що богато говорить а мало творить)" 124

„В тім городї є місце, на котрім розложена Вистава Марноти" 141
„Лава присяглих" 152
„Трафив ся йому новий товариш, по назві Надїя" 155
„Перебивши їх, лишив на самотї оплакувати своє горе" 177
„Покажім сим подорожним деякі дива" . . 186
„Глупота" 190
„Так вони обступили його і напасним приказом змусїли його встати" 194
„Безбожник (атеїст)" 206
„А він сказав: „Нї, Ісус кличе тебе" . . . 216
„Я завсїгди веселий собі" 221
„Аж переплили оба глубину" 240
„При звуках ангельских труб" 243
„І я пробудив ся, та зрозумів, що се був сон" 247

Житє Боніяна.

Вступне слівце.

Мабуть нема ні одної книжки в величезній анґлійскій літературі, яка би була більше популярною чим „Pilgrim's Progress". Нема здаєть ся другої книжки в цивілізованім сьвіті, окрім біблії, яка би була переведена на так многі европейскі мови, як „Pilgrim's Progress".

Одно „Американське Товариство Трактів" видало його доси на 36-ти мовах. На жаль сказати, Русько-Українська мова до тепер тішить ся не многими творами великих людий західної Европи.

Наукових переводів маємо дуже мало, а релігійних праць майже ніяких; тому я, видячи, що духовна наша література окрім біблії майже вся містить ся в мертвій церковній мові, та що наш нарід хвалить Бога більше в формах чим в житю; і що не много Русинів-Українців має правдиве понятє о християнізмі, перевів отсю книжку з анґлійскої мови.

Нехайже кождий, кому дістане ся вона до рук, перечитає її уважно і другому подасть. В ній він найде добрі і лихі сторони своєї душі, в ній пізнає, хто такий правдивий християнин, що має діяти, а чого ні, щоби бути вдоволеним і вічно ща-

сливим. Нехайже кождий читаючи її роздумує добре і вибере з неї для себе, як сам автор говорить, „цінні діяменти".

Конечно треба згадати, хто такий був автор сеї книжки.

Книжку „Pilgrim's Progress" написав Джан Баніян, в 17-ім столїтю.

Він родив ся р. 1628-го в Елстон коло Белфорду, в Анґлії. Батько його і він занимали ся кітлярством. Поза селську школу він не мав більше шкільного образованя. За молоду був великим гільтаєм, і як сам про себе пише: „не було над нього більшого брехуна, лихослова і богохульника", за що совість йому страшно докучала, і часто густо в снї являли ся йому видива і злі духи поривали його кудись безвісти.

В двайцятім роцї житя служив він в війську через кілька місяців, потім оженив ся з бідною, але чесною побожною дївчиною. Подруже їх було так бідне, що по шлюбі обоє вони обходили ся одною мискою і ложкою. Жінка втягнула його до церкви, де проповідував проповідник Галл. Проповіди духовного так вплинули на молодого Джана, що він відразу почув на души „страшний гріховний тягар", і почав бороти ся з своїми похотями. Раз коли він на вулици між молодїжию по давному лихословив, та богохулив, прислухалась тому одна жінка дуже лихої слави, тай сказала показуючи на Джана: „Се плюгавий розпустник, що гнилю свого язика готов заразити всю молодїж в околи-

ци". Слова грішниці так поділали на Джана, що він від тої хвилї перестав лихословити, та богохулити. За те взяв ся читати історичні книжки, та біблїю. При помочи доброго сьвященика, він розумів Божу волю що раз більше і більше, а маючи здоровий розум і трівку память, вивчив ся знаменито біблїю, но „гріховний тягар" все таки не покидав його. Він чув, що гріхи віддалили його від лиця Божого і постоянно сумнївав ся, чи Господь помилує його. Він розумів що „дїлами закона не спасе ся нїяке тїло" а знав, що милосердія Божого треба йому для спасенія душі. З часом прийшов до заключеня, що любов Христова перевисшає всї гріхи, так він удав ся в молитвах до Бога, і почув як Христос зняв його „тягар гріховний". Всї люди дивували ся, що Джан так нагло змінив ся, а з часом громада знаючи його талан і покликанє на службу Богу, обрала його своїм душпастирем.

Були то часи, коли в Анґлїї папа мав єще великий вплив, а королї були на службі то папї, то протестантам. Джан проповідував Евангеліє в церкві, на розпутю, в стайни і всюди, де лише зібрала ся горстка слухачів. А проповідував з такою силою і знанєм Сьвятого Письма, що небавки тисячі народа являлись на місце, де чули що він голосити-ме слово Боже. Попи стали йому дуже завидувати, і на підставі законів, що „не вільно кому будь проповідувати Слова", увязнили його; розлучили з жінкою і трема дїточками, та посадили в тюрму. Джан був спокійний в тюрмі, хоч з кождим днем ждала його шибениця. Він

знав, що терпить за правду. Тюремна служба сердечно його любила, і він написав там богато релїґійних праць, з котрих і „Пилґримс Проґрес" має велику славу і популярність. По дванайцяти роках після перевороту в державних законах, випущено його на волю, почім люблячі його церкви Божі ординували його на сьвященника. Тепер проповідував Джан ще з більшою силою, і знов попав ся в тюрму на шість місяців, за те, що таланом в проповіди опорожняв католицкі церкви. Вийшовши на волю робив те саме, і писав книжки.

Слава про нього розійшла ся по цілій Анґлії, но він був смиренний.

В році 1688-ім Джан „переплив свою ріку до небесного міста". Тїло його поховане в Фінсбурі. Анґлії між гробами найбільших анґлїйських реформаторів. На гробі Баніяна поставили приятелї прегарний помяник з його фіґурою на верху. Там між иньшими дожидає він „Чоловіка на хмарі".

Ів. Б.

Апольоґія автора для сеї книжки.

Коли вперве перо до рук я взяв
Отсе писать, я і не подумав,
Що таку книжку, як ся змалюю,
Такої моди; а так міркую:
Напишу інакшу. А нім я
Добре оглянувсь; вийшла ось яка.
Було так: Пишучи про сьвятих путь
І жизнь, бо дни Евангелія суть,
Я попав нагло в алеґорію
Про їх мандрівку, путь і ґльорію*).
Висше чим двайцять гадок я списав
І знова двайцять в голові я мав
І вони в мене мов рій множились,
Мов іскри з вугля у воздух бились.
Ні, гадаю, множитесь ви в мині, —
Зберу вас разом, запишу нині;
Хиба би вас кільки в мене було,
Щоб ви пожерли почате діло.
Так я й зробив: Мені і не снилось,
Щоб показать сьвіту своє чорнило
У такім змісті; я лише думав,
І сам не знав, що писати мав.

---

*) славу.

Не бажав я другів вдоволити,
Ні я не з тих, щоб себе хвалити.
Не в вільних хвилях, щоб час проминав,
Я написав се; не на думці мав
Ухилитись від гадок лукавих,
Що тягли мене із доріг правих.
А так: пером паперу дотикав,
Чорним на білім, думки поскладав;
По своїй методі ідучи я,
Почате діло довів до кінця
І з довжиною, і з шириною,
Яку тут бачиш перед собою.

Як кінці гаразд у купі вже мав,
І другим людям під осуд подав,
Щоб вони рішили так, або ні:
Один каже, добре, другий, мені
Не до ладу; иньші: друкуй, Джане;
Ті знов: нам не в смак, моспане.

Тогди став я, думаю, гадаю: —
Ви не в згоді; — щож я діять маю?
Надрукую; — хай, що хоче буде,
А письмо се пущу межи люди.
Де хто радби його в хаті мати,
Хоч иньші знов, не схотять читати,
Все таки спробую, нехай буде
Так, як скажуть посторонні люди.

Дальше думав: Як суд знеґую
Добрих людий, і не надрукую
Сеї книжки, то що буде з того?
А вжеж не вдоволю тим нікого.

Кому моя книжка була не в смак,
Я сказав: зовіть мене сяк, або так;
А коли ближні ваші будуть їй раді
Тогди судіть ви мене по правді.

Не хоч читати; — не шукай злости
Сей любить мясо, той любить кости,
А що не міг я красше писати
Сеї книжки; сьмію спитати: —
Чому не писать в такім стилю?
В такій методі? — І ні на хвилю
Збочить від Цїли — Твого добра? Як?
Чому ні? із ясних хмар води брак, —
За те чорнії приносять росу,
Квітчають землю неначе косу,
А дощ однакий з ясних і чорних,
Сьвіжить він землю для нивок Божих
А нивки родять стокротні плоди,
Ти хвалиш Бога за дар природи,
Збираєш в закроми і не пізнаєш,
З котрої хмари, більший зиск маєш.
Добрий земли дощ, коли прагнуча,
Но як ударить з усїх хмар туча
І переситить городи ниви,
Не будеш мати тогди поживи.

Бач, рибак хоче рибу ловити,
Ріжні струмента мусить ладити;
Він уживає всякої штуки
Нади й гака, сїтий, сака, й вудки;
Но є риба, що на сїть, наду, гак,
Удку, сак, не зловить їй неборак:

Хиба, що влїзе самий до води,
Руками шукать, чей зловить тогди.

А як то пташник не щадить сприту
Дістати птицю пірєм сповиту!
Рушниць, силець, липкого прутя,
Сьвітла, звона; всюди самопутю
Рачкує, ходить, хто зна що дїє;
Но мимо того, хоч володїє
Штуками всїми; не все спіймає
Саму ту птицю, про яку думає.

Най собі перла в ропусї буде,
Хайби в остроги прозрачній груди,
То що тут лїпше, над злото, срібло
У себе мати? Але й не дїло
Не шукать скарбу. — Не шукать щастя,
Цїнної перли — но моя праця,
(Хотяй немає принадних красок
Чого хотївби сей, чи той панок,
Щоби ю читать), вона скарб містить,
Яким не всякий вміє дорожить.

„Ну, скаже де хто, не думаю я,
Що твоя книжка, вволить критика."
Чому? Через що? „Негарна" то щож?
„Видумана". То й хиба? — або хто
Із людий добрих, хоч в темних словах,
Не чистить правди, щоб сяла вона?
„Тут треба ґрунту". Кажи до річи —
„Вбиваєш слабих, метафор слїпить".

Ґрунту — справдї треба, чоловіче,
Щоб писать людям, про Божі річи.

Но по що ґрунту лише для того,
Щоб метафору не вживать сього?
Чиж Божі права, права Христові
Не обявились у метафорі?
Все те розумний чоловік знає,
І метафорів не нарушає.
Він радше самий застановить ся
А Господь в причтах йому явить ся
Щаслив чоловік, хто зрозуміє
Божеє слово, яке виднієсь
У телцях, вівцях, биках, баранах,
Птицях, рослинах, Агнця страданях.
Він у них найде вічнеє щастє,
Сьвітло, благодать, душевну радість.

Не спішись тому, і не заключай,
Що я жорстокий, а все уважай,
Що всякі річи, міцні на око,
Валять ся, гинуть із кождим роком.
Щож є вічне? окрім в метафорах
Сказаних річий, у біблійних творах?
Хиба ми лиш знаєм злоє принимати
А добре від себе проганяти.
Темна неясна ся книжка моя
Береже правду, мов злото скриня.

Метафорів пророки вживали,
Щоб явить правду. Чи ви подумали,
Що й в Новім Завіті — ви смотріте —
По днесь правда, в причти приодіта.

Або-ж я бою ся тутки сказать,
Що Сьвяте Письмо, деб не прочитать,

Всюди воно повне річий, таких
Неясних алеґорій? А з них
І з тої книжки, сіяють лучі,
Що днину творять, з темної ночі.

Нехай загляне у своє житє
Той, що кпить знає, а в нім він найде
Чорнійші стрічки, чим в моїй книжці,
Сьвятостю в житю не почванить ся.

Колиб нас судив так невтральний суд;
Мою сю книжку, його в житю блуд,
То вирок бувби; не дать сї стрічки
За його брехнї і придабашки.
Нехай, хоч в лахах правду я стрічу,
То все свій розум нею осьвічу,
Скріплю понятя, вироблю волю;
Вона приносить лиш таку долю
Яка втїшає люську уяву
А нищить, губить, грижу лукаву.

Здорових слів, Тимотею, вжити
А бабські байки геть відложити —
Правда. Но Павло йому не міша
Вживать порівнань для людий добра,
В яких укриті скарби мов перли
Мов золото, цїнні діяменти.

Єще одно: чоловіче Божий, —
Що тебе гнївить? Чи булоб то гоже
Вдягнуть мою працю, у иньший стрій,
Щоб лиш не вразить твоїх легких мрій?
Три річи скажу; хочу предложить
Тим, що уміють по правдї судить.

Не находжу, щоб менї не вільно
Вживать методи моєї сьміло;
Укладать сих слів, гадок на листках,
Виражать себе; і в порівнанях
Іх приноровить; коб лише я вмів
Відкрити правду яку я хотів.
Не вільно, — сказав я? Ба, я включив
Приміри від тих, хто Богу годив
Як і словами, так в добрих ділах
Більше, чим люди в нинїшних днях.
Я так і писав, так і поясняв
Після готреби, щоб кождий поняв.

Власне вважаю, що мудрі люди
Пишуть діяльоґи й нїхто не судить
Іхнього письма; — хоч з густа часта
Правду торочать, пишуть ледарства.
Но нехай правда й вольна в них буде,
Приносить щастя людям у трудах,
То, чи вгадаєш, як лїпше воно? —
Що Господь волить? якеє дїло?
Чиж Він не вчив нас перш плугом орать,
Потім думати, і пірєм писать?
Все те на славу, для Цїли Його
Переміняєсь і зло на добро.

Вважаю, що Сьвяте Письмо много
В методї схоже до письма мого.
У нїм так само одна поясняє
Річ другу, і не перешкаджає
Лучам сьвітла правди: — нї, противно;
Вони мовби день сьвітять предивно.

Тепер, нім перо на бік відложу,
Покажу тобі, в чім книжка гожа,
Потім поручу книжку і тебе
У руки Тому, хто може усе;
Хто валить сильних, а слабих кріпить,
Хто в своїй руці, цілий сьвіт держить.

Ся книжка ставить перед тобою
Мужа, що шука, на вік спокою;
Вона представляє, з відки він є,
Що робить, а чого ні, куди йде;
Показує, як біжить, та біжить,
Аж в дверях слави всї труди кінчить.

Показує тож, хто біжить жваво
Мовби по вінець у вічну славу;
Тут тож побачиш причину, чому
Гублять ся люди, мов дурні тонуть.

Лише держи ся совіту єї
Паломником станеш в житя борбі.
Она тя справить в Сьвяту Країну,
Як зрозумієш єї картину.
Гнилих потрутить в живую працю,
Пречудні річи сліпі побачуть.
Чи ти є добрий та здалий к' чому?
Хотївбись бачить в байочках правду?
Чи ти забудько? Чом не памятать
Через цілий рік, що маєш ділать?
Читай сї річи; вони не зведуть;
Безрадним в горю поміч подадуть.
Книжку писав я тим діялєктом,
Щоб глухих рушить єї афектом:

Здаєсь новелька, а однак містить
Слова Христові, після котрих жить.
Хочеш позбуть ся, свої турботи?
Хоч буть щасливим? — будь без глупоти.
Хоч знать загадки і їх розвязки?
Чи в горю втопить себе, і думки?
Чи любиш збирать поживу? хочеш
На хмарі мужа бачить? — то можеш.
Хочеш сон снити, коли й не спати?
Хоч в одній хвилї плакать й сміятись?
Хоч згубить душу, щоб спасти єї.
Бути спокійним в щастю і журбі?
Чи хоч читати сяке і таке
І не знать з того, де щастє твоє?
О — так ходи тут; і мої стрічки,
Свій ум і серце, до купи злучи.

„Я видів убраного в лахмітя чоловіка".

Путь Богомолця.

ЧАСТЬ I.

ЯВА I.

Мандрував я по пустині сього сьвіта тай найшов якусь печеру. Коли увійшов до неї, осінило мене сьвітло і я уснув. Снило ся мені немовби я видів убраного в лахмітя чоловіка, що стояв на однім місци з відверненим від свого дому лицем, з книжкою в руках а на плечах його повис великий тягар. (Ісаія 64—6; Лука 14—33; Пс. 38—4; Авв. 1—2, 3).

Дивлячись на його, бачив я, що отворив він книжку і читав, а як читав то плакав і тремтів.

Змучивши ся читанєм він гірко заридав кажучи: „Щож діяти мені?" (Діян. 2—37).

В такім душевнім розстрою пійшов він до дому де старав ся як найдовше притаїти своє горе перед увагою жінки і дітий. Та не довго ховав він свою журбу, она що раз зміцняла ся в його серці і вкінци мусів таки перед ними відкрити свою душу, так промовивши: „Ой, мила жінко, тай ви сини та дочки моеї крови і кости, не годен я довше вдержати на собі сього тягару, що немов камінь

„Мусїв таки перед ними відкрити свою душу".

гнете мене, він вимучив майже послїдну мою силу та енерґію — я зруйнований. Тим більше мучить мене сей тягар на достовірну вість, що небесний

„Бо думали, що сон покріпить сили його".

огонь спалить се місто в котрім ми розжили ся і ми всї разом мусим в нїм погинути, наколи не найде ся який спосіб ратунку. Прикро було родинї

слухати таких слів з уст свого кормителя, мужа і батька. Не тому прикро, що повірили би они його бесіді, але тому, що всї подумали що у старого забракувало здорового ума. Сонце котило ся за горизон і вони чим борше постелили йому на спочинок, бо думали, що сон покріпить сили його і ум стане спокінїйшим. Та завелась родина в надіях. — Ніч нї разу не уменьшила його тягару, замість спати, він від вечера до раня стогнав, хлипав та плакав. Рано запитали його, як він ся має, но він відповів, що йому чим раз гірше і почав повторяти їм вчерашню історію, они почали легковажити справу. Остаточно почали докоряти йому: то лихословити, то посьмішкувати ся з його, то знов занедбували його цїлковито.

Коли лише входив він у свою комнату на спочинок, то або молив ся за домашних і жалїв над ними, або роздумував над власною нуждою. Часом ходив по полї і читав або молив ся. Так прожив він якийсь час. Раз бачив я його як він ходив по левадї і читав книжку і знов зворушений до глубини душі прослезив ся і заридав: „Що робити менї, аби спасти ся?" (Дїян. 16—30, 31). Я бачив як він оглядав ся то в одну то другу сторону, немов хотїв кудись утїкати, однак стояв на місцї — і як я се зауважив — він не знав в котрий бік пустити ся. Бачу аж тут прийшов до його Евангелист і запитав: „Чого се ти плачеш?"

Він відповів: Пане, я переконав ся з сеї книжки, що я засуджений на смерть а по смерти мушу прийти на суд. Я не хочу умирати і не єсьм гото-

вий станути перед судом. (Евр. 9—27; Йов. 10—21, 22; Езек 22—14).

„Що робити мені?"

Тогди сказав Евангелист: Чомуж не хочеш умирати — коли в сім житю, повно горя? — Чоловік відповів: Бо бою ся, що сей тягар котрий мучить

мої плечі, задавить мене глубше чим у гріб, і я провалю ся в пекло. (Ісаія, 30—33).

Пане, я не годен оправдати ся перед судом, не годен страдати в гієні і думки про сї річи мучать мене і я плачу.

На се сказав Евангелист: „Єсли находиш ся в такім станї душі, то чогож ждеш?" -- Чоловік відповів: „Бо я не знаю куди пійти". Евангелист подав тогди йому звій перґаміну на котрім були написані слова: „Утїкай від настигаючого гнїва". (Мат. 3-7).

Чоловік прочитав їх і, дивлячись уважно на лице Евангелисти, промовив: „Кудиж менї втїкати?" — Тогди Евангелист показуючи рукою в сторону понад широкий степ сказав: Чи бачиш онде вузонькі двері? (Мат. 7—13, 14).

Нї, відповів чоловік. А чи бачиш там сіяюче сьвітло? (Пс. 119; Пет. 1—19).

Виджу — відповів він. Тогди промовив Евангелист: Не спускай з ока того сьвітла а прямуй до його; там найдеш двері, запукай до них і там скажуть тобі, що маєш робити. І бачив я у снї як той чоловік почав бігчи. Жінка та дїти увидївши, що він біжить, почали кликати, щоб вернув ся. (Лука 14—26).

Однак чоловік заткавши собі пальцями уши, біг що сили кричучи:

Житє! житє!! вічне житє!! І не оглянув ся... (Пер. Книга Мойсея, 19—17).

Але біг наперед в широкий сьвіт.

Сусїди повибігали поглянути, як він біжить. Деякі кпили собі з його, иньші дивували ся а иньші

„Чи бачиш онде вузонькі двері?"

знов кричали, аби вернув ся; а двох з них наважили ся догонити його і силою завернути до дому. Один з сих завзятих називав ся Упертий а другий Податний. Чоловік відбіг уже спорий кусень дороги, однак они бігли за ним доки не дігнали. „Чого се ви женете за мною, сусіди?" запитав він їх. „Того, аби розраду дати тобі і, аби ти вернув ся з нами". „Сього не може бути під ніякими условинами", сказав чоловік, „ви жиєте в місті призначенім на погибель, там де я родив ся, і я бачу, що оно так буде; раньше чи пізнійше треба вам умирати а по смерти, утонути глубше чим у гробі і горіти в пекольнім огни. Будьте задоволені з мого наміреня і ходіть зі мною".

Упертий: „Що се ти говориш?" чиж покидати нам на все своїх другів та вигоди житя?

Християнин: „А вжеж", відповів Християнин (бо так називав ся той чоловік), „бо все те що ви посїдаєте єсть н і ч и м, проти того т р о х и, за чим я шукаю для вдоволеня", (2. Кор. 4—18). Ходїм, переконаєте ся.

Упертий: Чогож шукаєш? Єсли ти покинув цїлий сьвіт, то деж твоє щастє?

Християнин: Шукаю житя нетлїнного, що нїколи не зовяне, сховане на небесах (1. Пет. 1—4, 6; Євр. 11—6—16), уготоване на означений час для тих, що пильно шукають його. Читайте, прошу, от оно стоїть в моїй книжцї.

Упертий: „Акуш, з твоєю книжкою", сказав він, „вертаєш з нами чи нї?"

Християнин: „Нї, не менї вертати", відповів

сей, „бо я положив на плуг свою руку". (Лука 9—62).

Упертий: Ходім геть, сусїдо Податний, вертаймо домів, лишім його. Много є таких півголовків, що як задумають що робити то й сїм мудрців не вибють їм з голови їхнїх мрій.

Податний: „Пожди, не лихослов, єсли се все правда, що Христіянин говорить, так він шукає за чимсь лутшим як ми маєм. Моя совість каже менї іти за ним".

Упертий: Бач, невжеж є більше дураків! Послухай мене та вертай ся, бо сей плохоумний заведе тебе хто знає куда. Вертай ся не будь глупим.

Христіянин: Нї, ходи зі мною, Податний; там де я прямую є много таких річий, про котрі тобі говорю, і много иньших радощів. Єсли не віриш менї, то прочитай в сїй книжцї; а що оно по правдї написано, нехай посвідчить пролита кров Того, хто перший возвістив сьвітови сї слова. Евр. 9—17—22.

Податний: „Нї, сусїде Упертий, я таки рішив пустити ся до тої цїли, думаю пійти з сим добрягою і дїлити ся з ним судьбою. Лише скажи, чи знаєш, товаришу, дорогу до бажаного нами місця".

Христіянин: Мене справив чоловік котрий зове ся Евангелист; казав менї спішити до вузкої брами, що гень перед нами, а там скажуть нам куди маєм іти.

Податний: Ходім-же; і пішли оба разом.

Упертий: „А я верну ся в свояси. Не стану товаришом таких збаламучених вітрогонів".

І бачив я у снї, що Упертий вернув до дому а Христіянин з Податним пустили ся в широкий степ і таку з собою завели розмову:

Христіянин: Ходїм, Податний, якже тобі здає ся? Я дуже рад, що ти рішив ся пійти. Якби Упертий мав таке прочутє як я, кілько то горя та невигод доведеть ся нам перетерпіти в дорозї, він не так легко пустив би нас в дорогу.

Податний: Ходїм, нас тут лише двох, розкажи менї дальше, що то властиво є і яка там радість, куди ми йдемо.

Христіянин: Я лучше понимаю се умом, а словами висказати всего не можу, но коли бажаєш знати, то я прочитаю тобі у моїй книжцї.

Податний: І ти на правду думаєш, що слова записані в твоїй книжцї суть правдиві?

Христіянин: Так, на правду, бо они сказані Тим, котрий не може обманювати (Тита 1—2).

Податний: Ну, так щож оно там таке?

Христіянин: Є там безконечне царство а в нїм дане нам буде вічне житє, щоб могли ми вічно царствовати. (Ісаія 65—17; Іван 10—27, 29).

Податний: І що єще?

Христіянин: Суть там для нас вінцї слави і одїж в котрій сіяти мемо неначе сонце. (2. Тим. 4—8; Одкр. 22—5; Мат. 13—43).

Податний: Се дуже красно, а що єще?

Христіянин: Не буде там нї смутку, нї горя, бо Той, хто посїдає те місце, отре усї сльози з наших очий. (Ісаія 25—8; Одкр. 7—16, 17; 21—4).

Податний: А хто-ж єще буде там з нами?

Христіянин: З нами будуть там Серафими і Херувими, що сяєвом крил своїх поривають зір, (Іса. 4—2; 1 Сол. 4—16, 17) застанемо там тисячі, тисячі тих, що пішли туди перед нами, а нема між ними ненависників, всї они сьвяті та милі, всї ходять перед оком Господа і остануть перед лицем Його на віки. Видїти мемо членів небес в золотих вінцях (Одкр. 4—4), видїти мемо сьвяті дївицї з золотими арфами (Одкр. 14—1—5), видїти мемо там мужів, котрих сей сьвіт велїв рубати на куснї, палити на кострах, кидати між лютих зьвірів, топити в мори не за зло а за те, що они любили Пана того чудового місця, в котрім тепер царствують живі, цїлі, одягнені в безсмертність. (Одкр. 4—4; і 14—1, 5; Іван 12—25; 2 Кор. 5—2, 4).

Податний: Слова сї поривають мою душу, лише, чи стати нам учасниками того щастя; і на яких підставах там принимають?

Христіянин: Господь і Владїтель того місця написав про все в сїй книжцї; одно лиш дає нам услівє: чи справдї ми бажаємо дістати се щастє, а коли так, то Він дає нам його за дармо. (Ісаія 55--1, 8; Ів. 6—37; 7—7; Одкр. 21—6, 7; 22—17).

Податний: Ну, любий мій товаришу, радий я, що почув про сї річи; ходїм скорше.

Христіянин: Я не можу скорше іти, бо сей тягар на моїх плечах не позваляє менї.

Тепер бачив я у снї, що скоро закінчили они свою розмову, прийшли над багно — трясавицю, тай несподївано через неосторожність оба попадали в болото. Багно називало ся Розпука (отча-

янє). Тут талапали ся они через час овалявши себе погано; а Христіянин, що мав на плечах тягар, почав що раз глубше тонути в багні.

Податний: „Ти, слухай, Христіянине, а деж ти тепер є?"

Христіянин: „Правду сказавши, не знаю".

Податний образив ся такою відповідю товариша і відозвав ся до него в острих словах: Чи се є місце того щастя про котре ти недавно говорив? Єсли в початках така наша дорога, то щож думати про дальшу, відси аж до призначеного місця. Коби я виліз звідси а ти вже й за мене засядеш у славнім раю. І по сїм зібрав він всї сили тай вибрив з багна назад на той бік звідки впав до його значить ся, до дому мав вільну дорогу. Христіянин самий лишив ся багнї Розпуцї і змагав ся перебристи на другий бік.

Не мігби був вилїзти з нього як би не чоловік, котрого я в снї бачив, прийшов до нього тай поратував його. Чоловік той звав ся Поратунок, сей запитав Христіянина, що він там робить.

Христіянин відповів: „Пане, мене справив сюди Евангелист, казав, аби я ішов до он тих дверий, аби утечи від погибелї і ідучи туди, попав я ось в се болото.

Поратунок: Чомуж ти не вважав куди йдеш?

Христіянин: Страх уганяв за мною і я старав ся бігчи на вманцї, тай натрафив на сю біду.

Поратунок: „Подай менї руку". Він подав йому руку а сей витягнув його на тверду землю тай справив на дорогу. (Пс. 40—2).

„Христіянин в багні Розпуці".

Тогди я приступив до Поратунку і сказав: „Пане, коли сюди веде дорога з міста Погибелї до тої брами, то чомуж не постарати ся вишутрувати єї, аби бідні подорожні не падали в таку безодню?"

На се він так відповів менї: „Нїхто не годен засипати сього багна; се є пропасть, в котру безнастанно спливають гноївки і бруди, які суть наслїдками гріхів, тому й зове ся оно багном Розпуки; бо хотяй грішник і пізнає погибельну дорогу для своєї душі, то однак в серцї його повстанеть сейчас страх, сумнїв, і знеохоченє до поправи і всї ті прикмети зливають ся в се місце. І тому оно таке огидне. Не рад цар, аби ся дорога такою була; (Ісаія 35—3, 4, 8).

„Робітники Його маєстату під проводом землемірів працюють на сїм місци вже понад шіснайцять сот лїт, щоб його виповнити. Тут всипано кількадесять тисяч тачок матеріялу, мілїони здорових уваг і наук збираних з цїлого царства пожерла ся безодня; і говорять інжінєри, що то є найлутший матеріял, котрим можна би заповнити хоч яку пресподню; но се місце однаким осталось, бо оно є Багном Розпуки".

„Справдї, після сказівок Законодателя, суть тут по самій серединї сього бруду ступенї, по котрих можна перейти. Однак, наколи в сїм місци кілько болота і смроду, що затроює воздух, не можна подорожному бачити сих ступенїв; або й те, що люди в такім місци дістають заворот голови і ступають поза ступенї. (1, Самуіла 12—21). Но скоро

хто дійде до тої брами, так звідтам дальше добра дорога.

І видів я в снї, що Податний повернув до свого дому. Посходили ся сусїди витати його: де хто називав його розумним чоловіком за те, що повернув ся, а дехто звав його дураком за те, що збратав ся з Христіянином; иньші насьмівали ся, зовучи його боягузом кажучи: „Єслиби отсе ми пустили ся в таку дорогу, то певно не втїкалиби ми назад через кілька яких там небудь перепон". Податний сидів між ними внуривши голову в долину. Вкінци однак набрав відваги оправдувати себе а они всї почали тогди нарікати і на бідного Христіянина, не лише на Податного.

Христіянин на степу самий собі ішов сьміло дорогою до призначеної цїли і запримітив з далека, що гень поперек поля хтось ішов, та що мусить він на роздорожу конечно з ним зійти ся. Імя тої людини було пан Мудрагель Сьвіта.

Був се горожанин з міста Тїлесних Вигод (Матеріялїзму), котре славило ся величиною і лежало зараз коло Погибелї, звідки походив наш Христіянин. Стрітивши ся оба на роздорожу поздоровили себе взаїмно і запізнали ся. Пан Мудрагель чув, що якийсь Христіянин утїк з міста Погибелї, бо сю новину знали не тілько жителї Погибелї, але всї дооколичні села та міста заговорили про його утечу.

Пан Мудрагель, змірившн оком Христіянина і запримітивши що він від утоми тяжко віддихає сказав до його.

Мудрагель: Гай, Гай, чоловіче добрий, кудиж ти пустив ся мандрувати з такою вагою на собі?

Христіянин: Ой з вагою, се правду сказав ти, не знаю чи доводило ся кому на сьвіті двигати на

„Пан Мудрагель Сьвіта."

собі такий тягар як мій, але вже коли питаєш про мою дорогу то я відповім тобі: Іду гень до тих вузких дверий, а там, казали мені люди, що чей увільню себе від сього гнету.

Мудрагель: Чи маєш ти жінку та діти?

Христіянин: А вжеж маю, лише лихо, що тепер я так обезсилений сим тягаром, що не до утїхи менї ними як бувало. Здаєть ся менї, якби я нїколи і немав їх. (1, Корин. 7, 29).

Мудрагель: А не прогнїваєш ся, коли я давби тобі добру раду?

Христіянин: Коли буде добра рада, то чомуж менї гнївати ся — менї треба єї.

Мудрагель: Я раджу тобі, аби ти чим скорше увільнив ся з під твого тягару, бо інакше нїколи не успокоїш свого ума і не меш тїшити ся благодатями, котрими Бог тебе надїлив.

Христіянин: Я власне за сим шукаю, треба позбути ся тягару, но я самий нїяк не можу його з себе скинути, і не найшов я коло нас чоловіка, котрий знявби його з моїх плечий.

Мудрагель: А хтож порадив тебе піти сюди для визволеня себе від тягару.

Христіянин: Менї порадив один дуже чесний та поважний чоловік; зове ся він Евангелист.

Мудрагель: Хай його з такою радою, на цїлім сьвітї не найдеш небезпечнїйшої і лихійшої дороги над сю, на котру він тебе спровадив, бачу що ти вже мав не аби яку пригоду. Ось виджу на тобі поваляну одїж з Багна Розпуки. Та се лише початок лиха що не минає тих, котрі ідуть сею дорогою. Послухай мене человіче, старшого від себе, ти чоловік, з котрим варто стрітити ся тай поговорити, знай, що на сїй дорозї, котрою ти пустив ся повно зною, болю, слїз голоду, небезпек,

наготи, мечів, львів, змій, драконів, темноти, одним словом смерть тай тільки.

Говорю тобі істинну правду, нехай сьвідчать про те самі факта. Я не розумію, як може чоловік так нерозважно занапастити себе послухавши якогось пройдисьвіта.

Христіянин: Ні, пане, сей тягар на моїм хребті, страшнійшим є для мене над всї ті біди про котрі ти менї розказав. Ні, здає ся менї що недбавби я хоч-би мене котре будь з тих небезпек умертвило; оно хиба увільнило би мене від сього тягару.

Мудрагель: Хтож на тебе положив сей тягар?

Христіянин: Я вичитав його в сїй книжцї, що ось маю в руцї.

Мудрагель: Я-ж так думав, він певно вчепив ся тебе дуже скоро, як звичайно валить ся він на кождого слабодуха, котрий, медитуючи про недоступні його розумови річи, нагло впадає в дурійку, тратить чоловічу енерґію і в загорілости вганяє самий не знаючи за чим.

Христіянин: Знаю я за чим шукаю; хочу позбути ся тягару тай тільки.

Мудрагель: Але чому ти шукаєш позбутку ідучи як раз такою дорогою, на котрій тілько неминучих небезпечностий. Коли послухаєш мого голосу, я пораджу тобі як осягнути цїль і не бачити-меш нещасть в котрі мусїв би ти попасти на сїй дорові. Слухай лише а раду зараз маєш з тим додатком, що на місце сказаних мною небезпек найдеш запевненє свого бутя, приятелїв та вдоволенє.

Христіянин: Прошу тебе, пане, не скривай передо мною своєї тайни.

Мудрагель: Слухай, он в тім селї (оно називає ся Мораль) жиє поважний муж іменем Закон (оправданє законом) дуже справедливий чоловік і має славне імя в цїлім краю, він зручно увільняє людий від таких як сей на тобі тягарів. Уважай, я знаю що він сим способом зробив дуже много добра людям, тим більше що він лїчить людий від божевіля, котре вкладає на них такі тягарі. До нього кажу тобі можеш пійти а позбудеш ся лиха сейчас. Звідси до його дому всего миля ходу; а колиб не було його дома то буде там його пасерб, молодюк, що зове ся Чемний (чемність) він тобі так само порадить якби й сам старий джентелмен. Лише, там, кажу тобі, позбудеш ся своєго горя, а коли не схочеш вернути ся до своєї родини, чого я самий не радив би тобі, можеш спровадити єї до того села, а там суть доми до винайму по приступній цїнї, їда там тана і добра, а що вже проживеш там щасливо, се певно. Чесні там люди, довірчиві і заможні.

По сїй бесїдї Христіянин трохи задумав ся і прийшов до такого заключеня: Єсли се правда, що сей джентелмен розказав, то я розумно поступлю, коли послухаю його ради; і так відозвав ся:

Христіянин: Пане, а кудиж би менї піти до того чесного мужа?

Мудрагель: Чи бачиш тую високу гору?

Христіянин: Бачу дуже добре.

Мудрагель: Підеш строминами по під ту гору а перша хата за горою, то його. Тепер Христіянин покинувши свою давну дорогу звернув до пана Закона шукати поратунку. Алеж лихо, що наколи підійшов під беріг, побачив дуже високі його стромини. Його бік був так стрімкий а верх так обвисав понад дорогою, що здавалось Христіянинови, завалить ся гора тай роздавить його скоро поважить ся рачкувати попід сими скалами. Став отже наш подорожний тай не знав що з собою почати; тягар на плечах ставав ся тепер богато тяжшим як на першій дорозї. Зі щелин продирали ся огненні язики поломіни і він побояв ся, що згорить (II., книга Мойс. 19; 16, 18; Євр. 12; 21). Тут зіпрів бідолаха і почав зі страху дрожати, жалував що послухав ради Мудрагеля а в тім побачив Евангелиста, що зближав ся до його, тай завстидав ся. За кілька хвиль Евангелист стояв перед ним, глянув на його поважним грізним оком і в такі зайшов з ним арґумента.

Евангелист: „Звідки ти тут взяв ся чоловіче", запитав він. На сї слова не дав відповіди Христіянин і стояв мов не свій. Тогди промовив дальше Евангелист: „Чи не той ти чоловяга, котрого найшов я був заплаканого в гризотї під містом Погибелї?"

Христіянин: Так, любий пане, я тотже сам.

Евангелист: Чи не справив я був тебе до вузкої брами?

Христіянин: А вжеж, що так.

Евангелист: Якжеж могло се стати ся, аби ти

так скоро змикитив дорогу? таж ти не на тій дорозї, що я показав.

Христіянин: Я стрітив чоловіка зараз по сїм боцї Багна Розпуки і він порадив менї, аби я пішов до того села за горою, до одного чоловіка, котрий годен зняти мій тягар.

Евангелист: А хтож то був?

Христіянин: Він виглядав як який джентелмен, наговорив менї богато про те село і врештї я його послухав тай тут опинив ся. Але скоро опинив ся я під сею горою, що висить понад дорогу, я остановив ся в страху, що привалить мене.

Евангелист: Щож наговорив тобі той джентелмен?

Христіянин: Що? він запитав куди я йду, а я йому відповів.

Евангелист: А що він на те?

Христіянин: Він питав мене чи я маю родину; я сказав, що маю, але оповів я йому про тягар на моїх плечах, що не позваляє менї як бувало жити в родиннім кружку.

Евангелист: А він що на те?

Христіянин: Він налягав на мене, аби я чим скорше позбув ся тягару, а я в відповідь сказав, що власне за тим шукаю, та що лише тому іду до тої брами, аби там порадити ся в який спосіб скинути його з себе. На се він сказав, що мігби справити мене на лїпшу коротшу дорогу, на котрій нема таких перепон як на тій, по котрій ти, пане, мене справив. Тою дорогою, сказав він, зайдеш просто до дому одного джентелмена, котрий зручно

знимає такі тягарі. Я повірив на його слова, і звернув з указаної тобою дороги на сю, і наколиби она інакша була, не довго вже носивби я сей тягар, але скоро прийшов я на се місце, зараз зауважив ті зарви скали тай став немов вкопаний. А-нуж, гадаю звалять ся мені на голову тай розторощать мене мов муху а тепер не знаю, що й почати.

Евангелист: „Стій тихо, нім я покажу тобі Слово Боже". Він стояв в страху і трепеті а Евангелист промовив до його: „Уважайтеж, щоби і ви не відвернули ся від того, котрий говорить; бо єсли ті не уйшли кари, котрі не слухали пророкуючого на землї, то тим більше ми, єсли відвернем ся від пророкуючого з небес". (Євр. 10—38). Дальше сказав проповідник: „Ти єси чоловік, що добровільно пійшов в се нещастє; ти почав вирікати ся поради Найвисшого і збочив з правдивої дороги тай забіг в найнебезпечнїйше місце, де ждала тебе неминуча смерть".

Тогди Христіянин упав йому до ніг з плачем кажучи: „Горенько-ж менї, я пропав!"

В виду сього Евангелист вхопив його за руку кажучи: „Всї гріхи і богохульства простять ся тобі; не будь маловірен, но вірен".

Тогди Христіянин опамятав ся трохи і став як перше перед Евангелистою в страху і трепеті. Евангелист продовжав свою бесїду словами: „Добре слухай, що я тобі кажу і шануй слова, котрі передаю тобі." Ось слова в Сьвятім Письмі, котрі посьвідчать, хто то був той панок, котрий отума-

нив тебе, тай той джентелмен, до котрого він тебе справив.

Той, що стрітив тебе є Мудрагелем Сьвіта і се імя дуже єму підхоже; по перше тому, що він, яко чоловік сьвіта сього, говорить лише те, чого його сьвіт навчив (1. Посл. Ів. Бог. 4—5) і тому він є парохіянином церкви в Моралї, а по друге тому, що він полюбив науку сего сьвіта, котра звільняє його від хреста Христового (Гал. 6—12) і ще тому, що він яко тїлесний чоловік старає ся уневажнити мою дорогу, хотяй она є правдивою.

Він дає три ради, котрих ти мусиш дуже стеречи ся:

1. Щоби відвернути тебе з правдивої дороги.

2. Щоби застрашити тебе хрестом Христовим.

3. Щоби спровадити тебе на дорогу, котра веде в вічну погибіль.

Памятай-же, аби ти недав себе ще коли звести з дороги і не повірив його доводам, будьто-би иньша дорога була лїпша, бо тим відречеш ся Божої поради і заміняєш єї за раду Мудрагеля.

Господь говорить: „Старай ся війти через тїсні ворота, бо многі, говорю вам будуть хотїли війти і не будуть могли" (Лука, 13. 24; Мат. 7. 13—14). Та злобна людина збила тебе з пантелику і відвернула з дороги що веде до брами, на дорогу неминучої погибелї. Зненавидь отже його раду і бережись, щоб не пішов за нею. Памятай, не вір його словам будьтоби хрест був для тебе ворогом; „він лутший для тебе чим єгипетскі богатства" (Євр. 11, 25—26), а кромі того цар слави сказав тобі, „що

той хто спасе своє житє, погубить його." „І коли хто не приходить до Мене і не зненавидить батька свого і матери і жінки і дітий і братів і сестер, та ще і своєї душі, не може бути учеником Моїм". (Мат. 10. 37—39; Мар. 8. 34—35; Лука 14. 26—27; Іван 12. 25).

Говорю тобі се тому, що Мудрагель старав ся відрадити тебе від несеня хреста, а без хреста не можеш мати вічного житя. Добре памятай мою науку, а стережись тої, котру чув ти від Мудрагеля. Вкінци мусиш добре зрозуміти злобу того чоловіка, що відвернув тебе з правої дороги та справив в погибель.

Мусиш зрозуміти, до кого він тебе посилав, та як безсильним є той чоловік, що ніби мав зняти з тебе тягар.

Чоловік, до котрого Мудрагель тебе справив, зове ся Закон. Він є сином невільниці, що жила здавен давна і тепер жиє з своїми дітьми в неволї. (Галат 4. 21—27). Она закріпощена. Ся гора під котрою зі страхом стоїш, зове ся Синай, і она певно булаби впала на твою голову. Уважай отже, що наколи та жінка з дітьми сама в неволї, то якже може она чи єї діти увільняти других з неволї тягару.

Той Закон певно не здійме його з тебе. Ніколи нікого єще не звільнив від тягару Закон і не зможе зробити сього для тебе. Не можеш ти оправдати ся ділами Закона, бо ними єще ніхто не оправдав ся (не збув ся тягару гріха), а панок, що намавляв тебе є лише аґентом обману, а самий За-

кон обманом. Що до його сина, Чемного, скажу, що хотяй він гарні має очка, тай маснекький собі, однак він лицемірить і не годен тобі нічого помочи.

Вір мені, що у всїх словах, котрих ти наслухав ся від таких людий, нема нічогісїнько доброго, лише одно зло, що звернуло тебе з дороги правди.

Тепер Евангелист звернув ся о поміч до неба, щоб оно скріпило слова, котрі він висказав Христіянинови. Зі щелин гори вибухнув огонь поломіню і дали ся чути слова: „Котрі від дїл Закону, ті в клятві". Писано бо є: „Проклятий, хто не встоїть у всьому написаному в книзї Закону, щоб робити те". (Галат. 3. 10).

По таких тяжких пробах Христіянин вже нічого не бажав, кромі смерти, та проклинав в души хвилю в котрій стрітив Мудрагеля називаючи себе глупим за те, що послухав його ради. Встидав ся сам себе, чому він послухав поради такого чоловіка, котрий від сьвіта черпав свої погляди. По що він дав ся змудрувати, тай покинув свою дорогу.

Передумавши свій характер і своє положенє Христіянин звернув ся до Евангелисти з такими словами:

Христіянин: Пане, що ти гадаєш? Чи є єще яка для мене надія? Чи можу я назад вернути ся на ту дорогу, і йти до тої брами, чи нї? Чи не покарають мене за мій учинок і не наженуть мене геть. Я дуже жалую, що послухав мудрованя того панка, чи простить ся менї мій гріх?

Тогди сказав йому Евангелист: „Твій гріх дуже тяжкий, бо ти поповнив подвійне зло: покинув

дорогу правди, і, пішов забороненими стежками. Однак людина при брамі прийме тебе, бо она любить людий. Уважай лише, аби ти знов не похопив ся на иньшу дорогу, бо загинеш напевно". „Скоро загорить ся гнів Його. Блаженні всї, що надіють ся на Його". (Псалом 2—12).

Християнин рішив вернути ся знов на добру дорогу а Евангелист з усьміхом на лици, поцїловав його, тай пожелав щасливої дороги.

ЯВА II.

І пустив ся наш подорожний скорою ходою до призначеного місця. В дорозї з нїким не говорив, до нїкого не відзивав ся, і нїкому нїчого не відповідав. Він спішив ся так, як той, що находить ся на загроженім місци, і не був безепчним себе аж доки не побачив ся на тім місци, де обманув його пан Мудрагель. Незадовго впинив ся він коло брами. Над брамою була напись: „Стукайте а відчинить ся вам". (Мат. 7. 7).

Він застукав раз, другий раз; не отвирають. Він знов стукав, і знов і знов, а все просив:

Змилуйте ся отворіте,
Гріхів моїх не помнїте,
Щоб війшов я у сю браму,
Хвалив Бога разом з вами.

Нарештї прийшла до брами поважна особа, що називала ся Жичлівість, тай закликала: Хто там? Чого собі бажаєш?

Христіяни відповів: Я нещасний грішник з міста Погибелї, іду на гору Сіон, аби спасти ся від

„Поважна особа".

неминучого нещастя. Казав менї один чоловік, що кріз сю браму веде дорога до Сіону, будьте ласкаві, пустїть.

Жичлівість: Радо витаєм, а отворивши браму вхопила його за руку і сіпнула до середини.

Що се значить, запитав Христіянин?

Жичливість відповіла: Недалеко за сею брамою стоїть кріпкий замок, а в нім Бельзебуб верховодить над своїм військом. Буває часто, що він як зауважить кого під сею брамою сейчас каже стріляти. Не один з приходжих згинув таки тут під брамою від діявольскої стріли.

Христіянин: Я радуюсь і дрож прошиває мене. Тепер розпитала Жичливість, хто справив його до брами.

Христіянин: Казав менї Евангелист сюди доконче піти а ви, добродійко, зволите показати менї дальший путь.

Жичливість: Брама перед тобою отворена і нїхто не в силї замкнути єї.

Христіянин: Аж тепер я починаю збирати овочі мого труду і горя.

Жичливість: А якжеж оно склало ся, що ти лише сам, один прийшов?

Христіянин: Бо нїхто з моїх краянів не бачив своєї погибелї так ясно, як я свою.

Жичливість: Чи видів хто з них як ти відходив?

Христіянин: Так, виділи мене вперед моя жінка і дїти тай кричали за мною, аби я вернув ся, а відтак сусїди гулюкали за мною, но я заткав уши тай втїкав своєю дорогою.

Жичливість: І нїхто не вганяв за тобою, аби завернути тебе до дому?

Христіяни: Вганяли два: Упертий і Податний,

але як побачили, що я не піддам ся їх раді, Упертий зараз таки вернув ся, а Податний підійшов трохи зі мною.

Жичливість: А чомуж не прийшов аж сюди?

Христіянин: Ми йшли оба разом аж доки несподівано не попадали на дорозї в багно Розпуки, а як побачили себе в тій безоднї, тогди Податний знеохочений до дальшої дороги виліз назад з калюжі і сказав менї, аби я самий ішов дальше такою дорогою, тай як найду який рай, щоб і за него вже в нім пороскошував. Отже він вернув ся за Упертим, а я причалив до сеї брами.

Жичливість: Нещасний чоловік, невжеж в нїм так вигасла небесна благодать духа, що не схотїв перебути тих кілька невигод, тай прийти сюди?

Христіянин: Та оно так, я розказав вам про него все як слїд, алеж правду сказавши, я самий не уважаю себе за лутшого від нього. Він вернув ся за Упертим, а я звернув був з сеї дороги на якусь иньшу. Намовив мене до того кроку Мудрагель Сьвіта.

Жичливість: Чи так? чи справдї він утуманив тебе. Він певно радив тобі удати ся до Закону, аби той зняв з тебе тягар. Они оба суть дурисьвіти. І ти послухав був його намови?

Христіянин: Так, я о скілько послухав його ради, що пустив ся в дорогу до Закону, але коли прийшов під гору, котра мала звалити ся на мене, я зараз запримітив, що не там моє спасеніє, і я став.

Жичливість: Та гора погубила вже много людий

і многих єще погубить. Щастє маєш, що утік єсь, она роздавилаб тебе на мязґу.

Христіянин: Се правда, не знаю, що булоби стало ся зі мною, колиб мене там на щастє не побачив був Евангелист, та недав розради менї серед камінних звалищ; но в сїм було Провидїнє Боже, бо я був би звідти не вийшов.

Тепер стою перед вами таким, яким ви пізнали мене з мого оповіданя; я радше заслужив собі, аби та гора мене роздавила чим тут стояти і розмовляли з вами. О, якаж се ласка для мене, що позволили ви менї увійти сюди.

Жичливість: Ми нікого не відганям звідси, хотя би й які хто поповнив гріхи нїм до нас прийшов. „Не віджену геть".(Івана 6. 37). Тепер ходи за мною, добрий чоловіче, а я розкажу тобі все, що треба про дорогу, котрою мусиш піти. Диви онде вузька стежка, держи ся єї. Ту стежку прокидали і протоптали Патріярхи, Пророки, Христос і Його Апостоли. Держиж ся єї.

Христіянин: А чи непокручена она подекуди і чи не розходять ся з неї иньші дороги куди би можна зблудити?

Жичливість: Так, много доріг виходить з неї на боки, но всї они суть круті і широкі, але ти, напевно розріжниш просту від кривих. Прямою є лише ся вузька доріжка. (Мат. 7. 14).

І чув я у снї як Христіянин просив Жичливість, аби она помогла йому позбути ся тягару, бо він до сеї пори не найшов нікого тай сам не міг визволити ся з під нього.

Жичливість відповіла: Що до твого тягару, то будь вдоволений і неси його аж доти доки не прийдеш на місце визволеня, а там він самий пропаде від тебе.

Христіянин, випрямив ся і пустив ся іти в дальшу дорогу, а Жичливість сказала йому: Недалеко звідси прийдеш до дому Товмача, заторкаєш до дверий а він покаже тобі хосенні річи. Він розпращав ся з своїм приятелем і пішов. Прийшовши під двері Товмача довго стояв і стукав. Нарешті хтось запитав з середини: Хто там?

Христіянин сказав, що він подорожний, та що справив його сюди знакомий пана сього дому, з котрим рад би поговорити. По хвили вийшов господар дому і запитав Христіянина про його бажаня.

Христіянин: Пане я є чоловік з міста Погибелї і йду на гору Сіон, сказала менї та людина, що стоїть гень на сїй дорозї при брамі, аби я повернув до вас, а ви позволите менї побачити у вас такі річи, про які менї конечно треба знати, нїм пущу ся в дальшу дорогу.

Товмач: Прошу до середини, я покажу тобі все потрібне. Засьвітив сьвітло і попросив Христіянина до приватної кватирі, а слузї велїв відчинити двері в дальші покої. Зараз на вступі Христіянин побачив на стїнї образ достойного мужа; а виглядав він так: Зір образа був звернений до неба, в руцї найлутші книги, а на устах можно було читати закон правди; сьвіт стояв поза ним а золота корона окрашала голову.

Христіянин: Скажіть, прошу, кого представляє сей образ?

Товмач: Сей образ представляє одного з тисяч мужів. Він родить діти (1 Корин. 4, 15), він мучить ся перед родинами, (Галат. 4, 19), і плекає їх по народженю. І де непобачив би ти його зі зверненим до неба зором, з найліпшими книжками в руці і виписаним на його устах законом правди, памятай, що все те пригадує тобі його слова і діла, котрі толкують людям, грішникам неясні річи; уважай, що ось він стоїть неначе в обороні людий. А де лише побачиш сьвіт поза ним і вінець на його голові знай, що се знак його мало-важности і ненависти до всього, що придумує сьвіт на погибель душ. А що він полюбив служити Богу, він був певний, що в будучім сьвіті повінчаєсь славою. Товмач продовжав дальше: Я тому показав тобі сей образ на сам перед, бо сей чоловік, котрий тут змальований є одиноким мужом, котрого Господь вивів з такого як ти вийшов місця і наставив його проводирем для таких як ти, щоб не погибали в небезпечних місцях на сій дорозі, котрою ти тепер ідеш. Тому приглянь ся добре всему, що тобі показую і міцно запамятай все, що тут бачиш, бо коли хто захоче повести тебе на иньшу дорогу, ти готов будеш послухати і він заведе тебе в погибель.

Тогди Товмач взяв його за руку і завів до великого покою всюди засьміченого, ніколи не вимітаного. Христіянин розглянув ся в нім порядно а Господар покликав слугу, щоб замітав. Слуга по-

чав свою роботу а порох в короткім часї наповнив покій так, що мало не задусив Христіянина. Тогди Товмач озвав ся до дївчинки, що стояла коло него: Принеси, дитинко, води і покропи покій. Дитина сповнила волю Товмача і за кількка хвиль покій дав ся вичистити без перешкоди.

Христіянин: Прошу вас скажіть, що се має значити?

Товмач: Сей покій представляє серце чоловіка, котрого нїколи не осьвятила благодать Евангелія; порох означає гріх і внутрішне зіпсутє, котре огидить цїле єство чоловіка. Той, що почав вимітати представляє Закон, але дївчинка, що принесла воду і скропила порох і сим дала спромогу вичистити покій, представляє Евангеліє. Єсли-же притрафить ся тобі бачити, що хтось начне вимітати покій а порох підоймесь туманом осїдаючи кругом та запре в тобі віддих, памятай, що то представляти-ме Закон, котрий замість очистити серце чоловіка від гріхів, відживити єго, скріпити і збогатити собою, він лише розбудить гріхи в серцї і покаже їм умертвляючу дїяльність. (Римл. 5, 20; 7, 9; 1. Коринт. 15, 56). А знов коли побачиш дївчинку що скропить водою порох, почім легко покій дасть ся вимести, знай, що то покаже тобі, як Евангеліє війшовши в серце чоловіка орошує його благодатю. Кажу тобі, що так як ся дївчина окропленєм води звалила до долу порох, так віра валить і вимітає гріхи з серця чоловіка, та дїлає його достойним горожанином Царя слави. (Іван 14, 21—23; 15, 3; Дїян. 15, 9; Римл. 16, 25, 26; Ефес. 5, 26).

І снило ся менї немов-би Товмач взяв його знов за руку і повів до покоїку, в котрім сидїло на кріселках двоє дїтий. Старше звало ся Гнїв, а молодше Терпеливість. Гнїв сидїв понурий і невдоволений, Терпеливість була дуже спокійна. Християнин запитав чому така ріжниця в фізиономії тих двох дїтий. Товмач відповів: „Їх настоятель казав їм ждати до нового року, нїм він подасть їм обіцяні дарунки. Гнїв хотївби їх зараз мати а терпеливість спокійно дожидає означеного часу".

І видїв я, як хтось принїс мішок дорогоцїнностий і висипав під ноги Гнїву. Гнїв позбирав скарби, і сьміяв ся та кпив собі з Терпеливости. По хвили однак все надокучило йому і він порозкидав скарби геть від себе.

Християнин: „Будь ласкав, добродїю, поясни менї близше сю річ".

Товмач: „Сих двоє дїтий суть образом двох людий: одного, що повний гнїву і нетерпимости на сїм сьвітї, а другого, що терпеливо дожидає того, що прийде в будучім віку. Бо, приглянь ся добре, Гнїв хоче всего мати подостатком на сїм сьвітї, так отже бажають наситити ся тут на земли всї ті люди, що жиють лиш сим сьвітом; они не могуть видержати до нового року т. є. до будучого віка, де дістали би свою добру часть. Они тримають ся тої засади, що стоїть в пословици: „Лїпша одна птиця в руцї від двох, що в лїсї", а всї сьвідоцтва слова Божого про будучий вік суть для них за далекі дожидати. Однак, як бачив ти, що Гнїв зробив зі скарбами котрі дістав і тепер не

має нічого, кромі лахів що на собі, так оно буде з кождим, хто на сім сьвіті знайде всї вдоволеня".

Христіянин: „Я самий бачу, що Терпеливість мудрійша а се з двох причин: бо она жде на вічні скарби, друге, що она тїшити ся буде даром свого пана тогди, коли Гнїв кромі лахмітя нічого не ме посїдати".

Товмач: Се ще не все: треба знати, що слава будучого віка треває на віки, а слава сього сьвіта нагло пропадає. Длятого Гнїв не мав причини насьмівати ся з Терпеливости, бо він відобрав вже свою нагороду, котра скоро проминула, а Терпеливість посьміє ся з Гнїву таки на правду тогди, коли получить свою вічно тревалу славу, а Гнїв остане без нічого. На сьвітї є правило, що перший мусить уступити послїдному, бо послїдне мусить мати свій час для приходу; но послїдне не може нічому уступити місця тому, що оно послїдне. Хто отже перший дістав свою часть, має час змарнотратити єї, но той хто послїдний получив єї, одержить єї по вічні часи. Так написано в причтї про Лазаря. Приняв єси добро твоє в житю твоїм, тепер же він тут утїшаєть ся а ти мучиш ся. (Лука 16. 19—31).

Христіянин: Тут я переконав ся, що не добре уживати всего добра таки зараз а лутше ждати на то, що прийде.

Товмач: Ти правду сказав, бо добра, котрі бачимо суть дочасні, а добра котрих не бачимо суть вічні, (2. Коринт. 4. 18), тим більше що видимі добра суть так споріднені з похотями тїла, що по-

буджують до себе тілесні бажаня; а знов вічне добро і наше тіло суть для себе чужими і не мають поривів одно до другого. Тому оно так діє ся, що видимі добра і наше тіло люблять себе взаїмно, а тіло і вічне добро стоять від себе далеко. Видів я у снї, як Товмач повів Христіянина на місце, де під стїною горів огонь, а коло огню хтось стояв і безнастанно заливав водою, щоб загасити, но мимо його працї огонь що раз сильнїйше розгаряв ся. „Що се значить?" спитав Христіянин.

Товмач відповів: Сей огонь означає діяльність благодати в серцю чоловіка, а той, що поливає його водою, аби загасити, представляє діявола; однак, як бачиш мимо його працї огонь що-раз сильнїйше горить. Ходи за мною, а побачиш сьому причину. І повів його поза стїну і показав йому чоловіка зі збанком оливи в руцї, котрий постоянно кріз шпару (потайно) поливав огонь оливою. „А се хто? запитав Христіянин, і по що він так робить?" „Се є Христос", відповів Товмач, „що постоянно скріпляє зачатий огонь в души чоловіка оливою своєї благодати; і хотяй би як увихав ся діявол при своїй роботї, то все таки людскі души зміцнені силою благодати останутъ Христовими. І як отсе той чоловік за стїною потайно скріпляє огонь оливою, так знай, що Ісус Христос в душах наших тайно веде дїло благодати".

А видів я тоже, як Товмач взяв його за руку і повів на гарне місце де стояла прекрасна резиденція. На сам вид сеї будовини Христіянин дуже здивував ся; він бачив людий, що ходили

по даху тої палати, а всї убрані в золоті шати.

„Чи ми не дістали би ся до тої палати?" запитав Христіянин.

Товмач повів його перед двері тої будовини, но на диво перед входом побачили велику товпу людий, що тоже хотїли оглядати будівлю. Одалеки перед дверми, сидїв чоловік при столї, а перед ним лежала книжка і стояв каламар. Він записував кождого, хто хотїв війти до середини. При самих дверах стояли узброєні мужі, що грізно поглядали на прихожих. Христіянин змішав ся трохи, а коли товпа подала ся назад від дверий під напором вартових, він вибрав собі лутше місце всему приглянутись. Він видїв чоловіка високого росту, що приступив до писара тай сказав: „Запиши моє імя, прошу". Писар записав, а високий муж витяг з похви меч, надянув шелом, і скочив в сторону дверий, та кинув ся на вартових, котрі завзято з ним бороли ся. Він не дав ся збити з пантелику, а сїк та рубав могучо на всї боки, і діставши самий кілька ран, тай обложивши ранами вартових, дістав ся до дверий і побіг в глубину палати. В палатї чув він чудний голос сьпіваків, а вторували їм ті, що ходили по верху палати:

Увійди сюди!
Вічную славу получи!
(Діян. ап. 14. 22).

Він увійшов, і одягнули його в такі шати в яких вони самі були убрані.

Христіянин усьміхнув ся і сказав: „Гадаю, що

не требуєте менї сього поясняти, можем іти дальше". „Пожди єще" сказав Товмач, нїм покажу тобі дещо більше, а опісля підеш своєю дорогою. Взявши його знов за руку, повів до темного покою, де за желїзною решіткою сидїв чоловік.

Виглядав дуже сумно. Сидїв на земли, дивив ся в долину зложивши перед собою руки, виглядав немовби розбитий душею.

„Що се знов означає?" запитав Христіянин. Поговори самий з сим чоловіком а він тобі розкаже, відповів Товмач.

„Хто ви такий?" запитав Христіянин того чоловіка.

„Я є тепер тим, ким до тепер нїколи не був".

Христіянин: А кимже ви перше були?

Чоловік: Я був колись славним професором, за якого не лише я самий себе поважав, но в очах других я уходив за такого. Бувало думаю, що я цїлком достойний бути учасником небесних дарів, і радую ся в своїй души думками, що напевно їх осягну. (Лука 8. 13).

Христіянин: А в яких думках пробуваєте тепер?

Чоловік: Тепер я замкнений в станї безнадійности немов би в сїй желїзній тюрмі. Не можу вийти з неї, ой не можу!

Христіянин: А якже ви попали в такий стан?

Чоловік: Я перестав кріпити ся духом і стеречи ся сїтий діявола, а віддав ся пристрастям. Грішив проти Сьвітла Слова і Божої доброти; я спротивив ся Сьвятому Духови і Він мене опустив. Я по-

„За желїзною решіткою сидїв чоловік".

дав ся за волею діявола і він загнїздив ся в минї. Я звернув гнїв Божий на себе, Бог опустив мене. Я так закаменїв серцем, що вже не розкаяти ся менї.

Тогди сказав Христіянин до Товмача: „Не вжеж пропала для сего чоловіка всяка надія?"

„Запитай його", сказав Товмач.

Христіянин: „Чи справдї потеряли ви всяку надію, вийти з сеї тюрми розпуки?"

Чоловік: Так, пропала вся моя надія.

Христіянин: Ну, хиба на дармо Син Благословенного був розпятий за грішних.

Чоловік: Я на ново розпняв Його. Я погордив Його Особою, погордив справедливостию, зневажив Його Кров, согрішив проти Благодати Сьв. Духа, (Лука 19. 14; Євр. 6. 6; 10. 28—29) і через те замкнені перед мною двері обіцяного царства а кромі жорстокости, грізної жорстокости, страшної жорстокости і неминучого суду, на котрім мене негідника погублять, не лишає ся для мене нїчого.

Христіянин: Чомуж ви загнали ся в такий погибельний стан душі?

Чоловік: Загнали мене, розпуста, розкоші і сього сьвітні вдоволеня. В їх обіймах я сподївав ся найти для себе повне щастє, но тепер кожда з тих проминувших розкоший точить, глодже, та гризе мене немов пекучий червак.

Христіянин: Чи могли би ви зараз розкаяти ся і навернути ся до Господа.

Чоловік: Бог не позваляє менї покутувати; Йо-

го Слово не пробуджує в мені віри, і, О, Горе! Він самий замкнув мене в сю желїзну клїть. Всї люди з цїлого сьвіта не в силї вирвати мене з неї. О, вічносте, вічносте!! Якжеж менї пробувати нужденному в тобі, о вічносте!!!

Товмач: „Уважай, Христіянине, тай закарбуй собі добре в памяти, абись не забув горя сього чоловіка, то щоби оно було постоянною осторогою для тебе".

Христіянин: „Ох, то страшне положенє душі! Господи поможи менї бути осторожним і кріпким, аби я міг ухилити ся від причин такого стану. Пане, здає ся, що вже пора менї до відходу?"

Товмач: Стрівай, нїм покажу тобі ще одну річ, а тогди підеш собі з Богом.

Взяв Христіянина за руку і завів в темну кватирю, в котрій застали якогось чоловіка, що лише встав з постелї, одягав ся і дрожав.

Христіянин запитав Товмача: „Чому той чоловік так тремтить?" Товмач попросив незнакомого, аби оповів Христіянови, причину свого трепету.

Той відповів: Сеї ночи снило ся менї, що небо покрило ся темрявою а в воздусї так греміло і блискало, що я перестрашив ся до нетями. Я бачив, як летїли хмари незвичайною скоростию, а з понад них чути було сильний звук труби. На однїй з хмар видїв я сидячого Чоловіка окруженого тисячами небесних сил одягнених в ясні як промінь шати. Я видїв поломіню запалені цїлі небеса і чув могутний голос: „Вставайте мертві, приходїть на суд!" По сих словах розсували ся скали, гроби

отворяли ся, а мертві на сьвіт виходили. (Іоан. 5. 28—29; 1. Корин 15, 51—58; 2. Солун. 1, 7—10; Юда 14: 15; Открит. Івана 20, 11—15).

Декотрі з воскресших були дуже веселі і поглядали на небо, а декотрі ховали ся поза горами. (Псалом 50. 1, 3, 22; Ісаія 26. 20—21; Міхея 7. 16, 17). І бачив я, як Чоловік, що сидів на хмарі отворив книгу і покликав всїх людий до себе.

І стали они перед ним з далека, бо огненна ясність ділила Його від них (Даниїл 7, 9, 10; Малахей 3. 2, 3), і промовив Чоловік на хмарі до окружаючих Його ангелів: „Позбирайте бурян, полову і солому тай киньте в огненне море". Сейчас переді мною отворила ся бездонна пропасть, а з горла єї вибухли непроглядні тумани диму в суміш з огнем і оглушили мене шумом та тріскотом. І знов дав ся чути голос з уст Чоловіка на хмарі: „Зберіть мою пшеницю в засїки" (Малахей 4. 2.; Мат. 3. 12, і 18, 30; Лука 3. 17). Потім видів я, як многих людий підхоплено на хмари, (1. Солун 4. 13, 18), а я остав ся на землї, та хотів тоже сховати ся куди не будь но сидючий на хмарі Чоловік не спускав з мене очий; мої гріхи явили ся в моїй памяти а совість судила мене з кождої сторони. (Римл. 2. 14, 16), і я пробудив ся".

Христіянин: По щож ти бояв ся того видїня?

Чоловік: Тому, що я думав, що то день суду настав, а я не приготований. Найгірше настрашило мене те, що ангели підхопили много людий кругом мене а мене лишили. І що думаєте ви: побачити нараз таку пащу пекольної пропасти собі під но-

гами, а мали би ви совість неспокійну, котра судила би вас і Судія не спускав би з вас зору? І в лици Судії бачили-бисьте невдоволенє!?

„І що думаєте ви, побачити таку пащу".

Тогди сказав Товмач Христіянинови: „А що, розміркував ти добре над всім, що чув і бачив?"

Христіянин: Так, пане, те все заставило мене мати повну надію і бояти ся.

Товмач: Добре, памятай все як слід, а оно тобі придасть ся в дорозї як добрий сторож і поратівник. Христіянин пустив ся в дорогу, а Провідник випровадив його з тими словами: „Нехай не опустить тебе Утїшитель, а веде дорогою до вічного щастя". Христіянин пішов з піснею на устах:

„Видів я щастє, видів я горе,
Видів я славу, і пекла море,
Радість огріла душу убогу,
Від страху впало серце в трівогу,
Тепер я буду в житю обачним
І Товмачеви на віки вдячним".

ЯВА III.

А видів я у снї як Христіянин ішов дорогою, а по обох боках здовж тої дороги стояли стїни, котрі звали ся Спасеніє (Ісаія 26, 1). Тою дорогою вже не йшов а таки біг наш Христіянин, хотя тягар доскулював йому на хребтї немало. Так біг він аж під одну гору, а на горі стояв Хрест. На боцї від Хреста в долинї був отворений гріб. Скоро Христіянин опинив ся під Хрестом, сейчас пірвали ся на нїм перевязки а тягар упав з його плечий тай покотив ся долї горою аж у гріб.

Від того часу не бачив я вже його тягару. Христіянин учув себе свобідним легким; на лици його проявила ся радість і він промовив: „Своїм страданєм, дарував Він менї спокій, а смертію Сво-

„Тягар упав з його плечий".

єю дав менї житє". Довго стояв Христіянин, глядїв на Хрест здивований, бо чудним було для него те, що на сам вид Хреста тягар пропав від не-

„Три Ангели".

го. Він глядїв і думав і знов глядїв і знов думав аж доки слези вдячности не покотились долї лицем. (Захарія 12. 10). Зараз потім приступили до

него три ангели в сяєві і сказали: „Супокій тобі". Перший сказав: „Відпускають ся тобі гріхи твої". (Марко 2. 5). Другий здоймив з нього лахи і вбрав його в сьвяточну одежу. Третий назнаменував його чоло і подав йому звиток з печатію (Захарія 3. 4; Ефесянам 1. 13), кажучи: віддай се у небесній брамі і всї три відступили від нього. Християнин сказавши потрійне Слава, пішов хвалячи Бога піснею:

На плечах своїх гріхів тягар
Мусїв я доси носити.
Я дармо мрів, що Закону Цар
Зможе го з мене здіймити.

Аж на сїм місцї, де Спас терпів,
Пірвались узи гріховні,
Тягар упав і скотивсь долів;
Тепер свобідний я вповнї.

Благословені будуть во вік
Хрест, гріб і місця сї сьвяті;
Благословенний Той Чоловік,
Що то умер був на Хрестї.

Я видїв у снї, як він пішов далї дорогою, аж ґень у долинї на бічній дорозї побачив він трех мужів твердим сном спячих. На ногах їх були кайдани. Один називав ся Наївний, другий Лїнивий, а третий Зарозумілий.

Зауваживши їх Християнин, що сплять в такій невигодї приступив близше до них з наміренєм їх пробудити і закликав: „Чого розіспали ся ви

на сїм місци, чи не понимаєте, що тут опасно спати, не меньше опасно чим на верху корабельного щогла? (Причти Соломона. 23, 34). Під вами колише ся Мертве Море, бездонний пролив. Вставайте, йдїть геть! Єсли неможете таскати своїх кайданів, я поможу вам". Розповів їм тоже про того, що ходить немов рикаючий лев, та що они певно попадуть ся в його пащу. (1. Петра, 5, 8). Они видивили ся на нього і так очали відповідати: Наївний сказав: „Я не бачу тут небезпеки;" Лїнивий сказав: „Я ще посплю трохи;" Зарозумілий сказав: „Пильнуй свого носа, не чужого проса." І положили ся знов до сну, а Христіянин пішов своєю дорогою. Не покоїло його то, що ті люди, хотяй в такім поганім місци лежать, відкинули його добру раду і потрібну поміч. Ще не передумав добре про трех негодяїв, аж тут по лївій сторонї дороги два люди перескочили стїну на дорогу і прямували до него. Один називав ся Формалїст, (се такий чоловік, що хоче спасти себе обрядами), а другий Лицемір (Гіпокрит), тай зайшли з ним в розмову.

Христіянин: Відки йдете, панове, та куди Бог провадить?

Формалїст і Лицемір: Ми родили ся в селї Пустій Славі, а йдемо на Гору Сіон отримати славу.

Христіянин: Чому ви не війшли на сю дорогу тою брамою, що стоїть при входї? Чи не знаєте, що писано є: „Хто не входить дверима а перелазить де інде, той злодїй і розбійник? (Іван 10, 1).

Форамлїст і Лицемір: „Ми чули що є брама, ко-

трою можна входити на сю дорогу, але наші краяни казали, що туди за далеко обходити, они все ходять сюди на вправець тай нам порадили, що

„Формалїст".

лутше піти і перескочити тут через стїну, чим обходити хто знає куда".

Христіянин: А не думаєте ви, що то буде грїхом, виминати ся з Божою волею тай на перекір

Йому іти не тою дорогою, котру Він відкрив?

Формаліст і Лицемір: Не турбуйте ся тим, паночку, сюди ходили наші діди і прадіди, маємо на се докази. Они мали в уживаню сю дорогу від тисячі літ, а що ми ходимо нею аж до тепер, то найбільше тому, аби не занехати прадідного звичаю.

Христіянин: „Але не вистарчить се вам на оборону перед судом".

Формаліст і Лицемір: „Го, го, або то ще за мало мати доводи, що від тисячі літ було нашим звичаєм і тепер є ходити сюди, царський судія не годен того знеґувати; а ще й те маєм ми за собою, що: Хиба тут є яка ріжниця, котрою дорогою ми зайшли. Коли ми тут, то тут. Гадаємо, що ти війшов сюди кріз браму, а ми перескочили через вал, ну і ти і ми зійшли ся тут на однім місци".

Христіянин: Я ішов після мого пана приписів, а ви після своїх звичаїв. Вас вже назвав Господь злодіями і тому я сумніваю ся, чи зможете ви оправдати ся перед судією в послідний день. Ви прийшли тут дорогою, котру самі собі вибрали і гадаю, що й вийдете звідси своєю дорогою без Божого милосердія.

На сю увагу Христіянина не найшли они відповіди, лише сказали, аби він собою журив ся. Видів я, як они пішли дальше дорогою не надто радо розмовляючи між собою. Що до законів і прадідних звичаїв говорили они Христіянинови, ми без сумніву обовязані точно сповняти їх тай ти повинен. „Ми не бачимо, сказали они, ріжниці між

нами а тобою. Хиба, що твій жупан інакший як наші, тай сей ти певно дістав від когось зі своїх приятелів, аби покрити наготу".

Християнин: Ділами закона і обрядами ви не

„Лицемір".

оправдаєте ся. (Гал. 2, 16), наколи не прийшлись-те сюда брамою, а що до сього жупана скажу вам, що дав мені його пан того місця до котрого йду, на те, аби я, як ви зауважали, покрив свою наготу.

Я приняв сей дар яко доказ його ласки для мене, бо кромі лахмітя, не було нічого на моїй спині. А радує мене єще то, що як прийду до брами міста, пан зараз пізнає мене по сім жупані. Він дав менї за дармо сей жупан таки тогди, коли зняв з мене лахмітя. Тогди зробив він менї знак на чолї, котрого ви до тепер не зауважили, зараз по тім як повалив ся з мене тягар. А ще одно вам скажу: Він дав менї звиток паперу з печатію аби я, мав що читати в дорозї і наказав, аби я вручив сей звиток при входї до небесної брами, бо інакше не пропустять мене до середини. На сю мову не відповідали йому, лише поглядали один на другого і посьміхали ся. Потім видів я, що йшли они дальше супокійно, но Христіянин випередив їх і часом похмуривши лице думав, а часом прочитував стрічки на дарованім звитку по чім на лицї його являла ся радість.

Видів я як прийшли они під гору, що звала ся Труд, а під нею було жерело. Вузка доріжка вела прямо через верх стрімкої гори, а по боках на лїво й на право по під горою вели другі дві дороги.

Права доріжка звала ся назвою гори, Труд.

Христіянин приступив до жерела, покріпив ся водою, (Ісаія 49, 10, 12) почім пустив ся сьміло стежиною на гору зі словами:

„Хоч гора висока, я постановив
Вийти і стати на нїй;
Як доси Труд волї мої не зломив
То і тепер не зломить їй.

Знаю, що дорога лише ся веде
К' дому Спаса мойого,
Нехайже і Труд сей, хоч який буде,
Не спинить мя від нього.

Лутше, хотяй трудом, всегда чесно жить,
Чим брехнею войовать,
Прямо без облуди Господу служить,
За те славу відобрать".

Другі два тоже прийшли аж під гору, но коли побачили, що гора стрімка і висока, та що поза гору вели дві иньші дороги, котрі по їх думці за горою мусїли знов зійти ся на стежці, по якій мчав ся Христіянин, проте рішили ся піти бічними дорогами. Одна з бічних доріг звала ся Небезпека, а друга Погуба. Один з них пішов Небезпекою, котра завела його в великий лїс, а другий пішов Погубою, що впровадила його в темні гори, де він піткнувши ся упав, тай більше не встав.

Я глядів на Христіянина, як він мчав ся на гору. Зразу підбігав, потім ішов поволи, врештї рачкував, бо стежка що раз була стрімкійша. Десь в половинї дороги посеред гори, стояла гарна колиба, збудована властителем гори навмисне, аби утомлені подорожні могли припочати. Тут дорачкував наш Христіянин і сїв собі на спочинок, витягнув з запазухи звиток і успокоїв змучене тїло вигідним читанєм. Час від часу поглядав на жупан, котрий дістав під Хрестом тай любовав ся ним. При такім дїлї проминула не довга хвиля, він здрімав ся а врештї кріпко заснув і спав май-

„Врешті рачкував".

же до вечера. Звиток випав йому з руки. Перед заходом сонця прийшов хтось до него, пробудив і сказав: „Іди лїнивий до мурашки, приглянь ся єї роботї і навчись розуму". (Приповістки Солом. 6,6). Христіянин нараз зірвав ся на рівні ноги і скорою ходою пустив ся д' горі, аж опинив ся на єї верху. Став віддихнути і побачив наперед себе двох людий, що бігли дуже скоро. Один звав ся Боягуз, а другий Маловір. Христіянин закликав: „Куди мчетесь, панове, не туди вам дорога". Боягуз відповів: „Ми йшли до міста Сіону і трафили на таке місце що най Бог криє відважитись туди піти". „Так є", підхопив Маловір. „Он там недалеко загородили нам дорогу два льви. Не придивляли ся ми, сплять они, чи ходять, но щастє що незапримітили они нас, бо певно тепер уже лежалиби ми пірвані на куснї".

Христіянин: „Ще й мене настрашили ви своєю новиною. Кудиж менї ухилити ся від них. Вернув би я до дому, та там жде мене сїрчаний огонь. А колиб якось дістав ся до небесного міста, там певно був би я безпечний. Мушу йти дальше. Вернути менї назад, там неминуча смерть моя, а йти дальше маю страх перед смертію, но за нею є вічне житє. Таки піду дальше". Маловір і Боягуз пустили ся бігцем в долину, а Христіянин пішов своєю дорогою. Роздумуючи над тим, що чув від сих людий, сягнув за пазуху по звиток, аби розірвати думку читанєм, обмацав себе кругом і не найшов. Тяжка журба обхопила його ум так, що зразу не знав що робити. Без звитка нїчого йому бу-

„Боягуз".

ло пускати ся в дальшу дорогу, не мав при собі розради і хотяй би дістав ся до небесного міста, там його без звитка не пустять. Бив ся з думками що має почати, нарешті пригадав собі на свій сон в колибі, клякнув на коліна і молив ся горячо, аби Господь простив йому нерозумний вчинок встав і пішов шукати звитка. Хто годен уявити собі невдоволенє яке мучило серце Христіянина в тій хвилї. Часом вздихав він тяжко, часом плакав, а часом докоряв собі за свій нерозум, що заспав на місци, котре призначене лише на короткий спочинок. Ступав осторожно оглядаючись, на одну то на другу сторону в долину ведучої стежки. Чи не згубив він де по дорозї свого звитка? Здалека побачив ту колибу, в котрій заспав і на вид єї ще гірше розпечалив ся. В його умі ще більше скріпилось пізнанє злих наслїдків довгого сну. Негодяй я великий, казав до себе, по що менї було спати в білий день. (1. Солун. 5. 6—8; Откр. 2. 4, 5). „По що спати менї було серед несподїваних кругом небезпек. По що догаджати було тїлови, та стеречи його від труду, на тім місци, котре властитель гори построїв і назначив лише за для короткого відпочинку і покріпленя духа. Кілько разів я ступив за дармо. Так ступав Ізраїл, коли за гріхи завернув його Бог назад до Червоного Моря, по що менї було докладати даремного сього труду, тай приобріти собі тілько душевного болю, коли я міг тепер іти дальше з повним вдоволенєм. Тепер мушу переходити сей кусень дороги три рази замість одного разу. Ніч за-

„Маловір".

падає, невжеж тут менї ночувати! о, коби я був не спав!" Прийшов до колиби, сїв на хвилю і плакав, а як з волї Провидїнія поглянув під лавку, побачив свій звиток, підхопив дрожачими руками і вложив за пазуху. І хто годен висказати його радість, коли відшукав свій звиток! Бо той звиток був сторожем його житя, доказом його дороги і сьвідоцтвом при вступі до бажаного неба. Вложивши звиток за пазуху, подякував Господу за Його поміч і з радостию та сльозами на зіницях пустив ся знов в дорогу. Ох, як жваво він тепер мчав ся на гору! Та нїм впинив ся на верху, сонце вже зайшло і він знов почав нарікати на свій сон, проговорюючи до себе: „О, грішний сне, через тебе ніч захапує мене в дорозї, мушу мчати на перед без сонїчного сьвітла. Темнота зараз покриє мою стежку і мушу слухати реву страшних зьвірів, сказав Христіянин сам до себе: Пригадав собі на згадку про льви від Боягуза і Маловіра, та як они оба тїкали від тих лютих царів пустинї. Тогди сказав Христіянин сам до себе: „Льви чатують на свій добуток лише в ночи, і скоро они закмітять мене, то якже менї ухилити ся від їх пащі в темряві, як утечи від них, та не стати ся їх поживою!" Коли в страху, з розбитими думками ступав він стежкою, нараз піднявши очи побачив одалїк палату, що стояла на горбку при самій дорозї; а звала ся она Прекрасна. Я видїв у снї як він поспішив, в напрямі тої палати надїючись, що там переночує; но не много пробіг аж опинив ся на вузонькій стежцї. Недалеко вже вартівнї, дивлячись

„Льви були привязані.”

перед себе в темряву побачив перед собою дві сірі плями. Були то два льви, про котрих Боягуз і Маловір йому оповіли. Льви були привязані но він не бачив ланців. Він перестрашив ся і став подумавши собі: Мушу вернути ся, бо тут напевно не мине мене смерть. В тій хвили зі сторожні почув голос Сторожа: „Стій, чи справді у тебе так мало сили. Не бій ся львів, они привязані, стоять там на те, аби випробовати у кого кілько віри, а хто цілком немає єї. Держи ся середини стежки а нічого тобі не стане ся". Я видів як він ступав помежи льви і будучи у страху перед смертю, точно держав ся поради Сторожа. Льви ревіли, но ні один з них не досягнув його. Коли Христіянин проминув львів плеснув з радости в долоні і пішов до брами. „Пане", сказав він до Сторожа, „що се за дім? Міг би я тут переночувати?"

Сторож відповів: „Властитель сеї гори побудував тут дім задля вигоди і охорони подорожних". Розпитав його Сторож, звідки він та куди йде. Христіянин відповів: Іду з міста Погибелї на гору Сіон, але, що в дорозї захопила мене ніч, я рад би в вас заночувати.

Сторож: Як зовете ся?

Христіянин: Моє імя Христіянин, але давнїйше називав ся я Безбожник, походжу з поколїня Яфета, (1. Книг. Мойс. 9. 27) котрому Бог совітує жити в наметї Сема.

Сторож: Але чому так пізно приходите? Се темна ніч.

Христіянин: Я бувби давно прийшов сюди, але

негодяй з мене, розгостив ся в колибі за сим верхом тай заспав. Мимо того я ще бувби не так дуже спізнив я, колиб не згубив був свого сьвідоц-

„Сторож".

тва, за котрим мусїв я вертати з верха гори аж до колиби. Прикро менї було тратити час, та не було иньшої ради, і от чому я так пізно тут прийшов.

Сторож: Гаразд, я покличу одну з дівиць сеї палати і наколи ваша бесїда подобає ся їй, то она заведе вас на спочинок до одної з тутешних сім'ї після правил сього дому.

Сторож ударив в дзвінок, а з дверий палати вийшла поважна, хороша панночка, котра звала ся Мудрість і запитала по що ю кличуть.

Сторож відповів: „Сей чоловік іде з міста Погибелї на гору Сіон, але, що він змучений і ніч його тут попала, радби тутки заночувати. Я сказав йому, що закличу вас, а ви по розмові з ним приймете його, єсли годить ся він звичаям сього дому". Она запитала Христіянина звідки він та куди йде. Він відповів. Запитала тоже, куди він прийшов на ту дорогу. Він відповів. Она питала, що йому в дорозї трафляло ся. Він відповів. Врештї запитала про його назвище. Він сказав: „що його імя Христіянин, і бажає тут переночувати, бо як довідав ся, що властитель сеї гори побудовав сей дім умисне задля вигоди і приюту подорожним". Она усьміхнула ся, но роса блиснула в єї очах і по хвилї сказала: Пождїть хвилину, а покличу ще зо двох з нашої родини і порадим ся як має бути. Побігла і за хвилю викликала до розмови Розвагу*), Побожність і Щирість, котрі переговорили з ним не богато, запросили його до середини тай завели в сьвітлицю межи сімю. Тут цїла родина повитала його словами: „Війди Богом благословений мужу, дім сей збудовав властитель сеї

*) Раду.

гори на приют таким подорожним". Він вічливо поклонив ся і вступив до сьвітлиці. Як увійшов і сїв, подали йому напиток і розмовляли з ним аж до вечері. Випитували його про ріжні подробиці, аж врештї Побожність, Розвага і Щирість завели з ним поважну розмову.

Побожність: Чоловіче добрий, коли вже полюбили ми тебе, тай приняли до себе в гостину, розкажи нам про все, що приключило ся тобі в дорозї.

Христіянин: З радостію сповню вашу волю; тїшу ся, що ви находитесь в добрім розположеню.

Побожність: Длячого ви постановили собі жити на вандрівцї?

Христіянин: Дивний звук бренїв в моїх ушах на рідній землї, і він вигнав мене от так блукати ся. Я чув, що захопить мене там день погибелї, наколи не піду геть.

Побожність: Якжеж оно так склало ся, що ви пішли як раз сею дорогою?

Христіянин: Се була Божа воля, бо, тогди коли мучив мене страх перед погибелю а я не знав куди тїкати, на щастє прийшов до мене чоловік і застав мене в плачу і трепетї. Звав ся він Евангелист. Він справив мене до вузької брами, про котру я нїколи не довідавби ся самий. Звідти дістав ся я просто аж до сього дому.

Побожність: Чи йшли ви по при хату провідника (Товмача)?

Христіянин: Так, я ішов, повернув до хати і видів там богато річий про котрі не забуду, доки жити буду, а особливо про три річи:

Перша річ се то, як Христос на перекір сатані скріпляє свою благодать в серці чоловіка; друга, як чоловік потонувший в гріхах, полишив за собою всяку надію на милосердіє Боже, а трета, сон того чоловіка, що думав про судний день.

Побожність: Чи так? і ви вислухали його оповіданя про сон?

Християнин: Так, на мою думку той сон був страшний. Мені прикро було слухати його оповіданя, но я дуже радий, що вислухав.

Побожність: Може ще що бачили в домі Провідника?

Християнин: А вжеж, він повів мене до красної палати тай показав убраних в золото людий. Я бачив там, як відважний чоловік пробив собі дорогу поміж узброєних вартових, що не пускали його до середини, і як у палаті одержав він виграний вінець слави. Все те так мене заінтересовало, що я радби був прожити там хоч один рік, та знав я свій обовязок, шо мушу іти дальше.

Побожність: А що бачили ви ідучи дальше?

Християнин: Що бачив? О, скоро відійшов кусник дороги, зараз побачив я Одного (так я в думках його видів), що окровавлений висів на дереві і скоро побачив я Його, зараз упав з мене тягар, бо маєте знати, шо я стогнав під дуже тяжким тягаром, але тої хвилї він упав з мене. Мені стало дуже дивно, бо ще ніколи не знадобив ся мені такий случай. Я стояв тай дивив ся на дерево, бож не міг не дивити ся, а в тім три ясно-крилі приступили до мене. Один осьвідчив мені, що гріхи

мої прощені, другий здоймив з мене лахи і одягнув в сей цьвітистий жупан, що ось бачите на мині, а третий позначив мене на чолї і дарував менї сей звиток з печатию, (при сих словах виняв Христіянин з запазухи звиток).

Побожність: Але ви ще щось мусїли бачити, правда?

Христіянин: Що було лїпшого проте я вже вам розказав, но я видів дещо більше, а іменно: Трох мужів, Наївного, Лїнивого і Зарозумілого, що спали при дорозї в желїза закуті. Чи думаєте, що міг я їх пробудити? Видів я тоже Формалїста і Лицеміра як перескочили через вал, тай казали, що йдуть на Сіон. Сї два мужі десь пропали, як се я проговорював їм на перед, но они не вірили моїм словам. Над усї біди дала ся менї в знаки дорога на сю гору і перехід помежи львами. Правду кажучи, коли би добряга Сторож не стояв при брамі, то я мабуть вернув би ся був назад, але тепер благодарю Бога за те, що находжусь між вами і дякую вам за приют. Тогди Розвага уважала потрібним ставити Христіянинови питаня і послухати його відповідий.

Розвага: Яка ваша гадка про родиме місто?

Христіянин: Дуже лиха, сором менї відповідати вам на се питанє. Коли я мігби хоть трохи подумати що доброго про рідне місто, я був би вернув ся домів. Но я рішучо бажаю поселити ся в лутшім місци, се є в небеснім (Євр. 11. 15, 16).

Розвага: Чи нема там чого, за чим би ви жалували?

Христіянин: Є, но все те стоїть проти мої волї; особливо пригадують ся менї веселі гостини та иньші тїлесні вдоволеня, котрими мої краяни і я самий часто впивали ся. Тепер спомини про все те разять мою душу і я рад би про них не думати, а був бим дуже вдоволений. Но лихо в тім, що коли хочу робити добре переді мною лежить лихе. (Римл. 7. 15—21).

Розвага: Чи зміркували ви коли, що спомини про давні часи, часами заумирають в вас, а часом відживають?

Христіянин: Так, але рідше заумирають, бо я мав, бувало, золоті часи. Тїлесного вдоволеня годї забути.

Розвага: Чи пригадуєте собі хвилї, в яких пропадає від вас всяка грижа?

Христіянин: Так, таке чутє являє ся в минї тогди, коли подумаю про Хрест, і коли гляну на сей цьвітистий жупан, коли читаю сей звиток, що ношу за пазухою і коли завзято думаю про цїль своєї дороги.

Розвага: А щож пре вас конечно піти на гору Сіон?

Христіянин: Маю надїю бачити там живого Того, хто мертвий висїв на хрестї, і там сподїю ся позбути всїх згадок і лиха, котрі до днесь морочать мою душу; кажуть, що там нема смерти. (Ісаія 25, 8; Откр. 21, 4.), там поселю ся в товаристві яке я найдужше полюбив. Направду кажу вам, що я полюбив Його за те, що він зняв з мене тягар. Тепер мучить мене внутренна недуга. Я радо хо-

тїв би вже бути там, де нема смерти і жити в товаристві небесного хору, чути пісню:

Сьвятий, Сьвятий, Сьвятий!

Тогди промовила Щирість до Христіянина: „Чи маєте жінку і дїти?"

Христіянин: Маю жінку і четверо дїточок.

Щирість: І чомуж ви не забрали їх з собою?

Христіянин заплакав і сказав: „Ой як рад би я був взяти їх з собою, та они всї як одно противні були мойому наміреню".

Щирість: Чомуж ви не поговорили з ними як слїд, тай не переконали їх, що в родиннім містї мусить постигнути їх гірка погибель?

Христіянин: Я говорив; розказував їм про все, що Господь в тій справі обявив менї, но они всї висьміяли мене і не повірили моїм словам. (1. Книга Мойс. 19, 14).

Щирість: Чи просили ви Бога, аби благословив ваші слова, нїм промовляли до них?

Христіянин: Так, цїлим серцем молив ся, бо треба вам знати, що жінка і дїти були для мене наймилїйшими.

Щирість: Чи оповідали їм про свою журбу, і страх перед погибелию? — бо гадаю, ви добре виділи тую погибель?

Христіянин: Чи раз я оповідав. Они бачили мій страх і нетерпеливість в моїх слезах і трепетї; знали що я бояв ся суду, котрий висїв над нашою головою, но всего того було за мало, аби розбудити їх байдужність.

Щирість: А коли они самі запитають себе чому

не пішли з вами, то яку дадуть собі відповідь?

Христіянин: Жінка скаже, що бояла ся покинути сей сьвіт, а діти, як звичайно діти, скажуть, що перешкодили їм марні діточі забави. Оно, хоч що мені робити було, то все я самий мусів пустити ся в дорогу.

Щирість: Але чиж ви, так сказавши, вашим давним ледачим житєм, не стали причиною їх неохоти до подорожи з вами?

Христіянин: Може й таке, я не могу совістно сказати, аби моє попередне житє не стало причиною їх маловажности справи. Я знаю се, що чоловік часом чесною розмовою може більше доброго здїлати, чим уживаючи міцних арґументів і дорад, а особливо в таких інтересах де розходить ся о добро других. Можу сказати, що в моїм житю стеріг ся я дуже, аби не дати згіршеня своїй родині та аби не стати причиною їх боязни до подорожи. Они часто говорили між собою, що я добре робив, коли відмовляв собі всяких приятностий задля них. Скажу навіть те, що коли они брали собі з мене примір, то ніколи не був він лихий, бо я всегда був дуже осторожним, аби неображати Бога лихими ділами та не доганяти ближним.

Щирість: Се добре. Каїн незлюбив свого брата, бо мав за собою лихі діла а діла брата його були праведні, (1. Івана 3, 12). і єсли жінка ваша і діти ненавиділи вас за добрі діла, так тим показали они свою відхильність від добрих діл. Ви звільнили свою душу від крови. (Езек. 3, 19).

Тепер бачив я у снї їх розмову аж до вечері. Ко-

ли накрито стіл і наставлено тучну поживу та дороге вино усї засїли кругом стола тай розмавляли про нїкого більше як лише про Пана тої гори а іменно про те, що Він колись здїлав для чого Він се і те здїлав, для чого побудовав той дім і тим подібне. А з цїлої їх розмови я довідав ся, що той Пан був великий воєвода, і завзято воював і рубав того, котрий є царез смерти. (Євр. 2, 14). Однак не без опасности для себе воював Він за що полюбив я Його тим дужше. Бо, як казали они і як Християнин думав, Він воював проливши много своєї крови.

Славу і честь надає Йому не лише саме дїло войсваня, але й те що воював Він з чистої любови для сього краю. Кромі того я чув, як дехто з родини говорив, що бачив ся з Ним лично і бесїдував вже потім як Він умер на хрестї, навіть наводили між собою деякі слова, що чули з Його уст, доказували, що не було й нема під сонцем другого чоловіка, котрий би так сприяв подорожним як Він.

За примір Його любови ставили они хочби й те, що Він вирік ся всякої слави задля того, аби бідних учинити славними. Говорили між собою, що чули як Він розказував, що сам проживає на горах Сіону. Розказували, що Він поробив князями многих мандрівників мимо того, що вони походили з найнизшого стану. Він підняв їх з пороху. (2. Сам. 2. 8; Псал. 113, 7). Розмова велась між ними до пізної ночи, а помолившись Богу пішли они на спочинок. Подорожного умістили на горі в великій кватирі в котрій від всхода сонця стояло отвором

вікно. Кватиря звала ся Супокій. Він спочив у ній аж до ранка. Пробудившись прославив Бога піснию:

Де я, де я? — що значить се:
Чи опіка подорожним,
Чи простив менї Господь все
І став я сином Господним!

Рано всї повставали; а побесїдовавши з собою, знова сказали йому, аби не покидав їх доти, доки не покажуть йому дивних річий, що суть власностию того дому. Вперед повели його до комнати, де лежали старинні письма, в котрих, о скілько пригадую собі зі сну, найшли і показали йому родовід Пана тої Гори а там написано було, що Пан став Сином Предвічного перед всїми віками. Там тоже стояли записані Його дїла і імена многих соть людий, котрих Він покликав собі на службу та поселив їх в таку країну, де нї час, нї зміна природи не в силї їх погубити.

Потім прочитали йому деякі нотатки про важні дїла Його слуг: — як то вони покорили горді цїсарства, творили правду, одержали обіцяну ласку, замикали львам пащі, гасили лютість огню, не піддавали ся вістрю мечів, зі слабих ставали кріпкими, були героями в борбах і проганяли ворожі війска. (Євр. 11—33, 34).

Потім знова прочитали йому иньші письма, в котрих стояло записано, як їхній Господь бажає приняти до своєї ласки кождїсеньку людину хотяй би в минувшинї хоч як лихі дїла творила на-

против Його особи і Його закону. Там тоже було много иньших історій про славні події, про все, чого Християнин бажав знати; про давнину і теперішність, про пророцтва, котрі вже сповнились і про ті, що мають сповнити ся для слави подорожним і на погибіль ворогам.

Другого дня попровадили його до складу збруї і показали йому усі прилади, які Пан Гори придбав для помочи подорожним: мечі, защити, шеломи, сталеву одіжь (панцирі) і сапоги, котрі ніколи не нищать ся. А було там тої збруї убрати таку силу людий, як зьвізд на небі.

Они показали йому деякі знаряди, котрими Божі слуги творили чуда. Показали палицю Мойсея; молот і гвіздь, котрим Яель убив Сизера; збани, труби і смолоскипи, котрими Ґедеон прогнав армію Мидіяну. Показали йому тоже щоку на котрій Самсон показав могучість сили. Они показали йому пращу і каменець, котрими Давид убив Голіята з Гафти; меч, котрим Господь убє Чоловіка Гріха, в день, коли той підніме ся на грабіж. Они показали йому много знаменитих річий, котрими Християнин не міг начудоватись. По тім пійшли знова спочити.

Бачив я дальше у снї, як на другий день рано він встав і збирав ся в дорогу, но они задержали його на ново аж до слїдуючого дня: сказали, що наколи розвиднить ся добре они покажуть йому Прекрасні Гори, котрими він, після їх слів, не мало начудує ся, бо они суть близше до бажаного неба, чим їх дім. Він рішив остати ся з ними.

Коли сонце осьвітило сьвіт, они повели його на крівлю свого дому і велїли глянути в полудневу сторону. Він поглянув і, о диво! в далечинї побачив прекрасну країну, покриту зеленю гаїв, виноградів, ріжнородних садів та красотою цьвітів; були там жерела і фонтани, а все те манило зір красотою. (Ісаія 33—16, 17). Він запитав ся про назву тої країни; на те відповіли они що то є Край Емануїла, „та що слобідно зайти туди кождому подорожному і розгостити ся так як би й тут на сїй горі. А коли прийдете там, казали они, то звідти побачите браму Небесного Міста і стрітите вівчарів, що домують в тих сторонах".

ЯВА IV.

Тепер він рішив ся відійти і они не спиняли його, но перше сказали: ходїм знова до складу збруї — і пійшли; а там убрали його у сталеву збрую від ніг до голови. Було то знаком, що в дорозї може трафити ся лихо, з котрим треба буде воювати. Так зібраний вийшов він зі своїми приятельками аж до брами а там запитав сторожа чи не бачив кого прохожого. Сторож відповів, що бачив.

Христіянин: Чи пізнавали ви його?

Сторож: Я питав його про імя, а він відповів, що зове ся Віруючий.

Христіянин: О! то він? я його знаю, то мій краян, з рідного мого міста. Чи далеко вже відійшов він, думаєте?

Сторож: Гадаю, що мабуть буде вже на долинї.

Христіянин: Гаразд, чоловіче добрий, бувайте здорові, нехай Господь пішле вам всего добра за щирість яку ви для мене вчинили.

І пустив ся іти, но Практика Житя, Щирість і Розвага постановили підвести його аж на долину.

Ідучи дорогою розмовляли з собою про звичайні річи, но коли опинили ся над стреминою гори Христіянин сказав: „Прикро було лїзти на гору, но з гори, як бачу, ще тяжше буде, тут небеспечна стежка". „Се правда", сказала Розвага, „чоловікови дуже тяжко ступати в долину Покори і не повалити ся з дороги, тому умисно пійшли ми з вами, щоби попровадити вас аж на долину".

Він ступав в долину дуже обережно і таки посунув ся раз, чи два.

І видїв я як відвели они його аж на долину; тогди дали йому бохонець хлїба, фляшку вина і китицю винограду тай так пустили в дальшу дорогу.

Дані Богом Приятелї
Потїшають в горя хвилї.
Коли хочеш чесно жити
І покусу побідити,
Мусиш мати їхню збрую,
Воювати з сатаною.

Но в долинї Покори бідному Христіянинови не легко було пильновати своєї дороги. Заледве відийшов кусник дороги а вже запримітив лютого ворога, що чвалав долиною йому на стрічу. Був то Князь Темряви (Сатана). Христіянин побояв ся його, почав бороти ся з гадками, чи йти дальше,

чи вернути ся назад. Але, розваживши що не має на плечах сталевої плити і ворожа стріла може убити його коли би втікав, постановив не уступи-

„Князь Тьми (Аполіон)".

ти з дороги. „Не уступлю", говорив він до себе, „тут не маю иньшого діла як лише берегчи свого житя. Не уступлю!"

І пішов наперед аж стрітив ся око в око з Князем Тьми. Був то страшний дивовид, одягнений в рибячу луску, котрою чванив ся; мав крила дракона, медвежі ноги а з утроби його бухав дим і полумінь, а паща його була немов паща льва.

Коли підходив до Христіянина глянув на нього зловіщим оком і так почав говорити:

Князь Тьми: Звідки ти, і куди пустив ся?

Христіянин: Походжу з Міста Погибелї, котра є місцем всякого лиха а іду до Міста Сіону.

Князь Тьми: По твоїх словах я певний, що ти є одним з моїх підданих; бо ціла та країна є моя а я є князем і богом для неї. Як се могло бути, що ти утїк від свого царя? — коли ти так поступив лише для того, аби більше прислужити ся менї, то гаразд, но коли за для иньших причин то я одним ударом повалю тебе на землю.

Христіянин: Справдї я родив ся у твоїй державі, но служити тобі було за тяжко, а з платнї, яку ти даєш, не може чоловік жити; бо платою за гріх є смерть (Рим. 6—23); тому коли я доріс до мужеского віку, я, як і кождий розважний чоловік, подумав, що можу обійти ся без твоєї служби.

Князь Тьми: Нема на сьвітї царя, щоб так легко випускав своїх підданих і я не легко утрачу тебе; но позаяк ти нарікаєш на службу і платню у мене, будь вдоволений і вертай назад а я прирікаю дати тобі те, що найлїпше найде ся у моїм царстві.

Христіянин: Бачиш, я наймив ся служити иньшому Панови, тому, що то Він є Царем над царя-

ми і як-же я можу через твої погрози вертати до тебе?

Князь Тьми: Тут поступив ти після пословиці що „виміняв шкіру за ременець", зле за гірше, так буває з кождим, хто Йому служив, но ніхто не годен у Нього видержати; скоро спроневірить ся в Його службі, вертає знова до мене. І ти так зроби а все буде гаразд.

Християнин: Я кріпко увіровав у Нього і заприсяг бути Йому підданим; і якжеж можу я вертати на службу тобі і уникнути шибениці за зраду.

Князь Тьми: Те саме учинив ти для мене, а однак я готов даровати тобі все, скоро лише повернеш.

Християнин: Те, що я обіцяв тобі, була марниця, а до того я знаю, що Цар, під котрого прапором я тепер стою, може охоронити мене від твоєї пімсти і простити мені всю мою провину. І, слухай проклятий губителю! — сказати правду, я таки люблю служити Йому; люблю його плату, слуг правлїнє, товариство і країну лутше чим все твоє, тому перестань кусити мене своїми дорадами; я служу Йому і буду ступати слїдами, котрими він менї велїв.

Князь Тьми: Розваж но ти холоднокровно, яке горе нераз єще здибле тебе на сїй дорозї. Ти знаєш, що майже всї Його слуги погано покінчили своє житє лише тому, що воювали против мене і не пильновали моїх стежок. Кілько з них погинуло поганою смертию! а ти єще уважаєш, будьто-би Його служба була лутша від моєї. Розваж, що він

ніколи не прийшов на поміч мученим своїм слугам, аби увільнити їх від поганої смерти; но я, — я не одного свого слугу увільнив від смерти як не силою то циганьством; про се посьвідчить тобі цілий сьвіт. І тобі в потребі я поможу.

Христіянин: Лиха, котрі зсилає Він на своїх слуг, суть лише пробами Його любови; Він досьвідчує їх, чи витревають они в Його службі до кінця. А що до поганої їх смерти, про котру говориш, скажу, що така смерть є для них радостию і славою, бо они не дбають о визволенє від такої смерти; она є для них переходом до житя вічного, вічної слави, котру получать в день приходу Царя серед триюмфу ангелів.

Князь Тьми: Але-ж ти вже спроневірив ся в Його службі і як можеш надіяти ся на нагороду від Нього?

Христіянин: Скажи, Князю Тьми, коли я спроневірив ся Йому?

Князь Тьми: Ти не був вірним Йому вже на самім початку твоєї дороги, тогди, коли мало не втопив ся у Багнї Розпуки. Ти мильним способом хотїв позбути ся свого тягару, котрий повинен був нести просто, аж доки Цар сам не зняв би його з тебе. Ти попав у грішний сон і загубив був необходиму річ. Тобі мало що хибувало, абись був вернув ся назад, коли побачив льви. А коли оповідаєш менї про свою подорож та про все що чув і бачив у тебе на думцї гонори та слава, котрі сподїваєш ся дістати за свою службу.

Христіянин: Се все правда, і ще більше є тако-

го, про що ти не згадав, но Цар, котрому я служу і котрого я славлю є милосерний; Він простить мені всї мої провини. Та скажу тобі що всякого зла я набрав ся у твоїм царстві; там просяк я лихом і стогнав в його обіймах; я жалїв, чому став ся рабом зла. За те получив я прощенє від свого Царя.

Князь Тьми: Князь Тьми провалив ся страшним гнївом кажучи: „Я є ворогом твого Пана, ненавиджу Його лиця, Його прав і людий; я виступив тут на те, аби тебе завернути!"

Християнин: Князю Тьми, уважай, що чиниш. бо я стою на дорозї свого Пана, в дорозї сьвятости, тож пантруй ти себе.

Тогди Князь Тьми роспростер крила поперек дороги і сказав: „В таких як ся справах я не маю боя, будь готовим на смерть; клянусь підземним своїм адом, що не вийдеш звідси живим. Тут вижену з тебе твою душу!" По сих словах кинув він горіючою списою прямо у грудь Християнина, но сей маючи в руцї защиту відбив єї в сторону і так проминув перший удар.

Тогди Християнин випрямив ся до борби, бо зрозумів що пора не легковажити справи а Князь Тьми кинув ся на нього з цїлою силою обкидаючи його стрілами мов градом. Християнин відбивав що сили удар за ударом, но таки Князь Тьми задав йому три рани: одну в голову, другу в руку а трету в ногу. Діставши ті рани, Християнин подав ся трохи назад. Князь Тьми нападав на нього щораз сильнїйше, но Християнин зібравши знова всї свої сили воював так хоробро, як лише змагав.

Ся борба тревала пів дня. Христіянин утомив ся страшенно; бо треба знати що уплив крови з ран ослабляв його щораз більше.

Тогди Князь Тьми, запримітивши добру нагоду, прискочив близько до Христіянина і хопив ся з ним на ручну борбу та кинув ним об землю, при чім випав меч з руки Христіянина. „Тепер я тебе маю!" промовив Князь Тьми і мало що не роздусив його. Христіянин побачив над собою неминучу смерть, но надії не втратив, і, видно така була Божа воля, що коли Князь Тьми намірив ся подати йому смертельний удар, Христіянин мимоволї досягнув свій меч а пробиваючи ворога сказав: „О, не тїш ся моїм горем, мій вороже! хоч і впаду я то знов устану". (Мих. 7—8). По сїм повалив ворога ударом свого меча. Христіянин переконав ся, „що нїяка сила не може його побідити, бо з ним любов Божа, що в Христї Ісусї, Господї Його. (Рим. 8—37, 39; Яков. 4—7).

Князь Тьми відпочив, і простерши свої крила утїк від Христіянина і сей не бачив його більше.

Хто не бачив і не чув тої борби, не може уявити собі плачу і рику яким залунав Князь Тьми, коли утїкав від Христіянина. Він ревів голосом дракона. А з другої знов сторони той стогін і віддих який добував ся із грудий Христіянина! Я не бачив, щоб він хоч раз поглянув веселим оком через цїлий час борби, аж доки не побачив, що побідив Князя Тьми своїм обосїчним мечем. Но потім усьміх мигнув по його устах і він підняв зір до неба!

Не бачив я ніколи огиднійшого видовища від того дракона.

По борбі Христіянин промовив: „На сім місци складаю хвалу Тому, хто освободив мене із пащі львів; Тому, хто поміг мені побідити Князя Тьми" і так проговорив:

„Белзебуб, цар всїх темних сил
Задумав мене згубити,
Прилетїв тут на силї крил,
Стрілою хотїв прошити;
Но Михаїл Архистратиг
Станув на поміч менї,
Вістрям меча я го постиг
І повалив тут до землї.
Тому Богу славу даю,
Імя Його благословлю".

Тогди явила ся йому рука, а в руцї листє з дерева житя. Христіянин взяв його і приложив до ран, котрі дістав у борбі а рани сейчас погоїлись. Потім сїв, їв хлїб і напив ся вина, котре недавно дістав. Покріпивши сили пустив ся іти дальше а меча не випускав з руки, бо так думав: „ануж доведе ся бороти з яким новим ворогом!" Но не стрітив більше нїкого. За Долиною Покори тягла ся друга долина, що звала ся Долиною Тїни Смерти і Христіянин мусїв перейти через ню, бо лише туди вела дорога до Небесного Міста. В тій долинї пановала страшенна самота та сум. Пророк Єремія так єї описує: „Пустиня, земля пуста та бездорожна, земля образу смертнього по якій нїхто

не ходив" (окрім Христіянина) „анї жила в нїй людина". (Єрем. 2—6).

Тут, як побачимо дальше, було для Христіяни-

„Тому Богу славу даю".

на богато небеспечнїйше, чим у борбі з драконом.

Я видів у снї, що скоро Христіянин переступив границю з Покори на Долину Тїни Смерти,

зараз на стрічу йому вибігли два люди. Були то сини тих, що принесли лиху новину з обіцяного краю (II. Книга Мойсея 13. 32). Они кричали, аби Христіянин вернув ся, но Христіянин промовив до них ось як:

Христіянин: Звідки йдете?

Мужі: „Утікаємо геть! геть! назад і ти вертай ся, коли цінишь супокій житя і саме житє".

Христіянин: „Що стало ся?"

Мужі: „Що?" — сказали они; „ми пійшли туди та щастє, що не загнались за далеко, а то певно не почувбись нашої новини".

Христіянин: „Кажіть-же, що вас там так настрашило?"

Мужі: Ми прийшли аж над саму долину Смертної Тїни і колиб на щастє не придивили ся були, що ось она була перед нами, ми булиб оба в ню повалились (Псалом 44. 18—19); щастє маємо що завчасу спостерегли ту страшну провалину.

Христіянин: „Чи то вже все, що ви бачили?"

Мужі: Га! Не годен ти уявити собі яка то страшна долина; така темна як гріб а в нїй ми бачили страшні видовища; огидні плази і дракони. Чули ми звідтіля постоянний голос риданя, плачу і стогін безчисленних мас людий, що немов би їх там горячим зелїзом хто припікав. Понад ту провалину простерла ся хмара суму а смерть розложила свої крила (Йов. 3—5; 10—22); словом то страшне, плюгаве місце без жадного ладу.

Христіянин: „Я не скористав з вашої мови;

знаю, що мушу туди перейти до бажаного щастя".

Мужі: Іди собі здоров; не для нас туди дорога. І розийшли ся они в свій а Христіянин в свій путь, но Христіянин таки не випускав з руки меча, бояв ся нового лиха. Я бачив у снї, що здовж дороги у тій долинї по правій руцї тягнула ся глибезна пропасть; сама та пропасть, в котру слїпі слїпих заводять і погибають вже цїлі столїтя. А глянувши в лїву сторону поздовж дороги тягнула ся дуже небеспечна трясавиця, в котру, часто і найлїпший чоловік попаде і не зможе досягнути дна, аби спасти ся. До того багна упав був цар Давид і бувби там погиб, коли би не рука Всемогучого, що витягла його (Псалом 69—14).

Вела туди вузонька стежка, через те Христіянин мусїв бути дуже обережним, бо коли вдивив би ся в пропасть упав би в трясавицю, а коли не в трясавицю, то пропав би в провалинї. Він промикав ся дальше і я чув як він супів з утоми, бо не лише, що доріжка була дуже вузка і з' обох сторін смерть готова була поглотити його житє, но до того перед ним простерлась така темрява, що кождий крок його рішав про житє, або смерть; коли ступив одною ногою то не знав де ступити другою.

Десь в половинї тої долини я запримітив пекольне горло; оно роззявило ся попри саму доріжку. „Що дїяти менї?" — подумав Христіянин. Що хвилї вибухав з пекла огонь та дим з такою силою іскор та таким лускотом, що не було ради. Меч не міг помочи тут нїчого, тому Христіянин хопив за иньшу збрую а нею була коротка, але цї-

ла молитва: „Благаю Тебе, Господи, спаси душу мою.” (Псал. 116—4; Ефес. 6—18).

Так пійшов він дальше а поломінь переслїдовала його; з вогню чув голоси страданя і товченє ся з одної сторони в другу. Часом побояв ся, що живучі в вогни сили розірвуть його, або роздусять на мязгу. Видїв він те страшне видовище і чув пекольні стони через кілька миль дороги, остаточно почув голос ідучих на стрічу ворогів. Став, задумав ся чи не добре-би було вернути ся. Нї, подумав, чей проминув я половину дороги, перебув більше лиха перебуду й се, та що вернути ся опаснїйше, як іти дальше. Отже рішив іти дальше хоч-би що мало бути. Коли зийшов ся з ворогами він озвав ся рішучим сильним голосом: „Господь Бог дав менї силу і я дальше пійду!” Они остановились мов вкопані, а похвилї щезли в темряві.

Я не хотїв-би проминути тут одної річи, а іменно то, що як я завважав, Христіянин тут так змішав ся, що власного голосу не пізнав, бо коли ступав понад пекольне горло, хтось з нечистих духів підбігши тихесенько за ним шепнув йому до уха, аби богохулив та нарікав на Того, кого найбільше полюбив. Христіянин подумав що то його власні гадки. Се страшно засмутило Христіянина і було се для него найбільшим лихом, яке до сих пор перебув. Він не знав як позбути ся злобних думок, чи затикати уши, чи прислуховати ся відки той голос доходить до него.

Довго ішов він в такім немилім розположеню нарештї причули ся йому слова: „Хоч-би я ходив

„Хтось з нечистих духів шепнув йому, аби богохулив“.

по долині тіни смертної, то не бою ся жадного лиха, бо єси зо мною". (Псал. 23—4).

Звеселила ся душа його, а то тому:—

По перше, він зауважив, „що кромі него єще суть иньші добрі люди, котрі мають страх Божий і находять ся в тій долині".

По друге, він пересьвідчив ся, що Господь не опускає їх, хотяй они находять ся в такім темнім, безраднім стані: І чомуж не мав-би я сього зрозуміти, коли Бог зо мною? мовив він до себе. (Йов. 9. 11).

По трете, він задумав здогонити тих людий і в товаристві пійти дальше.

Ішов дальше і кликав за кимсь, що ішов перед ним, но той не знав чи відзиватись, бо думав тоже що він одинокий на узкій доріжці. Поволи яло свитати а Християнин проговорив: „Він перемінив темряву у ясний поранок". (Амос 5—8).

Настала гарна днина, він оглянув ся, не тому, аби думав вертати, але тому, аби при деннім сьвітлї приглянутись яке лихо проминув він сеї ночи. Видів докладно пропасть по одній, а баюру по другій стороні стежки. Видів огидні чудовища, дракони і гади, що метушились в безодни. І хотяй они по днині не виходять надто під верх то все таки він видів їх по писаніям: „Виявляє, що глибоко крилось у темряві і виходить на сьвітло, що в тіни смертній". (Йов. 12—22).

Дуже зрадів Християнин, коли став поза всїми пригодами, які проминув. Він опинив ся на певній дорозї і хотяй кілько страху наїв ся ізза них,

тепер видів все ясно, бо день відслонив йому дальшу дорогу. Сонце сьвітило в повній красоті а се чейже було благодатю для него; бо треба знати, що хотяй перша часть долини Смертної Тїни була небеспечною, то друга часть, котра перед ним лежала, була небеспечнїйшою. Зараз перед ним уже лежали заставлені принади, пастки, силця і сїти; а так густо покопані були ямки і ями, з котрих деякі були зрадливо накриті, що колиби йому довело ся іти сюди в ночи, то хотяй сто душ мав би, то всї там запропастив би; но день був. „Сьвітло Його сьвітило менї над головою і я при сяєві (ласки) Його ходив посеред темряви". (Йов. 29—3). При тім сьвітлї вийшов він з долини.

Видів я у снї, що при кінци долини розлита була кров, лежала купа костий, попелу і подрюхотаних люцких тїл; між ними пізнав я много тлїнних останків з небощиків подорожних, що давно переходили туди. Я з'умів ся і почав глядїти причини; дивлюсь а то одалїк стоїть печера, в котрій жили давно два велитнї Папа і Бісурман (поганин). Силою тиранїї замучили они там много, много людий і з тих власне лежала там велика купа костий, попелу, огарків, кавалків на туртурах поломаного тїла і т. п. Но Христіянин проминув те місце супокійно і се менї було зразу дивно, но пізнїйше довідав ся я, що Поганин давно погиб; а що до Папи, то хотяй він дихає єще, то задля старости і прочуханок, які дістав в минувшинї тепер став нїби придурноватий і скостенїв так, що не може вже коїти лиха, хиба, що сидить в печері,

скрегоче зубами і ніхті глодже, бо вже не може зганяти своєї люти на подорожних.

Тож я видів, як Христіянин ішов дальше а на вид старця, тирана, що сидів в печері не знав що й думати; той не міг рушити ся з місця лише заговорив з досадою: „ви ніколи не поклонитесь мені, аж доки єще многі з вас не згорять!" Но Христіянин глянув на него супокійно і пійшов дальше сьпіваючи:

„О, чудний та дивний ти сьвіте!
(Так лише можу сказати)
Пусті стоять сатани сіти,
Мені свобідно ступати!
Благословенна рука тая,
Котра вивела мене тут
З Долини Смерти. Я ступаю
У дальший Господний путь.
Фрашки драконів, гадюків тлум,
Пекло з чортами, спекота;
Багно пресподне, смертельний сум,
Непевна стежка, темнота;
Фрашки суть петлї, сіти; зрадливі
Ями і папа мучитель.
Щасливі богобоязливі,
Бо веде їх сам Спаситель".

ЯВА V.

Христіянин ішов дальше і побачив перед собою курган, котрий висипано там задля того, аби подорожні з його висоти могли глядїти в далечину.

Вийшов він на курган і глянувши долї дорогою побачив Віруючого, що ішов вперед. „Гоп, гоп! Гей!.. підождіть на мене, пійдемо разом!" кричав Христіянин. Віруючий став, оглянув ся, хто на кого кричить і байдуже йому. „Заждіть, заждіть, доки не прийду до вас". „Нї, я бою ся о житє, кровожадний слїдить за мною", відповів Віруючий.

По такій відповіди Христіянин немов очерствів, пустив ся скорим кроком і дігнав Віруючого а навіть перегнав кусень дороги; так, що перший стає ся послїдним. Тогди Христіянин усьміхнув ся гордовито та не дивлячись під ноги, пошпотав ся і упав так, що не міг встати, аж Віруючий прийшов та поратував його.

Видів я у снї, що оба они пійшли разом ведучи з собою любу розмову про все те, що кождому з них приключило ся в дорозї. Христіянин почав бесїду:

Христіянин: Любий та поважаний мій друже, я дуже радий, що догонив тебе і що Бог погодив наші серця до тої міри, що ми стали товаришами на праведній сїй дорозї.

Віруючий: Я думав, дорогий приятелю, пійти разом з тобою таки з нашого Міста, но ти скорше вийшов і я мусїв самий мандрувати аж досї.

Христіянин: Як довго був ти ще в Містї Погибелї потім як я утїк?

Віруючий: Аж доти доки зміг терпіти; бо там, зараз по твоїм відходї, пійшла поговірка, що наше місто має згоріти до основ та що огонь то буде післаний з неба.

„Не міг встати, аж Віруючий прийшов та поратував його“.

Христіянин: Чи так! чи справді люди там так говорили?

Віруючий: Так, через довший час лише про те вела ся бесїда.

Христіянин: Що ти кажеш! і нїхто більше, лише ти звідтам утїк?

Віруючий: А так, бо хотяй як я сказав, бесїда була між людьми, то я не думаю, аби хто тому повірив. Я чув нераз як сусїди вели з собою про те перепалку і називали твою утечу очайдушною. Але я вірував і вірую, що конець нашому містови буде в сірчанім вогни, тай тому я втїк.

Христіянин: Чи чув ти, що люди кажуть про сусїду Податного?

Віруючий: Чув, говорять, що він відпровадив тебе аж до Багна Розпуки і там упав був і знов виліз, но він не признає ся; але я знаю що він там дуже оваляв ся.

Христіянин: Щож люди на те?

Віруючий: А що, люди як люди; відколи вернув ся то страшно ледачить і обертає ся в кружку найгірших людий; він тепер сїм разів гірший, чим був уперед, дехто кпить собі з нього а де хто передираєсь з ним.

Христіянин: Чогож они так очепились його, прецїнь они самі не люблять тої дороги, з котрої він вернув ся.

Віруючий: О, они кричать, „на шибеницю з ним, він перевертень, перекінчик, не вірний свойому званю і звичаям!" Здає ся сам Господь за не-

послух виставив його на поругу ворогам, аби сповнило ся пророцтво. (Єремії 29—18, 19).

Христіянин: Чи не говорив ти самий з ним, нім єще вийшов звідти?

Віруючий: Я стрітив його раз на улиці, но він пересмикнув на другу сторону так ніби встидав ся свого вчинку і я не говорив з ним.

Христіянин: Ну, вперед я мав на нього надію, но тепер бою ся що згине в руїні міста. Се стане ся з ним після правдивої пословиці, що „пес вертає до свого блюватиня а свиня, скупавши ся, іде валяти ся в калюжу". (2. Петра 2—22).

Віруючий: І я так тоже думаю, но хто годен змінити те, що має стати ся?

Христіянин: Не поможе, лишім, сусідо, сю бесіду, та начнім думати, над тим, що нас обходить. Скажи мені, що ти здибав у дорозі, бо я певний що ти з'їв не одну біду, хиба щобись чудом тут дістав ся.

Віруючий: Я щасливо оминув Багно Розпуки, в котрім ти талапав, і майже без лиха, прийшов до брами, але таки здибала мене Блудниця і давай пригортати ся до мене та намавляти до злого.

Христіянин: Щастє маєш, що утік від неї; она страшно кусила Йосифа, но він тоже втік і мало що не наложив житєм (1. Кн. Мойсея 39—11, 13) а як ся обійшла з тобою?

Віруючий: Ти не годен уявити собі, який у неї масненький язик; она чепила ся мене, аби я жив з нею і, каже, задоволю тебе у всім.

Христіянин: Нї, она не могла сказати, що задоволить твою совість.

Віруючий: Уважай, що я розумів лиш тїлесні вдоволеня.

Христіянин: Слава Богу, що ти втїк від неї: „Уста блудницї, глибока яма, той впаде туди, на кого Господь прогнїваєсь". (Пр. Солом. 22—14).

Віруючий: Я певно не знаю, чи втїк я від неї, чи нї.

Христіянин: Чому так кажеш; невжеж ти грішив з нею?

Віруючий: Нї, не так, аби аж тїло осквернити, бо я памятав на давну приповідку, що: „єї ноги простують до смерти, а ступнї єї сягають до безоднї", (Прип. Солом. 5—5; Йов. 31—1) тож я закрив очи, щоб она не очаровала мене своїм зором, за що она вилаялась на мене і я пійшов своєю дорогою.

Христіянин: А иньшого не мав ти нападу в дорозї?

Віруючий: Коли прийшов я під гору Труд там стрітив мене старезний дїд і запитав мене звідки я та куди йду; я сказав, що я богомолець та йду до Небесного Міста. Він подумав і каже: „Ти, чоловічку, мусиш бути добра душа; чи не став би ти в мене за наймита? а я добре плачу слугам". Як зоветесь дїду? питаю, та де ваш дім? Зову ся Адам Перший, відповідає, а жию в містї Обман (Еф. 4—22). Тогди запитав я чим трудить ся, та яку платню давби менї. Він відповів, що трудить ся многими роскошами тїла, та що платою для мене

булаби його займаньщина; запитав я чи має діти, та які слуги має. Він відповів, що має три доні одна зове ся Хотїнє Тїла, друга Хотїнє Очий, а третя Сьвітова Гордість (1. Ів. 2—16) і що я можу оженити ся з ними, коли схочу, бо они суть його слугами.

Тогди запитав я його, чи довго можу я в него служити, а він сказав, що доти, доки жити буде.

Христіянин: Ну і до якого заключеня вкінци ви прийшли?

Віруючий: То так було, що я зразу почав прихилятись до його ради, бо думав, що старий говорить по щирости, але вдивившись на його чоло в часї розговору, я вичитав такі слова: „Лиши геть старого з його дїлами".

Христіянин: А що тогди?

Віруючий: Тогди лице моє спаленїло, бо я зрозумів, що хотяй масно він бесїдує, то скоро дістав би мене до своїй хижі, зараз продав би в неволю. І я сказав йому, аби не трудив губи, вговорювати мене, бо я і на його подвірє не ступлю не то до дому. Він розлютив ся а я пійшов геть від нього. Заледве відийшов я кілька кроків чую а він зловив мене за тїло та так сильно, що я думав, що вирве частину і забере з собою. Я закричав: „Окаяний я чоловік!" (Рим. 7—24) і аж тогди пійшов я супокійно горі дорогою.

Десь в половинї гори я оглянув ся, бачу, хтось немов вітер жене за мною. Хто се, гадаю. — Він догонив мене саме коло тої колиби.

Христіянин: На тім власне місци я заснув був і згубив був отсей звиток, що за пазухою.

Віруючий: Вислухай мене як слїд, брате: Скоро догонив мене той чоловік, сказав лише слово, і ударив мене так, що я омлїлий упав. Як прочутив ся я, то запитав його, за що він мене так почестовав? Він відповів, що за мої тайні зносини з Адамом Першим і знов смертельно грянув мене в груди, я другий раз упав неживий йому під ноги а він копав мене ногами назад в долину. По хвилї я знова віджив і благав помилованя, но він сказав, що милосердія не має, тай ще раз ударив мене Певно добив би був мене, коли би був не надійшов хтось і не заперечив йому.

Христіянин: Хтож то був той, що заборонив бити?

Віруючий: Зразу я не знав Його, але коли переходив попри мене я зауважив рани на Його руках, ногах і ребрі. Аж тогди пізнав я, що то був Господь. І пійшов я на гору.

Христіянин: Той муж, що догонив тебе, без сумнїву, був Мойсей. Він не щадить нїкого і не знає милосердія над кождим, хто переступить його закон.

Віруючий: Знаю се дуже добре; то не перший раз він подибав мене. Він приходив до мене тогди, коли я беспечно жив у своїй хатї і казав, що єсли не заберу ся з дому то він спалить мене з цїлим добутком.

Христіянин: Чи не видїв ти хати повисше того місця, де Мойсей росправляв ся з тобою?

Віруючий: Видів, були там тоже два льви, але они, здає ся, спали, бо то було коло полудня і я мав доволї днини перейти попри сторожа просто в долину.

Християнин: Він казав менї, що видів тебе прохожого, але коби ти був повернув до хати, там побачивбись був такі річи, що до смерти не забувбись. А скажи, будь ласкав, чи подибав ти що в долинї Покори?

Віруючий: Так, там стрітив я Невдоволенє. Оно радило менї зараз вернути ся, бо в тій долинї, говорило оно, нема жадного гонору. Оно казало менї, що наколи перейду ту долину, то всї мої приятелї обернуть ся против мене: Пиха, Лакімство, Нечистота, Гнїв і другі, котрих оно знало, тай сказало, що дуже прогнїває ся на мене, наколи зроблю з себе дурня та наважу ся перейти ту долину.

Християнин: Ну, і як-же ти відповів йому?

Віруючий: Я сказав, що хотяй они всї мають претенсию зватись моїми приятелями, то они лише колись були такими і то лише для мого тїла, но відколи я став подорожним, они вже не мої суть, я відрік ся їх і відтогди они не мають до мене жадного дїла. Я сказав Невдоволеню, що оно зле представило менї Долину Покори, бо я знаю, що „першою є Покора а за нею приходить правдива Гордість" і „за гордим духом приходить упадок". Тому, сказав я, я волю перейти сю долину і найти славу, котра не загине, чим вибрати пиху, котра марнїє і пропадає.

Христіянин: А більше нікого не здибавєсь?

Віруючий: Так, стрітив Сором; но з усїх людий, котрих я здибав на дорозї, сей, здає ся менї, носить не своє імя, так заключаю з його розмови зі мною; но він з бляшаним чолом; такий Сором, то Безличність.

Христіянин: Чому? що він тобі наговорив?

Віруючий: Що!? він перечив навіть саму релїґію. Він казав, що то дуже мізерне, низьке і підле дїло дбати комусь о релїґію. Казав, що чутка совість, се не є природна, людська річ; а коли чоловік пантрує своїх слів і дїл то тим вяже себе ланцами неволї, бо не позваляє собі уживати сьвіта і свободи, до котрих тягне натура. Він доказовав менї, що мало хто з богатих та мудрих людий жив так, як я постановив жити, та що жаден з них не дав себе вивести в поле обіцянками про когось і щось таке, чого нїхто не бачив. (Ів. 7—48; 1. Кор. 1—26; Фил. 3—7, 8, 9). Він тоже оповів менї як тяжкі часи і обставини перебували в житю ті люди, що давно переходили сею долиною та не хотїли знати про мудрощі сьвіта. Направду, він богато наговорив менї такого, що годї здумати. Він казав, що то не мудре дїло сходити ся на проповіди і плакати, потім соромно вертатись до дому хлипаючи; що то ганьба просити прощів у ближнього та звертати кривду пошкодованим. Каже, що релїґія, задля многих причин, не позволяє чоловікови добити ся великої слави між людьми (він навіть навів тут причини), бо релїґія рівнає всїх людий, і чи се не сором?

Христіянин: А що ти на те?

Віруючий: Слухай, я не знав що й казати зразу. Він так вговорив в мене свої переконаня, що я аж зрумянів; навіть самий Сором зауважив те по мині; і вже ось, ось що не переконав мене. Но нарешті я почав думати так: „що в людий високе, те огида перед Богом". (Лука 16—15. А дальше, подумав я собі, сей Сором оповідає мені, чим суть люди, але не каже чим є Бог і Слово Боже. І, подумав я собі, що в день суду не буде нас судити судія на житє, або смерть після розуму і бажань людий, але після премудрости і закону Найвисшого. Тому погадав я так: що Бог зове найліпшим, оно справді є таким, хотяйби всї люди з цїлого сьвіта інакше казали.

Видячи отже, що Бог любить релїґію, що Бог любить чисту, чутливу совість, видячи, що ті, котрі стали дураками перед сьвітом, у Бога суть наймудрійшими, і що бідний чоловік, котрий любить Христа є богатшим від найбогатшого, котрий не любить Його, я сказав: Сороме, вступи ся, ти є ворогом мого спасенія; чи маю я слухати тебе напротив волї Господа? Як сьмів би я глянути на Його лице в день суду? Коли я станув би тепер соромити ся Його стежок і слуг, то якжеж менї надїятись на Його благодать? (Марко 8—38). По моїй мові Сором показав ся справдїшним напастником; я не міг позбути ся його, він підбігав за мною крок у крок і все підшіптував менї до уха то се, то те, а все против релїґії. Менї за много було його балаканя і я сказав: дурна твоя робо-

та, бо все те, що ти зовеш нечемним, для мене є найбільшою славою; і так я збув ся його і засьпівав:

„Все скорбне, прикре туземне бутє
Перейти мусять праведнії люди,
Мусять подбати про вічне житє,
Перейти сором, ганьбу і труди.
Лихо за лихом їх постигає,
Морочать душу пристрасти тїла,
Господь Всевишний проби зсилає,
Щоб їх скріпити до Свого дїла".

Христіянин: Якже я радий, що ти, брате, так хоробро устояв перед тим напастником; бо, як ти вже сказав, він носить ложне імя, наколи він так сьмілий, що переслїдуючи нас по дорозї приносить нам ганьбу перед цїлим сьвітом. Він намавляє нас соромити ся того, що є добре. Но коли би він не був відважним то не посьмів би робити того, що він робить. Но ми побідили його; він лише дурня переконає, но нас нїколи. „Мудрі одержать славу а тих що без ума ганьба окриє". (Прип. Сол. 3—35).

Віруючий: Я гадаю, що нам треба просити Бога о поміч против Сорому, аби нам поміг побідити його в дальшій нашій дорозї; бо Сором схоче аби ми соромились правди на землї.

Христіянин: Ти правду сказав; но чи то вже все, що ти стрінув на тій долинї?

Віруючий: Все, бо я поднинї перейшов решту долини Покори і цїлу долину Смертної Тїни.

Христіянин: Ти мав щастє; но менї не так легко довело ся прийти аж тутки. Я зараз на вступі мусїв воювати з тим огидним Князем Тьми; я направду думав, що той плюгавець задавить мене, особливо тогди, коли звалив мене під ноги і місив так, що аж кости тріщали. Бо коли він звалив мене, менї випав з руки меч а він заревів, що вже мене має, но я закликав до Бога о поміч і Господь вислухав мене і увільнив від напасти. Тогди ввійшов я в долину Смертної Тїни і ішов в ночи через більшу половину дороги. Я думав що пропаду по одній або по другій сторонї стежки, но настав день і я сьмілїйше перейшов решту дороги.

А ще видїв я у снї, як они оба ішли дальше дорогою і Віруючий, по своїм звичаю, глянув в сторону і побачив ідучого краєм дороги чоловіка (бо дорога там була широка). Він звав ся Хвалько. Був високий ростом і з далека виглядав красше чим з близька. З сим чоловіком Віруючий так запізнав ся:

Віруючий: Приятелю, куди вас Бог провадить? чи не йдете ви до небесного краю?

Хвалькко: Так, саме туди йду.

Віруючий: Гаразд; думаю, що маємо з вас доброго товариша в дорозї.

Хвалько: Дуже радо хотїв-би я ним бути.

Віруючий: Ходїть близше, пійдемо разом, та лекше зійде нам час при добрій розмові.

Хвалько: Я люблю говорити щось путящого, чи з вами чи з ким иньшим, але я рад, що здибав лю-

дий, що сього бажають, бо сказати правду, не много є таких, що люблять в дорозї поважну розмо-

„Хвалько (чоловік, що богато говорить а мало творить)“.

ву, они радше балакають нїсенитницї і я вже мав такий клопіт.

Віруючий: Се справді гідне жалости, бо чогож уживати Божих дарів, язика та уст на пусту розмову, а не говорити про річи Небесного Царя?

Хвалько: Я люблю вас дуже за те, що кожде слово ваше таке переконуюче а від себе додам, що нема нічого красшого і пожиточнійшого як розмова про Божі річи. Що красшого може бути? — єсли чоловік має на сьвіті приємність признати щось чудним. На примір: Коли чоловік любить балакати про історію або загадочність сьвіта; або коли чоловік любить поговорити про чуда та дива, або явища; де знайде він все так гарно та мило записано, як не в Сьвятім Письмі?

Віруючий: То правда, але кождому з нас треба уважати, аби ми скористали з такої розмови.

Хвалько: Я власне се говорю, а то з тої причини, що лише сим способом можна навчитись богато доброго: пр., про марноту сього сьвіта і вартість небесного віка. Так загально взявши, але сим способом кождий може пізнати потребу відродженя ся, недостаточність наших діл, потребу оправданя Христом і т. п. а крім сього, кождий може научитись покутувати, вірувати, молити ся, терпіти і т. п., сим способом можна научити ся, що суть обіцяні ласки і ради евангельскі. Дальше сим способом можна научити ся поборювати ложні переконаня, скріпляти правду і об'учувати несьвідомих.

Віруючий: Все те правда; і я радо слухаю отсих ваших речий.

Хвалько: Дарма! мало хто розуміє потребу ві-

ри і конечність дійств благодати в душах і се суть причини що городять в дорозї до вічного житя. Люди несьвідомо жиють, придержуючись законів, котрими нїхто нїколи не спас ся і царства Божого не може видїти.

Віруючий: Но! позвольте! Знанє таких річий не є здобутком людским, але даром Божим, і чоловік не придбає їх своїм розумованєм, або пустим балаканєм.

Хвалько: Се я знаю дуже добре; чоловік самий нїчого не діпне, хиба що дістане звише, дорогою благодати а не за свої дїла. В довід сього можу вам навести сотки цитатів біблїйних.

Добре, сказав Віруючий; щож то властиво мало би бути, на чім моглиби ми оперти нашу розмову?

Хвалько: На чім хочете; можемо бесїдувати про річи небесні, земні, моральні, езангельскі; сьвяті або погані; про справи минувші або будучі, будьто про домашні або чужі; природні і случайні, аби лише все те вийшло нам на користь.

Віруючий: То дивувало Віруючого і приступаючи до Христіянина (бо сей весь той час тримавсь одалеки) відізвав ся до нього ввічливо. Що за знаменитого товариша подибали ми? Справдї сей чоловік правдивий богомолець.

На се усьміхнувсь Христіянин і сказав: „Сей чоловік, котрим ти заінтересував ся, здолїє оманити тебе масними словами і двайцять других таких, скоро завчасу не пізнають ся на нїм.

Віруючий: На таке ти мусиш знати його?

Христіянин: Знати? Знаю його лучше чим він сам себе!

Віруючий: Ради Бога! Скажи! хто він такий?

Христіянин: Зовесь Хвалько, живе у нашому місці. Мені дивно, що ти не знав його, но правда, наше місто досить велике.

Віруючий: Чий він і де живе?

Христіянин: Батько його зовесь Говірливий а живе на Балачці. Він лише знаний там своїм кревним і мимо його масного язика він чоловік гідний жалости.

Віруючий: Він бо видаєсь мені дуже розумним і чемним чоловіком.

Христіянин: Лише тим, що не зжились з ним по приятельски. Він добрий поза рідним містом, но в сусідстві бридять ся ним люди. Твій погляд на його чесноту пригадує мені образ, котрий здалека видаєсь артистичним, а приглянувшись йому близше губить свою красоту.

Віруючий: З твої мови я готов заключити, що ти шуткуєш, бо чогож усьміхаєш ся?

Христіянин: Борони, Господи, щоб я жартував в таких случаях (хоч я усьміхнувсь) або, щоб я судив кого ложно. Я хочу розкрити його душу перед тобою. Ся людина пристане з ким будь і говорити ме з кождим, як отсе з тобою. Він не пожалує язика в коршмі і чим більше запаморочить свою мозґівницю, тим більше меле язиком. Релїґія не має місця в його серцю, нї в його домі, нї в розговорі; збуває все язиком а цїла його релїґія полягає на балаканю.

Віруючий: Чи так кажеш? як бачу то я вельми завів ся на нїм.

Християнин: Що ти завів ся, се більше як певно! Памятай на слова: „Говорять бо, й не роблять". „Не в слові бо царство Боже а в силї". (Мат. 23, 3; 1. Кор. 4, 20). Він наговорив про молитву, покаянє, віру і відродженє тай на тім конець. Бував я у нього в дома і приглянувсь його житю, пізнав його там і між чужими й знаю я, що кажу про нього правду. Домашне його житє так віддїльне від релїґії як жовток яйця від білка. Не вчуєш там молитви нї покаяня за гріхи; навіть ледащо в його родї більше служить Богу чим він. Він є закалою, зневагою і соромом для релїґії, хулителем єї між тими, що його знають (Римл. 2—23, 24) і тяжко почути добре слово в його дїльници, а все через нього. „Він є чортом дома а ангелом поза домом" так говорять його сусїди. В оплаканім станї находить ся його сїмя; він котюга, лицемір а так не по людски обходить ся зі слугами, що они не вгадають що мають дїяти та що казати. Кому доводилось мати з ним до дїла то кождий каже, що з Турком борше можна погодитись чим з ним. Він випередив Бісурмана в циганьстві, огидї і в щоденнім житю. На лихо він виховує своїх синів по свому, бо скоро зауважить, що котрий з них старає ся чесно справедливо жити, так сейчас кинесь на нього лайкою, і горе тогди його синови, бо вже обмовить його між чужими. Він убиває чесну совість у своїх дїтий, скоро лише она починає в них проявлятись. Від себе скажу, що в моїм понятю він,

грішним своїм житєм, погубив многих людий і многих єще погубить, єсли Бог не перемінить його злоби.

Віруючий: Отже, брате, я вірю не лише тому, що ти знаєш його, але й тому, що ти яко християнин судиш християньским судом. Не думаю я, аби ти зі злобної волї таке про нього оповідав, але тому, що так оно є в дїйсности.

Християнин: Коли не знав би я його здавна то й судив би його так, як ти до тепер судив. Даю тобі не лише свій суд про нього, але й суд тих, що з ним від давна жиють тай ненавидять релїґії. Правда, що злі язики обмовити можуть і найчеснїйшого чоловіка, але я наочно переконав ся, що суд їх був справедливий і тому власне я обвиняю його. Крім того добрі люди цурають ся його і нїхто не назве його нї братом нї другом. Сама згадка про нього обурює кождого, хто його знає.

Віруючий: З сього бачу, що слова а дїла конечно стоять віддїльно кожде про себе так як віддїльним є тїло від душі; бо як тїло без душі є мертве так і слова без дїл суть мертві. Душу релїґії становить практична часть житя. „Ото бо віра чиста і не опоганена є перед Богом і Отцем, щоб відвідувати сиріт і вдовиць у горю їх і держати себе не опоганеними від сьвіта". (Яків 1—22, 27). Далекий від сього Хвалько, він думає, що через слуханє і балаканє стаєсь добрим християнином і сим способом ошукує свою душу. Слуханє є лише сїянєм насїня а слова не суть єше доказом, що релїґія має місце в чоловіцї. Будьте певнї, що в день суду лю-

ди будуть суджені по овочах їх. (Мат. 13—23). Там не стануть питати: В що ти вірив? але; що доброго зділав ти? чи може був лише хвальком та всюди балакав про добрі вчинки? і після того стануть судити. Конець сьвіта подібний є жнивам (Мат. 13—30) а знаєш, що в жнива кождий лише про зерно (овоч) дбає. Я не говорю, що діла без віри будуть там оправдані, але хочу показати тобі якою марною, та нерозважною буде віра Хвалька у послідний день.

Віруючий: Се пригадує мені на слова Мойсея, де він описує про чистих та нечистих зьвірят (III. Кн. Мойсея 11; V. Кн. 14). Хвалько пригадує тут заяця, що хотяй має поділені стопи і румиґає а все таки нечистий він для їди, так і Хвалько хоч румиґає слова та шукає знаня то стопи, стежки його суть песячі або медвежі тому нечистий він перед Богом.

Христіянин: Я вважаю, що ти подав тут дуже гарний примір з Біблії а я хочу подати ще один: Павло говорить про тих що много говорять а мало творять, що они суть дзвінка мідь, гудючі бубни; а в иньшім місци каже, що й мертві річи видають голос. (1. Кор. 13—1, 3; 14—7). Річи без житя, се люди без правдивої віри і евангельскої благодати: Мертві річи, що видають голос і люди що лише устами суть побожні суть однакові. Не наслідять они царства Божого, хотяйби голос їх був голосом ангелів.

Віруючий: Зразу я не конче радо ішов з ним,

но до тепер він таки добре умучив мене своєю бесідою. Як могли би ми позбути ся його?

Християнин: Послухай мене а зроби так як тобі пораджу то переконаєш ся, що він скоро змучить ся тоже твоїм товариством, хиба би Бог врозумив його і він покаяв ся.

Віруючий: Щож би ти менї порадив?

Християнин: Зайди з ним в серіозну розмову про силу релїгії і домагай ся від нього признаня рації, а як він се вчинить, тогди запитай його, чи сила релїгії керує його житєм, у нього дома і межи сусїдами.

Віруючий приждав на Хвалька тай промовив: „ходїть скорше, чого ви так посумнїли? може думали над чим новим та добрим?"

Хвалько: Дякую красно, я думав, що ми до сеї пори Бог зна що переговоримо.

Віруючий: Коли ваша воля то говоріть знова, а що власне я мав дальше говорити, тож позволю собі запитати вас яким способом спасительна, Божа ласка об'являє ся в житю чоловіка?

Хвалько: Я думав, що коли ми вперед говорили про силу релїгії, то продовжимо тепер ту саму бесїду. Але, позаяк се питанє дуже гарне то я радо годжусь відповісти на него, але відповісти ясно:

По перше, де благодать Божа царить у серцї, там повстає сильна опозиція до всього що не праведне. А подруге —

Віруючий: Стрівайте, прошу; розсудїм вперед першу точку. Я думаю, що ви радше мали сказа-

ти, що благодать Божа помагає чоловікови в борбі проти неправедности.

Хвалько: Ну, і якуж ви видите ріжницю межи словами „повстає опозиція в серці" а „помагає в борбі" проти гріха?

Віруючий: О! велику. — Чоловік може кричати проти гріха, але про те з любоволї грішити, хотяй Бог ненавидить того. Я чув многих, що кричать проти гріха між людьми, но в серцях їх, у житю і домах повтаряють ся ті самі беззаконія, проти котрих власне самі кричать. Жінка Потифара кричала на цїлу губу, що ненавидить блуду, но з повним бажанєм докучала Йосифови аби ляг з нею (Перва Кн. Мойсея 39—12, 13). Є много таких, що кленуть гріх так як мати дитину, потім обертають ся до нього і любують ся в нім; якраз як мати дитину, і бють і люблять.

Хвалько: Се вже брехня.

Віруючий: Брехати не вмію а хочу лише витолкувати справу як слїд. Скажіть яка ваша друга точка про прояву благодати в серцї чоловіка?

Хвалько: Досконале знанє тайн Евангелія.

Віруючий: Ся точка повинна бути першою: но чи першою, чи послїдною: она все буде ложною; бо знанє, досконале знанє тайн евангелія можна набути, а мимо того не мати в души дїйства благодати сьв. Духа (1. Кор. 13—2). Коли маю все знанє і віру а любови не маю, то я нїщо. Отже самим знанєм чоловік не спасе ся, не станесь дитиною Бога.

Коли Христос сказав: „Чи знаєте все те?" а апо-

столи відповіли: знаємо, тогди Христос додав: „блаженні ви коли так робити мете.” Він не благословить їх за знанє але за сповненє добрих вчинків, Бо є знанє, котре не має за собою добрих діл: „Ті, що знають волю свого Пана, а несповняють єї”. Чоловік може мати знанє ангела а не бути христіянином; і, тому ваш погляд є ложний. Справді знанєм чванять ся гавкуни і хвальки, але Богу подобають ся лише добрі діла. Я не кажу, що не треба знаня, бо без знаня серце порожне; но суть два роди знаня: Одно, се таке, котре стоїть на самій шпекуляції а друге те, що стоїть в сполученю з благодатю любови і віри; се друге власне помагає чоловікови творити волю Божу від серця. Першим вдоволяють ся лише крикуни, но без другого ні один христіянин не буде вдоволений. „Дай мені розум і буду хоронити закон Твій і повнити з цілого серця”. (Псал. 119—34).

Хвалько: Ви знов розбрехали ся, то не суть єще докази.

Віруючий: Гаразд, тож будьте ласкаві, дайте ви від себе примір, яким способом відкриває ся ласка Божа в людськім житю.

Хвалько: Не хочу говорити; я вже виджу, що ми не погодимо ся в поглядах.

Віруючий: Коли не хочете, то позвольте мені говорити дальше?

Хвалько: Вам вільно.

Віруючий: Дійство благодати проявляє ся перше в душах тих людий, котрі мають благодать, а потім в тих, з котрими они близше живуть. Люди,

котрі мають благодать, знають, що не мине їх кара Божа за хріхи; особливо за нечесне житє і невіру; знають, що Бог погубить їх, коли не добудуть ласки у Бога через віру в Ісуса Христа. (Марко 16—16; Ів. 16—8, 9; Рим. 7—24). Та сьвідомість побуджує в них жаль і сором за гріхи; они щораз більше понимають доброту і милосердіє Боже та видять конечність получити ся зі Спасителем на ціле своє житє; бо в Нїм бачать вдоволенє і обіцяну благодать. (Псал. 38—18; Єрем. 31—19; Мат. 5—6; Дїян. 4—12; Гал. 2—15, 16; Откр. 21—6). Тепер вміру кріпости їх віри в Спасителя они чують радість і супокій совісти. В міру того люблять они сьвятість, бажають пізнати Бога що раз лутше і служити Йому на сїм сьвітї. Но хотяй, як кажу, благодать обявляє ся в них такими дїйствами, то однак не кождий з них може се запримітити; бо саме засліпленє натури і слабий розсудок не допускає їх до правдивого суду річи. Треба мати добрий розум, аби завважати в собі дїйство благодати. Сусїди і знакомі користають з їх благодати в той спосіб: Поперше що чують отверте віроісповіданє в слові; а подруге: они видять що сї люди своїм житєм визнають те, у що вірують, на примір: чесне житє, богобойну совість, чесноту в родиннім житю, (єсли мають родину) приличну мову і т. п. З сього велика користь для них і тим робом побільшує ся сьвятість (праведність) на сьвітї.

Не самим балаканєм, як то думають гавкуни та гіпокрити, (лицеміри) але примірним житєм, ві-

рою, любовію і силою слова ширить ся царство Боже. (Псал 50—23; Езек. 20—43, 44; Мат. 5—8; Ів. 14—15; Рим. 10—9, 10; Филип. 3—17, 20). А тепер, паночку, послухали ви моїх міцних доказів, позвольте-же перечити, єсли маєте що на против, а єсли ні, то позвольте мені поставити вам ще одно питанє.

Хвалько: Не пора мені перечитись, я маю слухати, отже ставте друге питанє.

Віруючий: Слухайте. Чи досьвідчили ви в своїм житю всього того, що я оповів? Чи ваше житє і бесїда сьвідчать про релїґію? Чи може ваша релїґія лише в мові а не на дїлї і правдї? Коли гадаєте відповісти менї, то прошу говоріть лише те, на що Господь з неба може сказати Амінь, а не кажіть нїчого такого чого не годна оправдати ваша совість. „Бо не той правий, хто сам себе має за справедливого, але той, кого Бог оправдає". Бо коли скажу про себе що я такий а такий а всї люди (сусїди) посьвідчать що я брешу, то я тогди дуже підлий.

Тогди Хвалько змішав ся, але прийшовши до себе відповів: Ви залїзли в засади приватного житя, в совість і Бога і оправданє. Сих виводів я не сподївав ся чути від вас і не готовий я відповідати вам на питаня; я не чуюсь до того обовязаним, хиба, що ви уважаєте себе за катехиту. Але й так я не чую потреби конечно уважати вас за свого судію. Лише, прошу вас, скажіть менї чому власне ви ставите менї якраз самі такі питаня?

Віруючий: Тому, що я не бороню вам мене пи-

тати про все, що вам угодно; тай тому, що я не знав, що вам розходить ся дебатувати лише над самим знанєм. Дальше, — сказати правду, — я чув, що ваша релїґія то саме балаканє, та що коли ви інакше робите як говорите, то ваше балаканє є чиста брехня. Кажуть люди, що ви є ганьбою для християн і що ви ледачим житєм стали приміром для многих, з котрих одні вже погинули у пропасти гріха а другі єще конають. У вас релїґія, корчма, ледачість, нечистота, проклони, брехня, зле товариство і т. п.; все те змішане на купу. Тому правду говорить пословиця що „роспустниця є ганьбою для чесних жінок" а ви є соромом для всїх християн.

Хвалько: Коли ви так борзенько вірите обмовам і такий скорий з вас судія то, на мою думку, ви не хто другий, як лише безличний дурноватий напастник, з котрим не варта заговорити доброго слова; бувайте здорові!

Тогди приблизив ся Християнин і промовив: „Я казав тобі, що так з ним буде; твої слова а його ледаче житє не погодять ся. Видиш, він радше утїк від тебе, як мавби направити своє житє. Я казав, що він втече, нехай іде, ми на сїм нїчого не стратили, але він поки що пропав. Добре, що не треба нам було втїкати від нього, бо коли-би був таки наважив ся не покинути нас, то ми мусїлиби встидати ся ним; а апостол так говорить: „Утїкайте від таких".

Віруючий: Я рад, що так перемовив ся з ним, бо чейже він колись згадає про сю розмову, а я пе-

ред ним нічого не завивав в папірці і тому, думаю, що я не винний його крови, коли він загине в гріхах.

Християнин: Тїшить мене, що ти так отверто з ним поступив. Тепер такі часи, що здорове слово не чіпаєсь злих людий, їм смердить релїґія; збувають єї язиком а в розмові перекручують правдивий змисл Божого Слова і сим способом деморалїзують сьвіт, осоромлюють Християньство і руйнують основи чесноти. Треба, аби кождий віруючий трактував злюків так як ти сього а тогди они мусїлиби, або ступити на дорогу правди, або така перепалка булаби для них за горячою і они мусїлиби тїкати від праведників. Тогди промовив Віруючий:

„Як Хвалько вперед мов індик надувшись
Хоробро бреше! Неправду боронить!
Виводить речі, в котрих промахнувшись,
Таки змагаєсь другим верходить!
Віруючий собі із ним не жартує,
Про дїла питає християньскі, чисті;
А він? — мов місяць, що в повнї красуєсь
Потім ізміняєсь, — губить урочистість".

Так пійшли они дальше бесїдуючи про все, що виділи та чули. Без розмови було би їм скучно, бо дорога вела тепер через пустиню.

ЯВА VI.

Коли опинили ся при кінцї пустинї, Віруючий оглянув ся і зауважав, що хтось іде за ним. Він

пізнав його. О! сказав Віруючий до свого товариша, „чи знаєш ти, хто там іде?" Християнин поглянув і сказав: „То любий мій приятель Евангелист." „Ой, він не аби який і мій приятель", сказав Віруючий, він справив мене до тих воріт."

Евангелист прийшов до них і привитав їх такими словами:

Евангелист: Мир вам, возлюбленні; і супокій тим, хто помагав вам!

Християнин: Серцем витаю вас, милий Благовіснику; ваша присутність пригадує менї вашу щирість і неутомиму працю над вічним моїм добром.

Віруючий: „І я вас витаю тисяч разів. О! — як раді би ми мати вас з собою в нашій тяжкій дорозї, любий наш Евангелисте!"

Евангелист: „Як-же вам поводило ся, дорогі сердеги, від того часу, коли ми послїдний раз бачили ся? Які пригоди ви мали? та як заховали ся?"

Тогди Християнин і Віруючий розповіли йому про добро і зло яке їм трафляло ся і по яких трудах они діпняли того місця.

Евангелист: „Славно!" радїє душа моя", сказав Евангелист, радїю не тому, що ви бороли ся з лихом, але тому, що всюди вийшли ви побідоносно, і що так много покус мали ви по нинїшний день. Кажу вам, що я радїю! Тїшу ся собою і вами. „Я сїяв а ви женцї", і приходить час коли зрадїють разом сївач і женцї", розуміє ся, єсли ви „видержите до кінця", бо приходить пора, коли пожнем, скоро „не овянете перед часом". (Ів.

4—36; Гал. 6—9). Жде вас вінець вічно-тривкий „біжіть, щоб захопили його". Бо бувають такі люди, що лише би дійти до кінця і получити його, они забавлять ся в дорозї а тим часом хтось спряче його перед ними. „Ступайте кріпко наперед і не дайте забрати собі його". (1. Кор. 9—24 до 27; Откр. 3—11). Діявол чатує на вас з віддалї на один перестріл, „ви не боролись єще до крови проти гріха". Майте на гадцї царство Боже і віруйте кріпко в ті річи, котрих не бачите тїлесним оком. Нехай нїчо на сїм сьвітї не завладїє вашою душею а понад все пантруйте своїх сердець і їх похотий, бо они суть дуже хибкі і зрадливі. Будьте тверді як кремінь а маєте за собою небесну і земну силу.

Християнин: Спасибіг вам за вашу щиру раду, ваші слова дїйстно скріпили нашу відвагу, но просим вас говоріть нам більше; ми знаєм, що ви пророк, ви знаєте з чим доведе ся нам єще воювати; дайте нам раду, як воювати з лихом. Так, так, просимо, додав від себе Віруючий а Евангелист продовжив мову.

Евангелист: Мої дїти, ви чули слова евангелія правди, що нїм ввійдете до царства небесного, „мусите пережити тяжкі проби". І знов, що на кождім місци ждуть вас кайдани і муки", тому не надїйте ся, що удасть ся вам довго ступати на волї. На вас сповнило ся вже много слів правди з сьвятого Письма а в недовзї сповнять ся ще більше. Ось минаєте пустиню а незабаром зобачите місто. Там панує злоба а жителї його мучити вас

будуть; і знайте, що як не одного то обох вас замучать а кров ваша стане печатию вашого примиреня з Богом. „Будьте вірними аж до смерти і дасть вам Цар вінець житя". Хто з вас борше згине, хотяйби і найлютійшою смертию сей щасливійший буде, бо одно, що пійде до Небесного Міста скорше, а друге, що не потребувати-ме більше терпіти в дорозї. Як зайдете до того міста тай побачите, що мої слова сповняють ся, то не забудьте на мої слова, а покінчіть житє хоробро; поручіть душі свої Богу і Творцю. І видїв я у снї що скоро минули они пустиню, побачили перед собою город, котрий зове ся Марнота. В тім городї є місце, на котрім розложена Вистава Марноти. Торгують там цїлими віками безустанно. Назва самого города походить від того, що цїле оно пустїйше марноти; а все чогоб не купив там — „все марнота". так говорить мудрець: (Екклезіяст 1—2, 14; 2—11, 17; Ісаія 40—17). Не думайте. що та вистава то ново заложений інтерес; она стоїть від віків; я розкажу звідки она. та хто єї основатель.

Перед пять тисяч лїтами переходили туди люди до Небесного Міста оттак як сї два богомільцї пішли собі тепер; а Бельзебуб, князь тьми і Леґійон з товариством зміркували, що при тій дорозї удасть ся їм робити не аби який інтерес.

В тій цїли заложили они там торговлю для продажі всякого рода марнощів. Як загадали так і вчинили. Від тогди по нинїшний день торгують они там домами, добрами, скотиною, гонорами, титу-

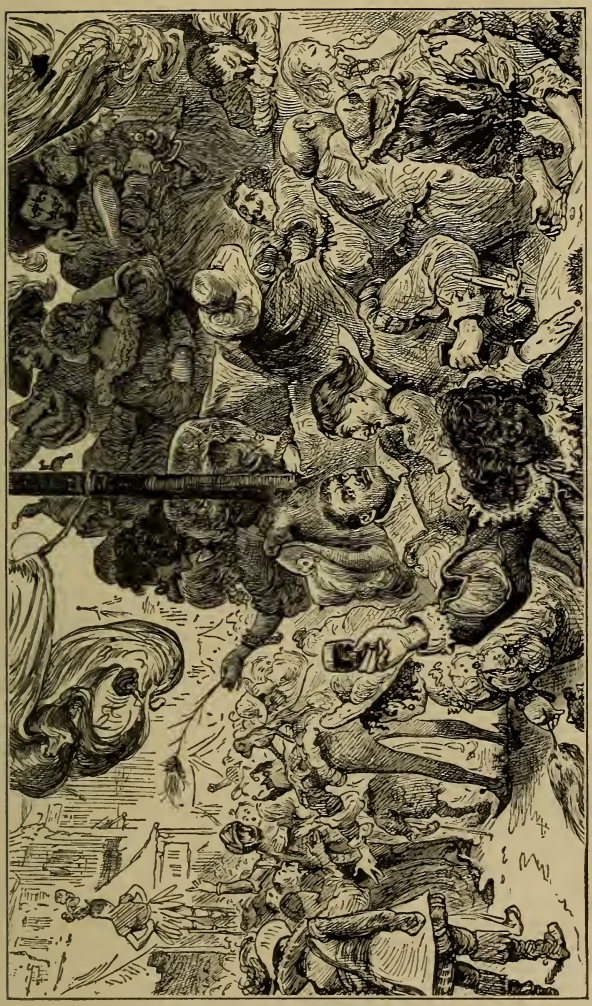

„В тім городї є місце, на котрім розложена Вистава Марноти.”

лами, князївствами, розпустою, гулятикою і ріжнородними радощами — як н. пр. блудницями, що торгують тїлом, чужими жінками, чужими мужами, дїтьми, панами, слугами, кровю, тїлами, душами, сріблом, золотом, перлами, дорогими камінями і т. и.

Від суду-віку видно там завсїгди гільтаїв, мошенників, картограїв, дурнїв, малпюків, сьміхунчиків і зволочи ріжного сорта. Хто хоче бачити, то увидить там за дармо ріжні убійства, злодійства, чужоложство, ложних сьвідків і то кровавої краски.

І як звичайно по всїх виставах, так і тут, кождий сорт товару стоїть по порядку відрубними рядами. В кождому ряді інакший товар клясований після доброти і краю чи держави де продукував ся. Тут британский товар, там французкий; тут італїйский, там іспаньский; там знов нїмецкий і т. д. а при кождому ряді продають иньші торговщики. Але, як на кождій виставі мусить бути щось одно, що найбільше манить людске око так і тут. Римский товар був славою сеї злодійскої вистави. Лише на наш анґлїйский товар та ще деяких країв не конче було покупу.

Отже, як я висше сказав, саме туди вела дорога до Небесного Міста; як раз помежи ряди тих товарів ріжної марноти. Хто лише переходив сюди до Небесного Міста, а не взяв участи в сїй виставі, мусїв опустити сьвіт перед часом. Самий Цар царів, коли переходив туди до свойого царства, так, о скілько я знаю, Белзебуб, властитель Ви-

стави намавляв Його, аби Той накупив собі у нього марнощів, обіцюючи при тім, що поставить Його начальником Вистави. Бажав, аби той Цар поклонив ся йому в часї міскої паради. А позаяк Цар царів є великий достойник, тому Белзебуб повів Його улицями і показав всї добра сього сьвіта. Хотїв скусити того Благословенного та намовляв купити хоч щобудь з тих марнощів. Но Той не зважав на обманчика з його товаром і опустив город не купивши нїчого. (Мат. 4: 1—8; Лука 4: 5—7). Давна як сьвіт та Вистава, все трівка і величава.

Отже наші подорожні, як висше сказано, мусїли переходити через ту виставу. Ну, і так зробили; але скоро лише явили ся на торговицї, зараз зворушило ся цїле населенє і всї там прихожі немов рій шершенїв, а то задля таких причин:

Перше: Подорожні мали таку одїж, якої на цїлій виставі нїхто не мав. Весь нарід зглядав ся на них, як на дивовижу; дехто звав їх безумними, дехто ідіотами а дехто заволоками. (1. Кор. 4—9, 19; Йов. 12: 4).

Друге: Не лише одежию ріжнили ся они від усїх людий на виставі але і мова їх була нїкому незнаною. Они, натурально, говорили по хананьски а всї торговщики і прихожі говорили мовою сього сьвіта. Так наші подорожні а цїла вистава були для себе цїлком чужими.

Трете: Всїм купцям не подобало ся то, що оба подорожні, не то купувати, але навіть глянути не хотїли на їх товари. Коли хто кликав їх, купуй-

те! то они затикали уши і кричали: „Відверни очи мої, щоб не бачили марноти". (Псал. 119—37) і звертали лице своє до неба на знак, що для них товари зготовані суть на небі. (Фил. 3—20, 21).

Нарештї підійшов до них один з торговщиків і з хитростию лиса та непевним зором сказав: „Що купуєте?" Но они поглянули на нього рішучо і сказали: „Купуємо правду". (Прип. Сол. 23—23). Від тої хвилї настала гірка для них година. Одні висьмівали їх, другі потручували, иньші знов прозивали їх гидкими словами; а в цїлім містї підняв ся такий гамір, збіговище та не-лад, що справдї подумав би хто, що се два кровожадні опришки загостили в місто не то два спокійні бідні подорожні. Нїхто нїчого не продавав, нї купував; все тягло ся юрбою за нашими подорожними. Про цїлий заколот донесено старшинї міста, а сей велїв зараз привести на суд обох незнакомих. Судиї роспитали подорожних звідки они, куди ідуть, та де і що робили они в такій незвичайній одежі. Подорожні відповідали, що ідуть до свого краю, небесного Єрусалима (Евр. 11—13, 16), та що они не дали причини до заворушень в містї, бо ішли супокійно, навіть не звертаючи уваги на нїкого і на нїщо, а клопіт почав ся з того, що они на питанє якогось купця; що купують, відповіли йому: „Купуємо правду" і се була цїла причина до заворушень. Судиї не хотїли вірити таким арґументам а взяли їх за волоцюг і дурисьвітів, через котрих перервано виставу.

Велїли отже приарештовати їх і бити, потім об-

мазати саджею та болотом і замкнути до клїтки тай виставити на позорище цїлому містови. Там перебули подорожні довший час. Злобні горожани докучали їм немов диким звірюкам в менажерії; побивали їх зі слїпої мести, та ругали їх безличними словами а славний властитель вистави реготав ся з роботи своїх підданих.

Но сї невільники були терпеливі „не віддавали злом за зло, лише за кождий удар чи зневагу благословили своїх пакостників". На кожде зле слово, відповідали чесним словом а за кождий удар чемно дякували. Деякі люди, що довго приглядались роботї напасників, почали боронити нещасливих; за те скажена товпа кидала ся на них лайкою кажучи: коли ви за ними тягнете сторону то ви мусите бути такі самі драбуги як ті, що в клїтцї і вам належить ся та сама честь, що й їм. Ми не бачимо вини в сих чужосторонних людях, они прецїнь супокійні і тверезі, тай не заподїяли нікому лиха, говорили люди. На нашій виставі волочить ся богато справдїшних лиходїїв і тих повинні ви всадити за решітку, но не сих чесних людий. Так вела ся сварка а зі сварки прийшло до бійки між самою товпою а наші подорожні все заховали ся мудро, супокійно, поважно. Прийшов час, коли покликали їх на суд. Суд узнав їх винними бунту через котрий вистава втратила доходи. Начальник суду приказав бити їх немилосерно, потім закувати в кайдани і водити по улицях вистави на знак покаяня; причім велїв голосити указ, що хто поважив би ся словом, або дїлом боронити сих

арештантів, того жде така сама кара. Сим разом Христіянин і Віруючий поводили ся ще мудрійше. Ганьбу і тяжкі кайдани несли они так урочисто та супокійно, що характер їх терпіня приєднав для них чимало публики. Через те товпа лиходіїв ще більше шаліла і зажадала смерти обох невинних людий. Она заявила, що сим людям не поможе нї клїтка нї кайдани, смерть одна заплатить їм за те, що легковажать кару наложену на них законом і обманюють людий байдужним поведенєм себе зглядом неї.

Замкнули їх знова до клїтки для ожиданя дальшої розправи, кайданів не зняли а ноги закули в диби (колоду).

Тепер невільники знова пригадали собі слова Евангелисти і се меньшило їх терпіня. Памятали на його слова, що хто борше і більше витерпить, той щасливійший буде, но здавши ся на волю Найвисшого, супокійно ждали зміни своєї судьби.

Прийшла пора і закликали їх на ворожий суд. Судія звав ся Ворог-добра. Акт скарги був той сам, що перше з малими змінами, а зміст його ось який: —

„Они суть неприятелями краю і руйнителями вистави; они поділили горожанів Марноти на дві партії, а приобрівши собі одну партию людий, навчили їх таких засад житя, котрі в основі противлять ся всїм законам царя Белзебуба".

Віруючий виступив в обороні себе кажучи: „Перепрашаю, я не є противний нїчому, що не противить ся законам Найвисшого. І, сказав він,

що до бунтації в городї, я єї не почав і не вчинив, бо я самий чоловік тихої вдачі. Ті люди, що обставали за нами, зробили се тому, що не находять в нас вини, а видять що ми за дармо терпимо. Они отже люблять справедливість і суть добрі, безпечні горожани, не бунтівники. Що до законів вашого пана, я скажу, що від коли він Белзебубом, нїколи не був приятелем нашого Господа і я ненавиджу його, і всїх його чорних ангелів".

Судія виголосив проклямацію, аби приступили до стола всї сьвідки, котрі годні під присягою доказати, шо акт оскарженя є правдивим.

Виступили наперед три сьвідки: Заскорузлий, Слїповір і Підлизайко.

Покликали до стола Заскорузлого. Казали му поглянути на арештанта, запитали чи знає його, та велїли сьвідчити що знає.

Заскорузлий обізвав ся: „Високий Суде! Я знаю сього чоловіка від давна і можу під присягою тут посьвідчити, що він—"

Судія: Стрівай; проведїть йому присягу. Він присягнув, тогди каже: „Високий суде! сей чоловік, хоч гарне має назвище, але певно не найде ся в нашім краю другий такий бунтівник, як він. Він не шанує нї царя нї народа; нї прав нї наших звичаїв, іно все трепче своє тай своє про якісь засади релїґії та якусь сьвятість. А що найважнїйше, я чув раз на власні уши, як він говорив, що звичаї нашого славного города суть цїлком не схожі з Христіяньством, та що люди повинні їх занехати. Сими словами прошу Високого Суду,

він не лише гарні наші звичаї, але таки і нас самих зневажає".

Судія: „Чи маєте ще що до бесїди?"

Заскорузлий: Ясний Пане, я говорив би ще много, але не хочу морочити панам голови. Однак по переслуханю других сьвідків я з охотою докажу ще більше його злочинів.

По сих словах відставлено Заскорузлого в сторону а на його місце покликано Слїповіра. З сим перейшли ту саму форму що і з попереднім сьвідком, заприсягли так веліли говорити.

Слїповір: Ясний Суде! Я не конче добре знаю сього чоловіка і не бажаю го знати, але знаю те, що він бунтівник. Не давно говорив я з ним на містї і він сказав, що наша віра до нїчого та нею ми не подобаємо ся Богу. Така бесїда, прошу Ясного Суду, як самі здорові знаєте, робить погане враженє, заставляє людий сумнївати ся в вірі, будьто ми надармо молимо ся, та що ми всї грішні остаємо і Бог нас покарає. Се все, що я мав сказати.

Тогди заприсягли Підлизайка і поставили йому ті самі питаня.

Підлизайко: Пресьвітлий Пане Судіє і ви решта Панове! Сього панка я знаю від давна і нераз чув я, як він говорив такі річи, котрих не належить ся говорити. Він виговорював погані слова на нашого любого царя Белзебуба і обмавляв його приятелїв; зневажав їх поіменно: Пана Дагного Чоловіка; (Рим. 6—6), пана Заведію; пана Блудника; пана Бажальця-Пустослави; давного

мого наставника, пана Огидника; вельможного мого пана Лакімця і всїх решта високохвальну нашу шляхту. Він, вибачайте за слово, не забув кинути болотом і на Вашу честь, Ясний Судіє, ображаючи тим найсправедливійшого і найчеснїйшого достойника в нашім городї. До того уживав таких слів, що я нїгде не годен їх повторити.

Скоро Підлизайко скінчив бесїду, судія звернув ся до обжалованого з такими словами: „Ти ренеґате, геретику, мошеннику! чув ти яке сьвідоцтво зложили напротив тебе сї чесні горожани?! Ану, що ти скажеш на свою оборону?"

Віруючий: 1) Напротив зізнаня пана Заскорузлого скажу, що я не сказав нї слова більше окрім сих слів що: Котрі правила, закони, або звичаї народа не годять ся зі Словом Божим ті суть цїлком противні Христіяньству. Єсли сими словами сказав я що злого, то переконай мене а я зараз відкличу свої слова. 2) А що до сьвідоцтва пана Слїповіра, то ось що скажу: Я говорив, що молитва неугодна Богу без правдивої віри, а віра не може бути правдивою без розуміня і повненя Божої волї. І, я сказав, що наколи богослуженє складає ся з таких форм, котрі противлять ся божому обявленю, так ті форми суть дїлом людий і така віра не має нїчого спільного з вічним житєм. 3) Що до того як сьвідчив пан Підлизайко скажу, що нїколи не вживаю неприличних слів. Я сказав, що цар сього міста з усїми своїми приятелями та підданим повинен би пановати в пеклї а не в сїм городї. Я скінчив а ти суди по правдї.

Тогди судія звернув ся до лави присяглих судіїв, котрі до сеї пори не відозвались нї одним словом. „Панове присяглі!" промовив він. „Видите перед собою чоловіка, котрий потряс нашим городом, через котрого шаліла прямо революція в Марноті; ви чули слова сих чесних сьвідків і чули тоже його оборону і зізнанє. Тепер судьба його лежить у ваших руках; можете вислати його на шибеницю а можете пустити його на волю. Но перше чим зачнете судити його, я мушу обзнакомити вас з законами нашого краю і напоминаю вас, аби ви шановали закон і після него судили. Отже до річи: —

„За часів Фараона, славного слуги нашого царя, було право, що наколи який нарід, город або село поважив ся ширити нову віру і перестав кланяти ся нашому царю, то від таких людий забирали усї немовлята мужеского пола і кидали в ріку (2 Кн. Мойсея 1—22). За часів Навуходоносора, тоже великого приклонника нашого царя, було право, що наколи хто не хотїв поклонити ся золотому ідолови, такого кидали з піч роспалену огнем (Дан. 3—6). Була постанова за часів Дарія, що коли хто поважив ся поклонити иньшому богови, або чоловікови окрім Дарія, такого кидали до ями межи льви. (Дан. 6—7).

Сей бунтівник, що тут перед вами, поломав всї ті закони не лише думкою, але в слові і на дїлї; тому не заслугує на пощаду. Бо, після закону Фараона, казали топити дїтий, котрі не вміли й думати про зломанє законів а сей сьвідомо

поповнив злочин. Сей негодяй поломав закони Навуходоносора і Дарія тим, що говорив напротив нашої віри. Власне його зізнанє тут перед вами осуджує його на смерть".

Вислухавши інструкції вийшли присяглі судії на приватну нараду; а було їх дванайцять панів: Пан Сліпий, пан Злюка, пан Напасний, пан Гуляка, пан Безличний, пан Півголовок, пан Гордий, пан Ненависний, пан Брехун, пан Кровожадний, пан Воріг і пан Невідповідний.

Сліпий яко предсїдатель і провідник всїх присяглих перший почав говорити і сказав: „Я досконало виджу що то геретик". А Злюка сказав: „Геть з ним з лиця землї!" Напасний озвав ся: „Я не годен і подивити ся на нього супокійно!" Гуляка собі гримнув: „Я не терплю його!" „І я нї" додав Безличний, „бо він завсїгди кирпить мій характер". „На шибеницю його! повісити!" крикнув Півголовок. „Хай його лихо!" сказав Гордий. „Він обурив всю кров у минї", додав Ненавиний. „Він нездара!" крикнув Брехун. „Шибеницї за мало для нього!" озвав ся люто Кровожадний. „Проч з ним, не гаймо часу!" сказав Воріг. „Менї аби хто цїлий сьвіт давав, то не дарую йому, процїдив крізь зуби Невідповідний, скажіть пану Судії, що осудилисьмо його на смерть тай решта". І так зробили. Суд поступив після закона. Повели його на означене місце і там велїли мучити найлютїйшими способами. Вперед сїкли його нагайками, потім ждюхали кулаками і копали ногами, потім камінували а врештї обрізова-

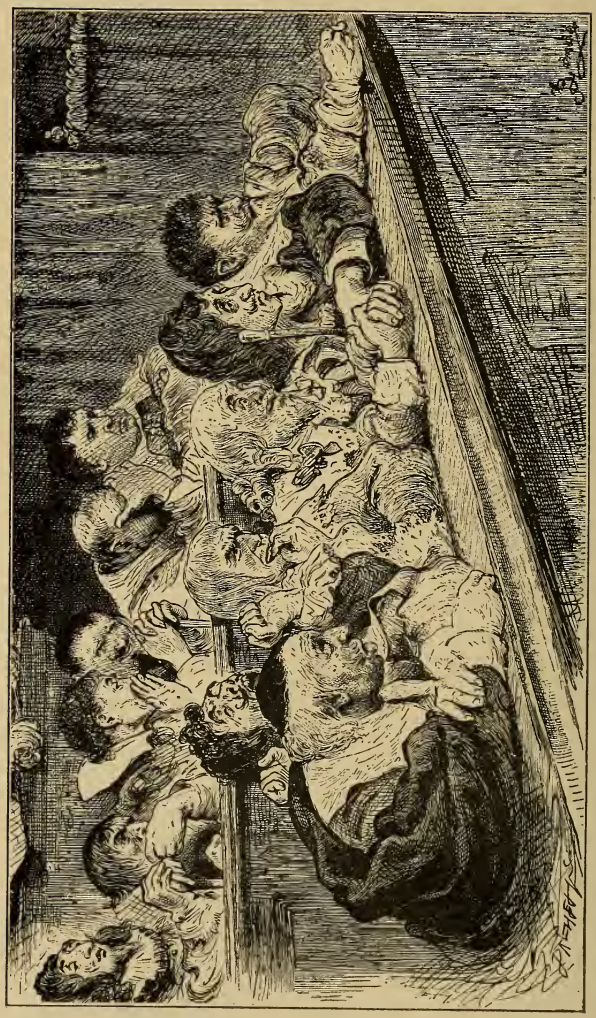

„Лава присяглих".

Сліпий, Злюка, Нацасний, Гулака, Безличний, Півголовок, Гордий, Ненависний, Брехун, Кровожадний, Воріг і Невідповідний.

ли ножами по кавалкови тіло тай взявши його на мечі винесли на костир і спалили. Так розстав ся Віруючий із сим сьвітом.

Відтак видів я, що поза дикою товпою кровожадних глядачів стояла прегарна карита, з парою коний на переді. Повіз сей ждав на Віруючого мученика. Скоро тільки покінчили ся його терпіня та розлучив ся він зі своїм тілом окружило його товариство невидимих сил, з ними ступив він до згаданої карити і поїхав гень, гень за хмари, та з триюмфом ангельскої оркестри полинув за брами в Небесний Город.

З Христіянином не те склало ся, його справи тим разом не скінчено. Замкнули його знова в тюрму, де чимало терпів він ожидаючи засуду. Но Той, хто завідує цілим сьвітом і має власть над людскою злобою, інакше хотів. Опіка Його вирвала Христіянина з тюрми; він утік. А ідучи дальше Христіянин зложив пісню:

О, Вірний Друже, в кріпкій вірі вмер ти,
Не змогли злюки Тебе переперти,
Хоч і шаліли, мучили Тебе,
Твоєю кровю впоїли себе.

Тепер радіють, тому, що сповнили
Діявольску волю і Тебе вбили.
Но хоч мертвий Ти, жити меш во віки
У Божім раю, де сьпівають Лики.

ЯВА VII.

За сим бачив я у снї, як Христіянин прямував дальше дорогою, но не одиноко, бо трафив ся йому новий товариш по назві Надія. (Се був один з многих, що чув бесїди Христіянина і Віруючого, тай бачив їх терпіня на виставі). Він пішов за Христіянином, завів з ним дружну розмову, тай просив, аби сей приняв його за товариша в дорозї. Так отже погиб Віруючий, аби стати ся сьвідком правди, а з його пороху виріс другий і Христіянин не остав ся без товариша.

Надія оповів Христіянинови, що на виставі лишило ся чимало людий, які переняли ся його гадками, та прийде час, коли многі з них підуть за його приміром. І видів я, що наколи минули они місто, Виставу, зараз таки догонили ще одного чоловіка, що звав ся Дволичний. Ось і зайшли з ним в розмову: „А з відки ви, добродію? Та куди вас Бог провадить?" Він відповів, що іде з Красно-мови до Небесного Города; а про своє імя замовчав.

„З Красномови!" сказав Христіянин; „не вжеж жиє там хоч одна добра людина". (Прип. 26, 25).

Дволичний: „А вжеж; чомуж би нї?" відповів Дволичний, „я не сумнїваюсь".

Христіянин: Як маю вас звати, прошу? промовив Христіянин.

Дволичний: Нї ви мене, нї я вас не знаю, тай не конче нам знати ся. Всї ми ідемо до одної цїли, тою самою дорогою, чомуж нам не йти би разом;

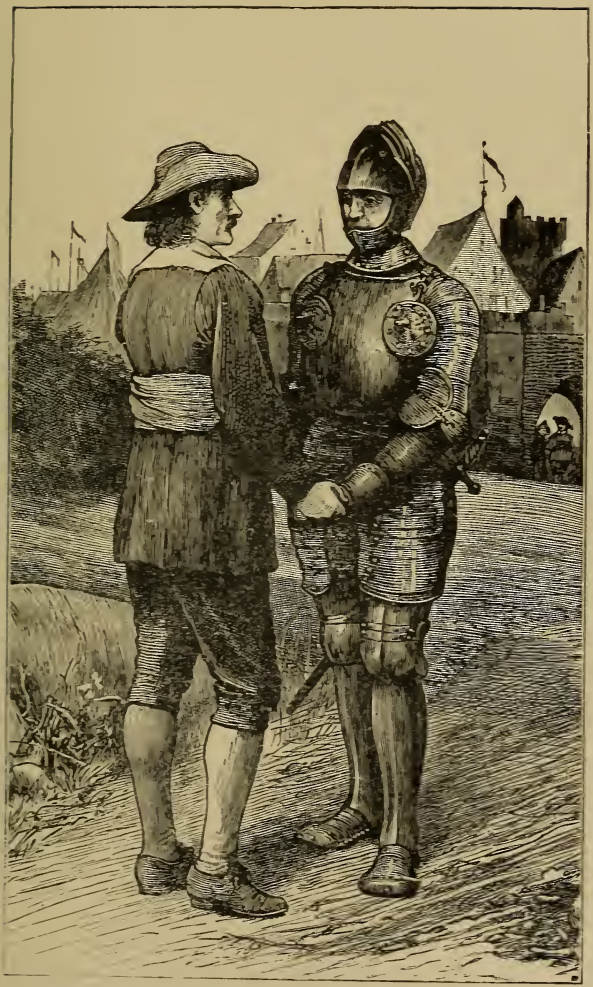

„Трафив ся йому новий товариш, по назві Надія.“

но коли вам не в лад, то менї і самому не зле буде.

Христіянин: „Знаю я дещо про город Красномову", сказав Христіянин, „і о скілько я чув, Красномова, богатий город".

Дволичний: А вжеж богатий, і в мене там немало кревних, а все богачі.

Христіянин: Скажіть, будь ласка, хто там жиє з ваших кревних? коли сьмію запитати.

Дволичний: Майже ціле місто моя рідня, но близшими кревними суть: Вельможний пан Крутїй; Вельможний пан Куди-Вітер-Дує; Вельможний пан Красномовний, котрого прадїди основали Красномову, тоже пан Масненький; пан Тут-і Там; пан Що-Будь, і славний наш горожанин пан Двоязичний, котрий є рідним братом моєї матери по батькови, тай таки я самий, правду сказати, дійшов до неякого будь значіня між нашою шляхтою; хотяй мій прапрадїд був простим моряком, що бувало пливе собі човном в одну а веслує в другу сторону, і я добив ся майже цїлого мого майна таким самим робом.

Христіянин: Чи ви жонатий?

Дволичний: Так, маю дуже приличну жінку; єї мати, то знатна дама; бабка єї, небожка, звала ся панї Ідеалїстка, отже як бачите, моя невіста з благородної сім'ї, тай так вихована, що вміє порядочно найти ся і межи паньством, і між хлопами. Правда, що ми подекуди ріжнимо ся в релїґії від тих дуже релїґійних, але й те лише в двох точках: перше, що ми нїколи не пливемо против вітру і филї; друге, що ми завсїгди гарно поводимо ся з

Релїгією, виключно тогди, коли она сріблом-золотом прибрана; — ми з нею розмавляєм на вулицях в погідні дни, коли люди витають єї оплесками.

Тогди Христіянин відвернув ся до Надії з упагою: Менї здаєть ся, що се мабуть Дволичний з Красномови, а наколи се він, то він перший мошенник на цїлу околицю. Тогди сказав Надія: „Запитай його; думаю, що не повинен би соромити ся свого імени". Отже Христіянин звернув ся знова до Дволичного і запитав: „Пане, з вашої розмови пізнати можна, що ви немовби мудрійший були від цїлого сьвіта, та коли не милю ся, то я на половину вгадав, хто ви. Чи не називаєте ся ви Дволичний з Красномови?"

Дволичний: Перепрашаю вас, то не питоме моє назвище, лише на біду прізвали мене так ті люди, котрим я не на руку, отже не перший і не послїдний я з добрих людий, мушу носити таке прізвище собі на наругу.

Христіянин: Але, чи не дали ви коли людям нагоди прозивати вас так погано?

Дволичний: Нїколи, нїколи! одинокою причиною мого лиха могла бути та обставина, що я завсїгди мав щастє іти з духом часу; чи добре воно було, чи зле, я ішов з часом, після того, як мої обставини вимагали, тай за те лише прозвали мене; но позаяк я мусїв слухати часу і обставин, то чейже було то благодатию для мене, і нехай-же за для того не прозивають мене мої вороги!

Христіянин: Так, я дїйсно вгадав, що ви як раз той, про котрого я чув; тай скажу вам, що я про

вас думаю: Я думаю, що те прізвище так вам підхоже, що хотьби ви як його не бажали собі, то оно вам правно належить ся.

Дволичний: Ну, вам вільно уявляти собі все, що вам подобає ся, і годї менї на те порадити. Одно скажу, що пізнаєте в минї сердечного товариша, коли лише зволите менї іти з вами дальше.

Христіянин: Коли хочете іти з нами, то мусите іти протів вітру і филї, а те, гадаю, не по вашій волї. Мусите, тоже, поважати Релїґію не лише тогди, коли вона носить срібно-золоту одїж, але й тогди, коли вона стане перед вами покрита лахмітєм, тай стати з нею на розмову тоже й тогди, коли вона закута в кайдани, не лише коли витають єї люди оплесками.

Дволичний: Вам не вільно нападати на мої релїґійні переконаня, анї орудовати ними, лишіть се моїй вільній волї, та нехай я іду з вами без суперечки.

Христіянин: Нї кроком дальше... доти, доки не згодите ся так жити, як я вам предложив, і як ми, ось оба, жиємо.

Тогди сказав Дволичний: Я нїколи не відступлю від давних своїх засад, бо они не то щоби приносили менї шкоду, але власне суть корисними. Коли не вільно менї іти з вами, то піду самотою, як перше ходив, нїм ви мене догонили, чей трафить ся хтось, кому любо буде зі мною товаришовати. Тепер видїв я у снї, що Христіянин і Надія, лишили по заду Дволичного, а самі скорою ходою ішли на перед, аж один з них оглянув ся і

побачив трех мужів, що ішли в слїд за Дволичним, та коли догонили його, він поклонив ся їм низько, і вони віддали йому такий-же поклін.

Один з них звав ся пан Захланний, другий Грошолюб, а третий Скупар. Дволичний знав їх добре, бо ще змалку ходили вони вкупі до школи, а вчив їх професор Гнобитель з міста Насильства, котре є осередком торговлї в північнім князївстві Грабежи. Той професор навчив їх штуки як доробляти ся маєтків, будь то насильством, будь обманьством, будь підступом, будь би то брехнею, ба навіть удаванєм побожности. Ті панове так переняли ся наукою свого учителя, що кождий з них тепер мігби був стати сам таким професором.

Ну, як я висше сказав, вони хорошо привитали ся. Пан Грошолюб запитав Дволичного: „що то за люди пішли на перед нас?", бо Христіянина і Надїю можна ще було видїти, хоть далеко вже були.

Дволичний: То суть два чужосторонцї, що по свойому звичаю з далека тягнуть ся на прощі.

Грошолюб: Ото раз! Чомуж вони не заждали на нас? були би ми разом пішли, бож вони, ми і ти всї йдемо на прощі.

Дволичний: Се правда, алеж ті люди, такі чогось шорсткі і так влюбили ся в свої засади, та так уміють другому допечи, що хотяйби і який побожний був чоловік, то скоро лише трохи ріжнить ся в засадах від них, так давай вони зараз против нього, і не хотять навіть іти з таким.

Скупар: То не добре. Але згадує ся в письмі

про таких власне людий, що надто суть справедливі, та що вони в своїй шорсткости осуджують кождого окрім себе самих. Прошу тя оповідж нам, в чім не могли вони з тобою погодити ся.

Дволичний: Они своїм упертим порядком постановили все дальше іти без згляду на погоду, а я знова люблю ждати на догідний вітер і хвилю.

Они відразу хотять все робити для Бога, а я жду нагоди, аби не занапастити житя і маєтку. Они жиють після своїх переконань, хотяйби всї люди стали против них, а я знова жию релїґійно лише о стільки менї треба, після того як вимагає час і забезпеченє мого майна і особи.

Они держать ся Релїґії і тогди, коли вона обдерта, в кайданах, а я стою при нїй лише тогди, коли являє ся вона убрана в дорогі одежі, та люди витають єї з парадою.

Захланний: Ей, і по що тобі ще морочити голову такими річами, пане Дволичний. Я коротко скажу, що за дурня маю кождого, кому вільно набувати добро і посїдати, а він його роздає дурно. Будьмо мудрі як вужі. Найлїпше робити сїно тогди коли погода. Диви ся як пчола супокійно сидить собі цїлу зиму, а працює лише тогди, коли для неї погода користь і вдоволенє. Господь посилає часами слоту, а часами дає погоду, і хотяй ті люди аж так дурні, що все ідуть не зважаючи на халепу, то ми маймо свій розум, тай ідїм лише в погідні дни. Я самий люблю лише таку релїґію, котра не перечить нам посїдати дарів Божих, маєтку. Бо хтож може інакше се розуміти, як не так,

що маєтки суть Божими дарами даними нам Його премудростию не на то, аби ми їх роздавали, але аби самі ми їх пожиткували. Авраам і Соломон були побожні і богаті люди, а Йов говорить, що порядний чоловік нагромадить тільки золота як пороху.

Отже такий чоловік конечно не може жити після таких засад, які мають онті два, що на вперед нас ідуть.

Скупар: Я думаю, що всї ми тут одної гадки, тай перестанемо вже про се одно балакати.

Грошолюб: Нї, справдї доволї вже сеї бесїди, бо хто не вірить нї в Сьвяте Письмо, нї власному розумови, (а ми віримо і в одно і друге) не знає що йому вільно, тай не старає ся забезпечити свого житя і маєтку.

Дволичний: Братя, як бачимо, ми всї ідемо на прощі, і, за для осторожности перед лихом, позвольте менї перед сьвітлу вашу розвагу поставити ось яке питанє: Припустїм, чоловікови, сьвященникови, купцеви, або кому будь попала нагода набути много дочасних Божих дарів, і то як кажу, трапила ся йому така нагода, яка хто зна чи иньшим разом йому трапить ся, а він, замотавши ся в якісь поєдинчі релїґійні засади, котрих не розібрав добре, проминув нагоду і не збогатив ся; чи не міг він зробити інтерес і мимо того остати правим, чесним чоловіком?

Грошолюб: Я виджу в чім лежить твоє питанє і, наколи годить ся наш товариш, відповім тобі як слїд.

Розберім перше питанє, що до самого сьвященника. На примір, сьвященник поважаний і чесний чоловік, посїдає малий маєточок, а трапляє ся йому набути більший, далеко поплатнїйший маєток, і він як-раз має нагоду дістати його, наколи однак стане більше працювати над собою в студиях, частїйше проповідувати, і з лутшим успіхом. Нарід потребує взяти собі з нього примір в деяких засадах житя. З мої сторони я не виджу причини чому би сей сьвященник не мав взяти ся до роботи і таким способом добути собі більший маєток, тай оставати на дальше чесним чоловіком. Чому-ж би нї?

Перше: Він має право бажати більшого майна, сього нїхто заперечити не може, бо само Провидїніє ставить перед нього до сього нагоду, так отже він сьміє придбати його не виминаючи ся зі своєю совістию.

Друге: Його бажанє за маєтком, творить його повнїйшим учеником Слова Божого, і успішним проповідником, і т. п. а тим самим він стає ся лутшим чоловіком, ублагородняє свою професію і добрі сторони, чим подобає ся Богу.

Трете: Тепер що до того, як погодити думку людий з тим, що він перестав служити їм приміром давних своїх засад н пр. „не вганяти за дочасним добром". Се ось як дасть ся витолкувати:

1. Він „відрік ся себе самого", а се тоже релїґійна засада.

2. Він перемінив ся в любійшого, успішнїйшого пастиря; а —

3. о скілько став ся відповіднійшим до свого духовного знаня.

4. Отже я заключаю з усього того, що не вільно назвати захланним такого сьвященника, котрий міняє мале за велике, а радше назвати його дбалим, бо він розважно поступивши, покористав ся нагодою, котра попала ся йому, та через те, приобрів собі більше духовного знаня, яким послужив другим.

А що до другої части питаня, яке торгає ся купця, то ось що:

Положим, такий купець має утлий інтерес на сьвіті, але, коли став би ся побожним, йому сейчас пішло би на лутше, можливо, він оженив би ся з богачкою, аби привабив собі лутших купців до торговлї. Чомуж йому не стати побожним? на мою думку — чому нї?

1. Стати ся побожним (релїґійним) се чейже обовязком кождого чоловіка, нехай воно буде через що будь.

2. Нема гріху взяти собі богачки за жінку, або привабити більше купців до свойого краму.

3. Кромі того такий чоловік ставши ся релїґійним дістає добро від добрих людий, і сам стає ся добрим; ось добра жінка, добрі купцї і добрий заробок, а все стало ся через те, що він став релїґійним, а релїґія є добро. Отже стати релїґійним задля таких причин, конечно є похвальним і корисним дїлом.

Сї слова висказані паном Грошолюбом в відповідь на питанє Дволичного всїх вдоволили, і они

згодили ся однословно, що ніхто в сьвіті не зможе закинути їм в таких засадах, бо вони і правдиві і корисні. А позаяк упевнили себе, що ніхто не годен їх збити з пантелику, а виділи перед собою ідучих Христіянина та Надію, постановили догонити їх тай закидати питанями. Важною причиною їхнього наміру була суперечка яку недавно мав з ними Дволичний. Отже кликали за ними, аж доки ті не стали і не приждали на них; а порадили ся межи собою, аби не Дволичний, але Захланний ставив їм питаня, бо гадали собі, супокійно будуть відповідати Захланному, не маючи причини до гніву. Отже зійшли ся одні з другими і по короткім привитаню, пан Захланний поставив свої питаня Христіянинови і Надії сподіваючись, що ті ніяк не стануть відповідати. Христіянин відповів: „Навіть чоловік з дитинячим понятієм о релїґії відповість вам на десять тисячий таких питань. Бо коли не вільно було іти за Христом задля куска хлїба, як говорить ся в Евангелию (Іван 6. 26) то не вільно робити собі з Христа і його релїґії захисту з поза котрого можна стріляти дичину для розкошів сьвіта, і тим робом побільшувати своє майно. Нема на сьвіті людини, котра би живучи після таких переконань могла бути чесною. Лише погани, лицеміри, діяволи, та упирі вдоволяють ся такими як ваші засадами".

1. Погани: бо коли Геммор та Сихем наважили ся посватати дочку Якова і з нею в посагу забрати Яковове стадо, тай не бачили иньшого способу до того, як лише дати ся обрізати, тогди сказали

вони до своїх земляків: „коли кождий з наших мущин дасть ся обрізати по жидівскому звичаю, то чи не перейде у наші руки вся Яковова скотина і майно і все що тепер його, чи не буде наше". Дочок і стада Якова мали они на цїли, а релїґію взяли вони за орудину, котрою добре їм було досягнути те, чого бажали. Читайте цїлу історию Перш. Книги Мойсея Голов. 34: 20—24.

2. Лицемірні фарисеї були такої віри: На позір довго молили ся, але все бажали пожирати доми вдовиць, за те приймили тяжкий суд Божий. (Лука 20. 46—47).

3. Юда, діявол був тоже такої віри, він віровав в Бога задля того, що звенїло в торбинї, котру при собі носив, тай остаточно погиб з власної руки, і його, яко правдивого сина погибелї викинено геть на віки.

4. Симон ворожбит був тоже такої віри, бо хотїв дістати силу Сьв. Духа, аби набувати нею гроші і Петрів суд був для нього правий. (Дїян 8. 19—22). Здаєть ся, нема нїчого певнїйшого над те, що хто держить ся релїґії задля маєтку, той і відрече ся її для маєтку, бо як певним є, що Юда бажав, аби сьвіт став релїґійним, так і певним остає те, що він продав релїґію і свого учителя за маєток.

Аби не морочити вас довго відповідями на ваші питаня, коротко скажу, що таке толковане віри яким ви чваните ся, подобає ся лише фарисеям, поганам і діяволам, а нагорода ваша за таку віру буде такаж сама, як для них.

Тогди поставали всї мов вриті, поглядаючи один на другого, і не могли найти відповіди на слова Христіянина. Надія притакнув словам бесїдника і межи всїми настала глубока мовчанка. Пан Дволичний з товаришами, не промовивши нї слова більше, прилишили ся на задї, а Христіянин заговорив до свого товариша ось що: „Подумай, друже, що сї люди не годні устояти перед арґументом чоловіка, та якжеж зможуть они оправдати ся перед судом Божим? Се не можливо! І коли они занїміли перед мною, смертельником, то щож скажуть тогди, коли треба буде оправдати ся перед Всевишним, аби не попасти ся в поломінь гієни!”

Христіянин і Надія випередили їх знова і пішли оба наперед аж опинили ся на гарній рівнинї Супочинку. Тут ішли вони з повним вдоволенєм. Не широка то була рівнина і незабаром проминули вони єї. За рівниною стояв горбок званий Нечесним Добутком, там копали люди срібло і нераз трафляло ся, що як хто переходив мимо горбка, а лакомив ся на маєток, тож повернув з дороги до тої копальнї; но приступивши до входу копальнї, земля все там зрадлива осувала ся під ним, і не один провалив ся в глубину на те, аби нїколи не видїти вже Божого сьвітла; одні там погинули, а другі стали рабами в копальнї дорогого металю.

Опісля видїв я у снї, що зараз через дорогу наперед копальнї срібла стояв Проклятий (нїби панок) він все призивав подорожних до копальнї на оглядини. Не забув він закликати на Христіяни-

на і його товариша: „Гей! а поверніть но сюди, покажу вам не аби що-будь!"

Христіянин: Що би то за диво мало бути, аби ми мусїли аж з дороги звертати, та дивити ся на нього?

Проклятий: Тут власне копальня срібла. Тут богато людий добуває собі добро, коли зволите поступити, то не пожалуєте, бо не великим трудом забезпечите порядочно свою будучність.

„Ходїм подивім ся", сказав Надїя.

Христіянин: „А я не піду", промовив він, я чув давно про се місце, та що не одна людина тут загинула, сї скарби суть пасткою для тих, хто за ними шукає, бо вони власне відтягають людий з правдивого путя"

Тепер Христіяни звернув ся до Проклятого кажучи: „Абож то не тут те місце, що власне, поглотило чимало прохожих людий?" (Осія 9—6).

Проклятий: „Не таке воно дуже небезпечне, як ви гадаєте, хиба для тих хто байдужно тут поводить ся, та не зважає на себе"; і при сих словах усьміхнув ся він зловіщо.

Тогди Христіянин звернув ся до Надії з таким словом: „Не вільно нам нї кроком ступити з нашої дороги; ходїм дальше в свій путь".

Надїя: Ручу тобі, що як лиш надійде сюди Дволичний, а сей ворог закличе його, так певно піде на обзорини до копальнї.

Христіянин: Без сумнїву, він з засади любить такі стежки, і я сто раз певний, що він в нїй пропаде.

Тогди Проклятий промовив знова: „І Ви таки не пійдете навіть подивити ся?"

А Христіянин відповів йому рішучо: „Слухай, Проклятий, ти єси ворогом правих стежок Господа, Наставника сеї дороги, і ти сам давно вже осуджений судом Його Маєстату за те, що звернув єси з сеї дороги, котрою ми ідемо. (2. Тим. 4. 10). І чогож намагаєш ся впровадити й нас перед подібний суд. А колиб ми й звернули з дороги без злого наміреня, то всеж таки Господь і Цар наш певно почув би о тім, і за те виставив нас на сором тогди, коли ми повинні би стати славно перед Ним."

Проклятий признав ся, що й він колись був тоже до них подібним чоловіком, та що колиб вони хотіли заждати якийсь час на нього, він пішов би з ними.

Тогди запитав його Христіянин: „Яке твоє імя? Чи не зовеш ся ти так, як я назвав тебе?"

Проклятий: Так, зову ся Проклятий син Авраама.

Христіянин: Знаю тебе; Гієзій був твій дід, а Юда твій батько, і ти ступав їх слідами. Се лише чортівска штучка, котрою ти маскуєш ся. Твій батько зрадник, повісив ся, і ти не заслужиш собі нічого ліпшого. (2. Цар. 5. 20, 27; Мат. 26. 14, 15; 27. 3, 5). Будь певним, що як прийдемо ми до Царя, розкажем Йому про твоє поведенє, і пішли дальше своєю дорогою. Тимчасом Дволичний з товаришами надійшли, і скоро закликав їх Проклятий, сейчас повернули до копальні. А чи прова-

лились они в глубину копальнї, чи заглянули до неї через поруче, чи спустили ся в діл ходою і копають там, чи подусили ся ґазом та парою, котрі часто вибухають в тій копальни, про се вже не відомо менї, знаю лише добитно, що від тогди, нїхто їх більше не бачив на правій дорозї.

Христіянин затягнув пісоньку:

„Дволичний з Проклятим, се два побратими,
Один кличе, другий скаче в пропасть до долини,
На сїм сьвітї оба мають богатства премного,
За те во вік не побачать Господа Сьвятого".

Тепер видїв я, що зараз за левадою оба подорожні підійшли на місце, де при дорозї стояла старезна фіґура. На сам вид тої фіґури, оба подорожні дуже задивували ся. Фіґура була якась незвичайна; немовби жива жінка перемінена в фіґуру. Тут стали вони і довго, довго дивили ся, і не могли відгадати, що то за фіґура. Вкінци Надїя запримітив надпись на чолї фіґури, а що не вмів читати, звернув увагу Христіянинови на те письмо в надії, що той розбере напись. Письмо було просте і Христіянин живо перечитав ось які слова: „Згадай про жінку Лота". Они зараз догадали ся, що то стовп соли, в котрий перемінила ся жінка Лота за кару, що через лакімство оглянула ся, коли втїкала з Содоми. (1. кн .Мойс. 19. 26).

Такий несподїваний вид подав їм тему до дальшої розмови.

Христіянин: О, Братїку, ми як раз в пору трафили на сю фіґуру, она случайно впала нам в око,

та таки зараз по запросинах Проклятого, і колиб ми були його послухали, як се ти бажав товаришу, ми певно булиби стали видовищем для тих, що по нас переходити муть сюди.

Надія. Ох як гірко менї, що я поступив так нерозумно, і сам не знаю яким робом не став ся я до сеї пори таким, як ся жінка Лота; бо деж тут ріжниця межи єї а моїм гріхом, она лише оглянула ся, а я аж бажав піти і подивити ся. Благодать спасла мене і їй належить ся дяка, а менї лишає ся сором, бо в моїм серцї вигріла ся така ледача думка.

Христіянин: Возьмім собі примір з сього, що перед собою видимо, воно придасть ся нам на будуче. Ся жінка ухилилась від одної кари, бо не загинула в обіймах горіючої Содоми, та друга кара постигла єї; она стала ся соленим стовпом.

Надія: Правда, она нехай буде нам осторогою та приміром. Осторогою, аби ми не повторили єї гріха, і приміром, на яку кару заслугує кождий хто не зважає на сю осторогу. (4. кн. Мойс. 26. 9, 10).

Но понад все, одно дивує мене, а виключно то, як сам Проклятий і його товариші можуть так байдужно оставати в копальни, і шукати за богатством, коли ся жінка лише оглянулась за майном і не могла нї кроку дальше зробити, як читаєм в Біблії, а перемінила ся в соляний стовп. Особливо тому, що вона стала наочним приміром для всїх таких як она людий. Вони не требують

тут нічого догадуватись, а прямо глянути на сей примір; лише підняти зір і глянути.

Христіянин: Дивне диво, інакше не мож собі сього витолкувати, як лише так, що вони тут серцем віддали ся очайдушности, а порівнати їх можу лише з тими злодіями, що обкрадають людий перед самим судиєю, або з тими, що порють чужі кишені під шибеницею. Говорить ся про мужів Содоми, що вони були великі грішники, бо грішили перед Господом т. є. перед лицем Господа серед Його доброти, яку оказував їм, бо земля содомска була неначе райским садом до тих пор. (1. кн. Мойс. 13. 10, 13). За те розгнївав ся Господь і спустив на них палючу кару, кару яку лиш міг виконати огонь з неба Господом допущений.

Для того сьмію заключати, що сї лакімцї, суть власне такими людьми, якими були Содомцї. Они грішать перед лицем Божим, і не звертають уваги на примір, котрий ось тут перед ними стоїть. Они мусять стати ся предметом найлютїйшої Господньої кари.

Надія: А вжеж се сьвята правда, но се ласка для нас, що ти, а особливо я, не став ся днесь позорищем подібним Лотовій жінцї. За те подякуймо Господеви, та біймось Його і не забуваймо про жінку Лота.

І бачив я, як прийшли вони аж над Любу ріку, котру цар Давид назвав „рікою Господа" но Іван назвав єї рікою „води житя". (Псал. 65. 9; Езек. 47. 1, 9; Откр. 22. 1). Дорога вела понад беріг тої ріки. Христіянин та Надія радо ступили до неї,

пили з неї воду; вона здорова, покріпила нужденні їх душі. По обох берегах здовж ріки, росли зелені дерева, рясні преріжними овочами. І листє з тих дерев їли вони, щоб запобігчи ріжним хоробам, які дістають ся тим людям, що по довгій дорозї впадають в горячку. По обох боках ріки за деревами тягли ся сїножати засїяні пречудними лелїями, нї трава нї цьвіти нїколи не жовкли, не вянули там. На одній з тих сїножатий положились они і спали, бо там могли безпечно спочити. (Псал. 23. 2; Ісаія 14. 30). Як пробудились, то поживили ся овочами з дерев, напили ся води з ріки, і знова лягли і знова спочивали. Там перебули вони кільканайцять днїв і ночий. Потім засьпівали:

„Пречистії струї із жерел Божих,
Всегда скріпляють бідних прохожих.
Білі лелії, зелена травиця,
Служать за постїль, аби положить ся
І там спочити, забути за зної,
В пригодах набуті душевнії болї.
Тут не брак поживи, а листє цїлюче
Загоїть душу і тїло болюче.
Ой, коби знали богачі добитно
Про усе щастє, яке тутки видно,
Вони би продали всї свої богацтва,
За те куповалиб тутки ґосподарства".

По довгім супочинку постановили вони іти дальше (бо се не було кінцем їх подорожи). Потім напили ся і пішли.

Тогди бачив я у снї, як незабавки дійшли во-

ни на місце, де дорога то віддалялась від ріки, то знова зближалась, но їм було зразу про се байдуже, і не сходили з дороги. Дорога все таки була нерівна для їх струджених ніг, тож вони не були раді з такого ходу. (4. кн. Мойс. 21. 4). Справді хотіли би були бачити перед собою рівнійшу дорогу, та єї не було. Не далеко на вперед них, здовж дороги по лївій руцї тягла ся сїножать, а через ню вела стежина. Сїножать звала ся Мимоходом. Тогди промовив Христіянин до товариша: „Наколи ся сїножать лежить поздовж нашої дороги, лїпше нам піти нею". І заглянувши фіртку, сейчас ступив через неї на леваду, тай таки зараз запримітив, що між високою дорогою а левадою стояв плїт. Ось і маємо те, чого бажали, сказав Христіянин; тут гарна стежка, ступай за мною, товаришу, підемо гладше.

Надія: А що вдїємо тогди, як ся стежка заведе нас в поле?

Христіянин: Неможливо, відповів другий. Ходи подивиш ся, чи не веде вона здовж головного шляху. Так переконаний словом товариша Надія пішов за ним. Коли опинили ся на стежцї, стало їм дуже легонько іти; хід не морив їх. Незабавки побачили вони ідучого перед ними чоловіка, а звав ся він Легковір. Они кликнули за ним, і запитали куди веде та стежка. Той відповів: „До Небесної Брами." А видиш, сказав Христіянин: чиж я тобі не казав. Тепер вже будеш певним, що ми на добрій дорозї. Тай пішли вони, а Легковір спішив наперед них. Як настав вечір, і темрява о-

хопила сьвіт, вони згубили перед собою Легковіра. Він, себто Легковір, ступав сьміло на переді, та не довиджуючи добре стежки, схибив з неї, і провалив ся в глубоку провалину (Іса. 9. 16), котру викопав на тую власне ціль властитель тих земель. Він старав ся виловити всїх дураків, що говорять на вітер. Легковір убив ся на смерть падаючи в яму.

Христіянин з товаришом зачули як він грянув в безодню і зараз закричали: Що ся стало?! но не дістали жадної відповіди, лише зачули стогін. Тогди промовив Надія: „Ну, а тепер де ми находимо ся?" Но товариш його мовчав, бо знав, що був причиною цїлого того лиха. На дворі почалась буря. Блискавиці та громи лютували, а дощ люнув мов з цебра і води виливали зі всїх корит. Надія промовив з досадою: „О, коли бувби я знав, не кидав би я своєї дороги!"

Христіянин: І хтож думати міг, що ся стежка заведе нас на манівці.

Надія: Я бояв ся сеї стежки відразу, і тому звернув я тобі був увагу, і бувбим певно більше говорив, но що ти старший чоловік, я не хотів перечити ся.

Христіянин: Вибачай, дорогий друже, менї страх гірко, що я звів тебе з дороги, та завів в таку халепу. Прошу тя, прости менї, я не учинив сього зі злої волї.

Надія: Будь спокійний, я не знаю гнївати ся, і вірю, що воно вийде нам на добре.

Христіянин: Радую ся, що маю з собою мило-

серного друга, но нам не вільно довго тут забавляти. Попробуймо вернути ся.

Надія: Але позволь, нехай я іду на перед.

Христіянин: Ні, сього не зроблю, таки я піду на перед, бо як трафить ся яке лихо, нехай я перший впаду в нього за то, що через мене, оба ми зайшли сюди.

„Ні", сказав Надія, „ти не можеш іти на перед, бо ти збентежений духом, можеш легко загубити стежку." Потім на їх розраду почули они якийсь голос в словах: „Оберни серце своє на дорогу, що нею ходила, верни ся." (Єрем. 31, 21).

Вже води залили стежку, а небеспека стала ся далеко грізнійшою, і я подумав собі: „Лекше зблудити, чим вернути назад на дорогу." Но вони змагали ся назад. Темно, темно стало, а вода так підняла ся, що приходило ся їм з десять разів ось, ось утонути. Ніяким робом не могли вони віднайти тої фіртки якою звернули з дороги на леваду. Нарешті пристали під якоюсь ледачою колибою дожидаючи ранка. Уморені трудом заснули там кріпко. Близько колиби, де они спали стояла Кріпость Сумнів. Се була будовина великана Роспуки. Колиба, в якій заснули, стояла тоже на землях Великана. Великан пробудив ся в ранці рано, та проходжуючи ся по своїх добрах, застав Христіянина і Надію сплячих на його земли. Тогди, з обуренєм і словами повними досади, він їх пробудив, та запитав звідки вони, і яке їм діло бути в його посілостях. Они оповіли йому, що суть подорожні богомілці, та що заблудили покинувши

головну дорогу, а пійшовши бічною стежкою. Тогди промовив Великан: „Ви переступили закон против мене, бо волочились і заночували на моїх землях, длятого арештую вас; ходіть зі мною!" Вони не впирали ся, бо він був дужший за них обох. Тай не могли богато говорити на свою оборону, бо знали свою вину. Великан отже займив їх на перед себе, і замкнув у вонючу для них кватирю. Тут пролежали вони від середи ранка до суботи вечера, без дрібки хліба і краплї води, без сьвітла, та живої душі, у кого випросили би поживи, Они попали ся в сьому препоганому місци в такі безрадні обставини, немаючи близько нї друга, нї знакомства. (Псал. 88. 18).

Тут Християнин подвійно відчув своє горе, бо знав, що через його нерозважну раду, оба вони впали в безрадне положенє. Велитень Роспука мав жінку, вона звала ся Невіра. Тож коли вечером ввійшов до своєї комнати, оповів їй, що привів двох арештантів, посадив в тюрму за кару, за те що волочили ся по його землях. Порадив ся єї, що з ними дальше діяти має. Она знова вивідала ся від нього, хто вони такі, відки та куди хотїли іти. Він про все докладно їй розказав. Вона нарадила йому, аби скоро встане рано, велїв їх бити без пощади. Отже скоро настав день він взяв до рук суковату палицю, а ввійшовши в тюрму, почав перше дражнити їх, немов зьвірів, та вони нї разу не сказали йому гіркого слова. Тогди кинув ся на них, звязав, і став катувати до не схочу; вони не в силї були, не то боронити ся, а навіть по-

„Перебивши їх, лишив на самоті оплакувати своє горе“.

рушити ся в часї тяжких ударів. Перебивши їх до нехочу, опустив тюрму, а їх лишив на самотї оплакувати гірку годину і своє горе. Цїлий той день перебули вони в тяжкім плачу, та риданю. Вечером розпитала його знова Невіра про них, а довідавшись, що вони не погинули від тих ударів, порадила йому, намагати на них, аби вони самі себе умертвили. Отже скоро минула друга ніч, він знова подав ся в тюрму, в лихім як перше настрою, та сказав, що йому дуже неприємно робить ся на саму згадку того, що він вчера побив їх так люто; заявив їм рішучо, що немає наміреня коли будь випустити їх на Божий сьвіт, та що одиноким для них средством полекші лишає ся самоубійство, чи ножем, чи отруєю, чи на шнурку, все одно. „Бо по щож вам", сказав він, „так жити, я не говорю на жарти; вам не бачити вже рая на сьому сьвітї". Вони все таки домагали ся від нього волї. За те глянув він на них лютим зором і мов несамовитий скочив до них, та без сумнїву, був би власною рукою помордував їх, коли би в тім моментї не попав був в памороку (бо він в погідні дни часто в ню впадав), через що якийсь час остав ся без памяти і сили. Змучений хоробою відступив від них, і знова лишив їх на самотї, немов хотїв розважити, що має робити. Тогди невольники радили ся між собою, що мають дїяти, послухати його ради, чи нї? Отже таку завели бесїду:

„Брате", сказав Христіянин, „що дїяти нам бідолахам? Житє, яким довело ся нам жити є дуже

нещасливе, я сам не знаю, що ліпше? Чи жити тай терпіти сї муки до загину, чи покінчити з собою?" „Душа моя бажає радше смерти чим житя", (Йов. 7; 15) а гріб о много приятнійший бувби менї, чим отся неволя та мука. Невжеж Велитень має постоянно знущати ся над нами?

Надія: Правду кажеш, теперішне наше положенє, се правдиві страсти, і для мене рівнож булоб лекше умерти, чим тутки терпіти. Но розважмо ми гаразд, що нам діяти? Володітель того края куди ми пустили ся зайти сказав: „Не убий". Нї, не убий ближнього, а тим більше заказує він нам себе убити. Тай коли хто убє ближнього, убє лише його тїло, но убити самого себе, значить, убити разом тїло і душу. Та на тім не конець. Говориш, братїку, що в гробі, булоби богато лекше, но чи подумав ти про кару, яка вижидає убійцїв поза гробом бо „нїякий душегубець, не мати-ме вічного житя" і т. д. Отже розважмо знова, та знаймо, що не все право лежить в руках Велитня Роспуки. Не одна людина, о скілько думаю, попадала в його руки, як отсе ми тепер, але вирвалась від нього. Хто окрім Бога Творця знати може? Ануж Велитень загине, або поволи забуде за нас, або дістане ще раз такий напад на нерви і окалїчіє, та не зможе вже катувати нас більше? А врештї може бути нагода, коли я зможу проговорити йому до серця, і він освободить нас. Шкода, що я від разу не попробував того способу, сяк чи так, нам треба потерпіти і ждати, чей прийде хвиля, коли ми щасливо вирвемо ся звідси, лише не

гиньмо з власної руки. Сими словами Надія розбив лукаве наміренє свого товариша, тай так перебули вони в темниці той день, серед гіреньких обставин. Ну, але під вечер Велитень знова вступив до тюрми; очевидно, хотів довідатись, чи послухали арештанти його ради, але як побачив, що ті остають в живих, і то ледве дихаючи, бо голод, прагнінє і рани які задав він їм, ослабили їх так, що ледве дихати могли, а все таки він застав їх при житю, за що дуже розгнівав ся, тай гримнув, що наколи не послухають вони його ради, проклинуть годину, в котрій їх мати на сьвіт привела.

Оба невільники дрожали перед грозою слів; а Христіянин умлів зі страху, та коли прийшов до сьвідомости, почав з товаришем розважати на ново, чи поступити за приказом Велитня, чи ні?

Тепер Христіянин безуслівно захотів покінчити з собою, але Надія розвіяв його постанову слідуючими словами:

Мій, друже, сказав він, чей не забув єси як хоробро боров ся ти до сих пор? Князь Тьми, не зміг перемочи тебе, не могло побідити тебе нічо, що по сей день переслухав ти, перевидів, та перетерпів, хочби, на примір, в Долині Смертної Тіни. Що за горе, нещастя та клопоти перебув ти в житю? І чому днесь, кромі страху, нема в тобі нічого? Бач, я в одній з тобою тюрмі, і не рівня тобі здоровлєм я слабший чоловік, а терплю тут не меньше від тебе; мені так як і тобі не дав сей Велитень ні куска хліба, ні краплї води. Оба ми не

бачимо тутки Божого сьвіта. Но не тратьмо надії, учім ся міцно терпіти; згадай, як виславляв ти того мужа на виставі Марношів, там не вбили твого духа бодрости, ні ланци неволі, ні решітка, ні кроваві муки та пекуча смерть товариша. Не падім отже в сором, бо такий сором, на віки пятнує християньске імя і пожирає вічне житє. Понесім се горе як достойні мужі; станьмо міцнійшими від лютого знущаня ся над нами, будьмо терпеливі. І знова надійшов вечер, і знова Велитень у свої сипяльни завів розмову з женою, тай запитала вона його, чи послухали невільники твоєї ради? А він відповів: „То суть дуже уперті волокити, вони радше перенесуть всї біди, чим покінчать зі своїм житєм". Тогди промовила вона: „Завтра рано виведи їх на обору замку, та покажи їм кости і шелепи з усїх тих, що ти до тепер поубивав за такий непослух, та скажи їм, що, як до тиждня не сповнять твоєї волї то посїчеш їх на куснї, бо так зробив ти з усїми подібними їм переступниками". Отже на другий день рано Велитень пішов до них, вивів їх на обору, і показав те, про що говорила жінка. „То були колись якби й ви подорожні люди", сказав він, „та попали ся так як ви на мої землї, і я видячи їх непослух, покавальцював їх. Те саме удію з вами до десяти днів часу. Марш назад у печеру!" І бив їх цїлий час, аж доки не опинились знова у вонючій ямі. Там полягали і через цїлий суботнїшний день стогнали, та плакали як перше. Вечером панї Невіра зі своїм мужом удали ся на нічлїг, та почали ще раз бесї-

ду про невільників, і старий Велитень не міг передивувати ся, чому вони мимо лютої бійки і намови не рішили поповнити самоубійства? На те відповіла хитра жінка. „Я чогось бою ся. Ануж мають вони надію на когось, хто випустить їх з тюрми, або мають при собі штучні ключі, та ждуть доброї нагоди на утечу?" „Невжеж ти так думаєш, моя мила?" сказав Велитень, „коби до раня, я обшукаю їх порядочно."

В суботу темної ночи, вони почали молити ся, та не уставали в молитвах, аж до зорів. Не яло добре єще зоріти, а вже душа Христіянина звеселила ся. Неначе новий чоловік зірвав ся він на рівні ноги і промовив з досадою: „Який з мене дурень! лежати в сїй вонючій ямі, коли відразу міг я вийти з неї на волю! В мене за пазухою є ключ, що називає ся Обіт, я чув, що розімкну ним хочби який замок Сумнїву". „Ось добра новина — сказав Надія, пробуй розімкнути двері!"

Христіянин сягнув за ключем, почав отворяти ним двері тюрми. Торкнула засувка, і двері стали широким отвором, а вони оба вийшли свобідно. Тогди пішли до брами на оборі, тут отворили її своїм ключем, потім пішли до зелїзних воріт, бо і ті треба було отворити, хотяй тяжко було відсунути їх, то все таки успіли. Они бажали тихесенько вийти з обори, та брама голосно заскрипіла, а Велитень Роспука пробудив ся, зірвав ся на рівні ноги, і пустив ся на здогін за утїкачами. Но давна хороба напала його знова, і він залишив погінку, а вони втекли щасливо аж на цїсарский

шлях, в безпечне місце, бо не сягала туди власть Велитня. Впинившись на дорозї, вони сейчас рішили ся поставити якийсь знак при дорозї, котрий не допустив би вже подорожних ходити на землї Велитня Роспуки. Взяли ся отже вимурувати стовп а на стовпі викували отсї слова: „Ся стежка веде до замку Сумнїву, котрий є власностию Велитня Роспуки. Велитень ненавидить Небесного краю і старає ся погубити сьвятих паломників." Многі отже, що переходили опісля тудою, прочитавши напись, ухилились від нещастя. Викінчивши як слїд тую роботу, они засьпівали:

„З дороги зійшли ми і не спамятались,
Як впали до тюрми, і там настрадались.
Нехай кождий знає, хто за нами піде,
На бік не звертає, не шукає пільги,
Бо як попаде у замок Невіри
Сумнїву невісти, в підземній дїри,
То тяжко му буде сьвіта — сонця зріти
Мусить страдати і смерть притерпіти.

ЯВА VIII.

І пішли вони в дальший путь, аж вийшли на Роскішні гори, котрі були власностию того самого пана, кому належала й та гора, про яку ми давнїйше говорили. Там найшли городи і сади, виногради й водні фонтанни. Там напили ся і умили лице вони, тай їли виноград. На верхах гір при дорозї пасли вівчарі вівцї. Подорожні отже, при-

ступили до них, а сперши ся на палиці (як звичайно роблять трудні подорожні при встрічи з другими на розмову), запитали: „Кому належать сї розкішні гори, і чиї се череди стережете ви?"

Вівчарі: Сї гори суть добрами Емануїла, видить Він їх зі свої домівки; всї стада овець суть Його, бо Він віддав за них Своє житє. (Іван 10. 11, 15).

Христіянин: Чи сюди дорога до Небесного міста?

Вівчарі: Би як раз на нїй.

Христіянин: А як далеко єще?

Вівчарі: Туди тяжко дійти кождому, хиба ті доходять, хто має там бути.

Христіянин: А безпечна туди дорога, чи може нї?

Вівчарі: Як для кого, но переступники падуть на нїй. (Осія 14, 9).

Христіянин: Чи є тут яке місце, де могли би перепочити змучені подорожні, що вянуть від труду?

Вівчарі: Господь сих гір, поручив нам незабувати на гостинність для чужинців. (Євр. 13, 2). Тому свобідно вам уживати добра, яке окружає вас. І бачив я у снї, що скоро Вівчарі переконали ся, що то суть паломники, вони розпитовали їх про всячину, а ті відповідали їм так, як бувало иньшим. Звідки вони; як попали на ту дорогу; яким способом удержались на нїй? Бо многі з людий, що почнуть іти тою дорогою, не являють свого лиця на сих горах. Але коли Вівчарі вислуха-

ли їх відповідий, урадовали ся дуже, гляділи на них з любовію і промовили: „Радо витаєм вас на Роскішних горах". Вівчарі, про котрих говорю, звали ся: Знанє, Досьвід, Обережність, Щирість. Вони повели їх в свої колиби, і погостили тим, що мали під рукою, тай сказали: „Ми раді би бачити вас у себе довший час, пізнати ся з вами на добре, і обзнакомити вас з усяким добрим, що знаходить ся на Роскішних горах." Паломники раді були з предложеня пастирів. Пішли на спочинок, і спали твердим сном, по тяжкім труді, по пізній годині. І видів я у сні, що на завтра рано Вівчарі попросили Христіянина і Надію пійти з ними на Роскішні гори. І пішли вони разом, ходили довго розглядаючись на чудну країну, що кругом них красовала ся. Тогди промовили Вівчарі друг до друга: „Покажім сим подорожним деякі дива." Так скоро згодили ся на те діло, вивели подорожних перше на високий шпиль гори званої Хиба. Она була з другої сторони дуже стрімка, а они велїли подорожним поглянути у спід пропасти. Тож Христіянин і Надія глянули долів і увиділи на дні провалини много людских кістяків, що порозбивали ся на кусні, падаючи з верха гори. Тогди Христіянин запитав: „Що за ознака се?" а Вівчарі відповіли: „Хиба не чули ви про тих, що хибно вірять і суть подібними до Гиминея і Филита (2. Тим. 2, 17, 18) в вірі що до воскресенія тїла?" Вони сказали: „Так". Тогди заговорили Вівчарі: „Ті люди, що там порозбивані на дні скали, суть власне тими, що не вірили

в Воскресеніє тіла, і они суть по сей день не погреблені землею, як самі бачите. Лежать они на

„Покажім сим подорожним деякі дива."

покаяніє другим, щоб були осторогою для них, та недопустили їх ближити ся на край сеї стримини". Я бачив знова, коли вивели вони подорожних на

иньшу гору, що звала ся Осторога і веліли глянути з неї в далечину.

І дивились вони і бачили в дали, що многі люди ходили сюди й туди поміж гробами, що там були. І переконали ся, що люди ті були сліпі, бо час від часу потикали ся на гроби, і не бачили куди вийти з цминтара. Тогди запитав Християнин, „що то означає?" Вівчарі відповіли: „Чиж не бачили ви під сею горою стежки, що веде на сїножать по лївій сторонї дороги?" Так, відповіли вони. А Вівчарі говорили дальше. Звідтам веде стежка просто до замку Сумнїву, котрий є власностию Велитня Роспуки, а ті люди, котрих бачите поміж гробами ішли колись сюди, як се ви робили і прийшли аж до того місця. А позаяк права дорога була тяжка в тім місци, вони завернули на ту сїножать, а там зловив їх Роспука і всадив до замку Сумнїву. А там передержавши їх якийсь час в темницї, він врештї повидовбував їм очи, і завів їх між ті гроби тай лишив аби блудили по сей день і аби сповнило ся слово Премудрого: „Чоловік що зійшов з путя розумного, між мертвими опинить ся". (Прип. Сол. 21, 16).

Християнин і Надія поглядали оден на другого, а сльози залили їм очи но нїчого не сказали Вівчарам.

І знова видів я у снї, як Вівчарі повели їх на нове місце в долину. Там, з боку у піднїжа гори були двері, они отворили ті двері і казали їм заглянути в середину. Они глянули, і виділи там глубоку темноту, суміш з димом, чули тоже трі-

скучий звук немовби огня і плач мучеників, а било відти запахом сірки. І запитав Християнин: „Що се?" Вівчарі оповіли їм. „Се бічна дорога до пекла, дорога, котрою входять гіпокрити (лицеміри) іменно такі, що продають з Ісавом вітцівске наслїддє; як ті, що з Юдою продають свого Учителя, як ті, що з Александром зневажають Евангелиє, як брехуни і брудники з Ананїєм і його женою Сафірою."

Тогди промовив Надія до Вівчарів: „Я думаю, що всї они як і ми виділи все потрібне в дорозї нїм звернули на сю дорогу. Неправдаж?!"

Вівчарі: Дїйсно, і вони довго придержувались праведної дороги.

Надія: Як довго, свого часу, ішли вони правою дорогою, нїм попали ся в отсю пропасть?

Вівчарі: Дехто з них ішов довше, а дехто і недійшов до сих гір.

Тогди промовили подорожні друг до друга: „Нам треба благати Всемогучого о силу."

Вівчарі: Ой, тай треба вам буде, коли мете мати єї.

Тепер подорожні постановили іти дальше, а Вівчарі не спирали їх. І пішли разом в сторону по конець гір, а Вівчарі заговорили між собою. „Покажім їм звідси брами Небесного Міста, як лише з'уміють вони дивити ся крізь наші люнети". Подорожні радо приняли предложенє Вівчарів і вийшли з ними на високу гору Чистоту і подали їм телескоп, щоб глядїли. І хотяй они раді були дивити ся, то на спомини послїдного місця,

котре показували їм Вівчарі, руки трясли ся їм, і через зворушенє не могли спокійно вдивляти ся в далечину, хотя здавало ся їм, що виділи щось таке, немовби браму і красоту коло неї. І пішли вони геть і завели пісню:

„Дяка Вівчарам і Богу Сьвятому,
Що відкрили тайни, яких більш нікому
Не видати,
Тільки подорожним, що ідуть до раю,
Видіти річи предивні без краю
І не сумніватись."

Коли настала хвиля розлуки, один з Вівчарів розповів їм куди веде дальша дорога. Другий напоминав їх, аби стерегли ся Підлесників, Третий наказував їх, аби не заснули на Чарівнім місци, а четвертий розпращав ся з ними. І я пробудив ся зі сну.

ЯВА IX.

І заснув я знова, і снило ся менї немовби я видів тих самих двох подорожних, що ішли долів дорогою до міста. Понизше сих гір, з лївого боку стелилась країна Пиха, а з неї на дорогу вела крива стежина. Тут стрітились они з пишним молодцем, що вийшов з тої країни, а звав ся він Глупота.

Христіянин запитав його, звідки він, та куда йде?

Глупота: Пане, я родив ся в сїм краю, що лежить гень по лївім боцї сеї дороги, та пустив ся до Небесного Міста.

Христіянин: Якже-ж думаєш ти перейти браму? Туди не так легко дістати ся.

Глупота: Якось другі люди там заходять, тай я зайду, — сказав він.

„Глупота".

Христіянин: Хиба маєш чим виказати ся при вступі, аби тобі браму отворили?

Глупота: Я знаю волю свого Пана, я жив праведно, виплачував, що кому належалось, молив ся, постив, подавав милостиню, і покинув рідну країну, задля того лише, аби там дістати ся.

Христіянин: Алеж ти не прийшов тут через браму, котра стоїть за нами на початку сеї дороги, ти зайшов сюди от тою крутою стежкою, і тому я, хочби ти як собі гадав, бою ся, що доведесь тобі дожити дня, в котрім замість впустити тебе до міста, осудять тебе за злодійство, і розбій.

Глупота: Панове, ви цілком чужі мені, і я не знаю вас, будьте добрі держіть ви віру своїх батьків, а я буду своїх. Маю надію, що все гаразд буде. А що до брами, про котру Ви говорите, цілий сьвіт знає, що від нас веде туди тільки ся одна дорога. Не думаю, аби хоч один хто в нашім краю міг знати що ліпше над те, куди має ся йти до брами. Тай не требуєм ми журити ся, куда йти, бо як самі бачите з нашої прекрасної країни, веде до сеї дороги бита стежка.

Коли побачив Христіянин, що сей чоловік в своїм переконаню був зарозумілий, він з тиха промовив до Надії: „На дурного більш надії, а ніж на сього" (Прип. Солом. 26, 12) тай додав: „Якою дорогою не йшов би дурний нема в його глузду, кождому виявить, що він дурний." (Кн. Еклез. 10, 3). Ну, невжеж нам іти з ним в товаристві, чи випередити його, та нехай думає про те, що чув від нас, а пізнійше приждати на нього, тай подумати, чи не могли би ми його постепенно врозумляти?

Тогди сказав Надія:

„Нехай Глупота на хвилю радіє,
Що чув від нас, нехтувать не сьміє.
Як наша рада уставить му клепки,
А відречесь віри глупих своїх предків,
Полюбить Бога, пересуд забуде
Зрозумівши віру, він царство добуде.
Творить Господь дурнів, теє кождий знає,
Но для них він Царства Свого не тримає."

Думаю, що не гаразд казати йому відразу богато, казав дальше Надія, говорити йому по трохи о стілько, о скілько він годен принимати."

Тож випередили они Глупоту лишивши його по заду. В недовзї ввійшли вони на дуже темну вуличку, і там найшли чоловіка звязаного сїмома міцними посторонками, і сїм чортів таскали його в сторону дверий, котрі під горою показували їм Вівчарі. (Мат. 12, 45; Прип. Солом. 5, 22).

Христіянин і Надія трепенїли з перестраху, однак коли чорти несли чоловіка, Христіянин старав ся пізнати, кого они несуть. Він пізнав в нїм чоловіка Заблудшого з села Відступників від Бога. Но не бачив добре його лиця, бо той опустив був голову, немов звязаний злодій, але коли ті тащили його мимо, Надія доглянув на плечах звязаного таку напись: „Учитель блуду і проклятий апостат відступник." Тогди сказав Христіянин свому товаришеви: „Тепер пригадую собі про те, як розказували менї про те, що стало ся десь тут

з одним добрим чоловіком. Він називав ся Маловір но не злий був чоловік, і розжив ся був в місточку Щирість.

То так було. На вступі до сеї вулички, виходить з головного шляху на бік доріжка, звана доріжкою Мерців. Єї так назвали тому, що там часто поповняють ся убійства, а сей Маловір ідучи дорогою, як отсе ми несподіючись нічого злого, сів там відпочати тай заснув. І стало ся, що тогди як раз з головної дороги заходили в ту вуличку три злобні драбуги. Один звав ся Страхопуд, другий Недовірок, а третий Виноватий, три братя, і вони побачивши спячого Маловіра скочили до нього як найскорше. Пробудив ся добрий чоловік, і хотів піти дальше в свій путь, но вони обступили його, і напасним приказом змусїли його встати. Маловір збілїв як полотно, бити ся з ними немав сили і тїкати не було як. Тогди сказав Страхопуд: „Давай сюди свою мошонку", но він не спішив ся, (страшно йому було утратити гроші). Прискочив до нього Недовірок, і всунувши руку йому в кишеню, витягнув відти торбинку срібла. І закричав Маловір: „Ґвавт злодії, злодії". Почім Виноватий ударив Маловіра довбнею в голову, і той впав на землю тиряючи ся в крови. Ще хвилю стояли при нїм злодії, но вкінци почувши, що хтось надходить дорогою і думаючи, що то певно іде Велика Благодать з місточка Доброго Довіря, вони покинули сього чоловіка, сховали ся поза гори, а його лишили на волю судьби. По якімсь часї прийшов Маловір до притомности, і

„Так вони обступили його і напасним приказом змусїли його встати?"

піднявшись на ноги, поліз дальше своєю дорогою. Таке оповідали менї люди.

Надія: Чи забрали вони від нього все, що лиш мав при собі?

Христіянин: Нї. Вони не найшли при нїм дорогоцїнностий, він ще мав їх при собі. Но, о скілько я чув, добрий той чоловік забанував дуже за сріблом, бо злодії забрали в нього майже послїдний гріш, що держав він на видатки в дорозї. Лишились при нїм як кажу, лише цїнности, і ще кілька дрібних, но сих не доставало йому на прожиток до кінця дороги (1. Петр. 4, 18) а навіть єсли правду говорено менї, він мусїв жити в дорозї жебраним хлїбом; не міг продати своїх цїнностий, но жебрав і жив як міг, та в голодї дійшов до своєї цїли.

Надія: Менї дивно, чому не відобрали вони в нього сьвідоцтва, яке потрібне йому при вступі до Небесної Брами?

Христіянин: Справдї дивно, тай не тому лишило ся оно при нїм, будьто би він хитро заховав його, бож так змішаний став їх нападом, що не мав нї сили, нї зручности потрібної при хованю такої річи. Отже лише Провидїня ради, они не найшли при нїм того сьвідоцтва. (2. Тим. 1. 12—14; 2. Пет. 2. 9).

Надія: Він певно тїшив ся й тим, що не забрали від нього того цїнного документу.

Христіянин: Міг тїшити ся, якби умів був користати як слїд зі сьвідоцтва. Але хтось казав менї, що він дуже мало покористував ся ним в даль-

шій своїй дорозї, а все задля того, що утратив гроші. Він часто забував навіть, що має при собі сьвідоцтво, а як часом догадав ся, і почав ним вдоволяти ся, то зараз знова насувались думки про утрату гроший, а ті думки жерли ціле його вдоволенє. Шкода, бідняга він, лише в сухій журбі провів той час.

Христіянин: В журбі? Го, ще в якій журбі! Незнатоньки, що ми робили би, якби непричком нам таке трапило ся, аби хто нас обрабував, тай поранив і то в незнайомім місци так як його! Щастє, що не умер чоловік з гризоти, бідняга він. Була чутка, що він провів майже цїлу остальну дорогу лише в нуждї, та гіркім наріканю, розповідав всїм про свої пригоди, де, та як його обрабовано, хто обрабував його та яку втрату поніс він через те, як поранили його опришки і як ледве утїк він з житєм.

Надїя: Чому-ж не міг він в прикрім разї продати, або заставити хоч дещо зі своїй цїнностий? а тим робом міг би був чимало бід усунути.

Христіянин: Говориш так, як бись думав, що давно було так як днесь. За що мав їх заставити? Або кому продати? В цїлій тій країнї, де зрабували його, такі цїнности не мали вартости, тай не дбав він про жадні вигоди. Кромі того він знав, що колиб при Небесній Брамі забракло йому цїнностий, йому не легкоб було дістатись до Небесного Міста, а сеж певно булоб гірше, чим напад десяти тисяч злодіїв.

Надїя: Чомуж товаришу, говориш до мене так

різким словом. Езав продав своє наслїдіє за миску страви, (Євр. 12, 16) а те наслїдіє було в нього найбільшим скарбом, а як Езав так поступив, то чомуж не мігби также й Маловір.

Христіянин: Так, Езав не один продав своє наслїдіє, так чинять многі та тим робом тратять саму важнїйшу Благодать. Так роблять всї Нездари. Но треба тобі видїти ріжницю між Езавом а Маловіром, а тоже між їх маєтками. Наслїдє Езава належалось йому по батьках, но не так було з цїнностями Маловіра. Жолудок був для нього Богом, но не тим був жолудок Маловіра, для Маловіра. Окрім того Езав не бачив нїчого над само вдоволенє. „Мушу вмирати говорив він, і що менї по наслїдю, коли го буду мати.” (1. кн. Мойс. 25, 32).

А Маловір хотя небогатий був у віру, то все таки нею не помітував і тому не важив ся позбути своїх цїнностий, так як Езав наслїдія. Ти не можеш знати, чи Езав мав віри, хочби тільки як Маловір, він не мав відай нїякої, тому й не дивниця, що Езав будучи чоловіком лише по тїлу (в котрім не було релїґійної опозиції) сьміло продав своє наслїдє, та віддав душу та все, що мав діяволу. Бо з ним так стало ся, як з тим ослом, що не дасть ся впинити. (Єрем. 2, 24).

Такі люди, коли загадають гайнувати, той погайнують, хочби з остатного. Але Маловір не такої був вдачі. Гадки його линули в Божественний напрям а житє опиралось на духовних засадах, що з вище. Тому з засади не думав він продати своїх цїнностий хотяй би й трафив ся був ку-

пець. Інакше нісенїтницям бувби морочив свій ум. А дав би хто гадаєш, хоч шелюга за соломяну поживу. Або навчить хто голуба жити стервом, поживою крука. Безбожні люди лише за розкоші тїла заставляють, або продають все своє майно і жиють до несхочу, за те віруючі що посїдають спасительну віру, не чинять того, хочби й мали що заставити або продати. Ось в чім милиш ся братїку.

Надїя: Я признаю тобі рацію, лише, що твоя шорстка мова разить мене.

Христіянин: Чому? я лише зрівнав тебе з тими швиденькими чубатушками (чубатими птичками), що вганяють сюди й туди, не оглядаючись за битою стежкою. Але се нич, ми в такій дебатї, знова прийдемо до рівноваги і між нами не буде лиха.

Надїя: Алеж слухай, Христіянине, я міркую, що ті напасники були боягузи, бож подумай, як могли вони тїкати перед одним чоловіком, як лише почули його голос десь на дорозї. Чому Маловір самий не поставив ся до них остро. Можливо, був би таки не мусїв віддати їм всего майна — а можливо, що не булоби для нього иньшої ради.

Христіянин: Не оден каже, що они боягузи, но мало хто так говорить вже потім, як доведе ся йому мати з ними до дїла. Маловір, слабодух, і вважаю по тобі, що й ти в такім разї бувби перечив ся, а врештї піддав ся. Я думаю по тобі, що скороб вони, н. пр. тепер явились перед тобою, так

як свого часу перед ним, ти зараз інакше говорив би.

Подумай, вони собі звичайні волоцюги, злодії, служать цареви бездонної пропасти, котрий в разї потреби сам стає їм до помочи, а голос його, неначе голос ревучого льва. (1. Петр. 5, 8).

Менї вже таке саме трапляло ся, як тому Маловірови і я був тогди в страшнім положеню духа. Всї три волокити напали були на мене, а я яко Христіянин, став боронити ся, но вони лише закричали і сей час прибіг їх напасник. Я був би як то кажуть, тогди житє віддав за гріш, но по Божій волї одягнув ся в сталеву одїж. Ой, та таки хоч і збрую я мав, то мало що не заперестав жити житєм чесного чоловіка. Нїхто не знає, як тяжко бороти ся в такій борбі, хиба той, хто в нїй воював.

Надія: Гаразд, але знаєш, що они повтїкали, хоч не бачили, а лиш подумали, що надходить дорогою Велика Благодать.

Христіянин: Правда, вони чи раз тїкали і наставник їх з ними, як лише являлась Велика Благодать, тай не диво, бо вони всї суть ворогами царя, але я полагаю, що ти чейже видиш якусь ріжницю межи Маловіром, а ворогом царя. Не всї царскі піддані суть йому ворогами, і не всї годні ставити ворогови опору, як се чинять вороги хоч і в бідї. Шкода думати, аби немовля могло так справити ся як Давид з Голїятом, або волове очко (макольондрик) мало силу вола. Одні суть сильні, другі слабі, у кого велика сила, а у кого мало єї,

сей чоловік був слабий, і тому власне приперли його вороги до муру.

Надія: Шкода, що не трапили вони на Богатого в Ласку, булоб їм не легко пішло.

Христіянин. Колиб і на такого трапили, то йому не було би часу дармувати бо скажу тобі, що і Повний Ласки, хотяй і як вміє мечем воювати, то все таки не довго подержить їх одалік від себе. Вони скоро вріжуть ся в його душу, чи то Страхопуд, чи Недовірок, або й той третий, хоч би і як хоробро він воював, вони звалять його, а вже як звалять, то подумай, яка його тогди оборона. Хто лише приглянув ся твари Повного Ласки, побачить чимало сказів на його лици від шаблюк, тай переконаєсь, що я не брешу. Чув я, що одного разу ворог мав таке сказати: (а се було в часї боротьби) „Ми воюєм на житє, або смерть". Подумай, як завзято воювали ті опришки і їх товариші з Давидом, він мучив ся, стогнав, плакав і ридав.

А знова Геман і Езекія хотя були героями свого часу, а все не могли легковажити собі ворожого нападу. Часто виходили з борби з подїравленими панцирами. Апостол Петро мав з ними до дїла, хотяй як де хто думає, він був начальником апостолів, однак вони його так обробили, що він навіть побояв ся дївчини.

На самий свист, прилїтає їм на поміч їхний цар, тай не глухий він, як часом доведеть ся їм вянути під ударами противника, він, як лиш може, летить їм на поміч. Про нього й говорить ся: „Меч,

що вдарить його відскочить, не вдіють нічого ні списи, ні стріли, ні панцирі. Зелїзо йому солома, мідь порохня. Стріла з лука не прожене його, а камінє з пращі се йому полова. Друк для нього бадилє, а як свисне дарда, він регочеть ся". (Йов. 41, 26—29).

І щож може чоловік удіяти в такім разї? Правда, коли хто вміє їздити на кони Йова, і знає зручно ним поводити, такий може доконати важних побід, бо „шия його одягнена в грім, він не сполохає ся як стрибунець, травний коник. Хропіт ніздрів його будить страх, рие він копитом землю і радіє своєю силою, іде на стрічу збройному мужу, шуткує собі з небезпеки. Не подасть ся й перед мечем, на бік не одвернесь, сагайдак над ним гуркоче, спис блищить і дарда, палає, ярить ся наче їсть землю, й не встоїть при голосї труби. Голос труби він ржанєм витає, гу, гу! надалеки чує битву, грімкий голос отамана й галас. (Йов. 39. 19, 25).

Але такі як ти, та я пішаки нехай не забагають війни з ворогом, тай не думають, що ось они годні би лутше від других, подібних нам, воювати; не нам уповати на власні сили, на нашу хоробрість, бо якби прийшло до крутого, ми завели би себе дуже. Сьвідок Петро, про котрого я перше згадував, був би чванив ся, ой, був би, бо його легковажність хотїла слави, бувби він за всї люди найсьмілїйше бив ся за свого Учителя, а однак кого на сьвітї нисше від нього звалили ті опришки? Коли отже чуємо, що на царскій доро-

зї такі діють ся грабежи, то треба нам памятати на дві річи:

Перше: Ходити все в збруї, ніколи не забувати защиту віри, бо лише завдяки такій збруї не побідив той Левіятана, і той не піддав ся йому, бо без того він не боїть ся нас. Тому говорить той, хто чи раз був у такій борбі: „Над усеж возьміт защиту віри, котрою з'умієте всї розпалені стріли лукавого вгасити". (Єфес. 6. 16).

Друге: Просити Царя о опіку, аби Він самий ішов з нами. Се уратовало Давида, коли впав був в Долину Смертної Тїни, і Мойсей бажав радше на місци умерти, чим крок поступити без Господа свого. (2. кн. Мойс. 33, 15).

О, друже, колиб ми з Ним ішли, то чогож було би нам бояти ся, хочби й нападу десяти тисячів злодіїв. Но без нього горді воїни падуть під ударами. (Псал. 3: 5—8, 27; 1—3; Ісаія 10. 4).

Я самий перейшов до тепер не одну боротьбу і з думки не сходила менї доброта Найлїпшого. Я ще живий, як бачиш, і не можу нїяк похвалити ся своїм власним геройством. Щасливий був би я, колиб не довелось менї більше мати до дїла з такими напасниками. Однак боюсь, що ми не минули єще усїх пригод. Щастє, що нї лев, нї медвідь не умертвили мене до тепер, та чей Господь визволить мене й на дальше від необрізаного Фелистимця. І засьпівав Християнин:

„Нещасний Маловір, між катів попав ся,
Утратив гроші, жить не сподївав ся,

Знати він повинен, що віра в борбі
Найлутша збруя, вбивать ворогів."

І так ішли дальше, а Глупота ступав за ними, а як прийшли на роздороже, то стали думати, котра з двох доріг правдива, бо обі здавались бути простими. Тут стали они, тай радились між собою. Так радили ся, аж прийшов до них якийсь чоловік, гордий з лиця, одітий легоньким плащем, запитав їх чого там стоять. Они сказали, що йдуть до Небесного Міста, та незнають котрою дорого пустити ся. „Ходіть за мною", сказав чоловік, „я саме туди йду."

Тай пішли вони за ним дорогою, а дорога щораз обертала все в відворотну сторону і незабавки ішли вони вже майже в ту сторону звідки прийшли, однак не лишали ся його. І не спамятали ся, коли завів він їх в якісь сіти, що стелили ся по земли, мов павутиня. Там вони так замотали ся, що й не знали як рушити ся дальше. Там зараз упав з плечий брудного білий плащ. І вони вже догадались де вони та в чії попали сіти; і довго, довго ридали, бо не мож було вирвати ся з них.

І промовив Христіянин до свого товариша: Тепер бачу, що помилив ся я. Чи не говорили Вівчарі, аби ми береглись Підлестників. Ми знайшли днесь приповідку премудрого: „Хто лестить ся другу свому, стелить сіти під ноги йому." (Прип. 29. 5).

Надія: Та Вівчарі написали нам поучене про напрям дороги, щоб немали ми клопоту, чомуж

ми забули прочитати. А певноб не були би пішли на стежку Губителя. В сїм случаю Давид був мудрійший за нас, бо він сказав: „В дїлах людских, по слову уст Твоїх, я сохранив себе від дороги Губителя.” (Псал. 17. 4).

Так лежали вони омотані в сїти. А врештї побачили Ясного, що прямував до них, а нїс у руцї батіжок. Коли станув над ними, той запитав, звідки вони, та по що лежать в сїтях. Вони оповіли, що суть Богомілцї та йшли до Сіону, але звів їх з дороги якийсь чорний ворог одїтий в білу сукману. „Ходїть за мною”, сказав він, „бо і я туди йду.”

А знали ви хто то був, що вас завів сюди, запитав Ясний. То був Підлесник (ложний пророк) що переміняє ся в ангела сьвітла. (2. Коринт. 11. 13. 14; Дан. 11. 32).

Тогди сей, що мав батіжок в руцї порозривав сїти і освободив їх, тай промовив: „Ходїть за мною, а я виведу Вас назад на ваш путь.” І повів їх назад на давну дорогу з котрої заманив їх був Підлесник, тай запитав: „Де ночували ви сеї ночи?” Они відповіли: „З Вівчарами, на Розкішних горах.” А дали вам Вівчарі наставленє на письмі, куди вам іти? продовжив він, а вони відповіли: Так. Чи читали ви те наставленє на сїм роздорожу? допитовав Ясний. Нї, відповіли вони. Чому? питав він дальше. Ми забули, сказали вони. А перестерігали вас Вівчарі перед Підлесником? питав він. Так, відповіли, але нам не могло й на гадку прийти, аби той масноязикий

чоловік, міг бути як-раз Підлесником. (Римл. 16. 17, 18).

Потім видів я у снї, як він велїв їм полягати, а скоро полягали він накартав їх, аби добре памятали кудою мають іти (2. Параліп. 6, 27), а як карав їх то говорив: „Я кого люблю, того докоряю й караю, будьтеж ревні, й покайте ся. (Отк. 3, 19).

Покаравши їх, він показав їм дорогу і напімнув, аби пильновали Вівчарского наставленя. Вони подякували йому за його чемність, і пішли дальшою дорогою підсьпівуючи пісню самі про себе:

„Ходїть, пригляньтесь подорожні люди,
Як Богомільцї дороги пантрують,
Вони не впадуть більше в сїть облуди,
Пастирскої ради уже не забудуть.
Вони недбайки, були промахнулись,
За те „нагороду" на спинї відчули."

І знов з далека побачили вони, як хтось легенько чвалав проти них. І озвав ся Христіянин до товариша: „Он там іде чоловік нїби з Сійона, він іде нам на стрічу."

Надїя: Я виджу, маймо ся на гадцї, бо й те мабуть Підлесник. Врештї зійшли ся вони. Він називав ся Безбожник (атеїст), та запитав їх куди йдуть.

Христіянин: „Йдемо на гору Сіон". Безбожник зареготав ся.

Христіянин: „Чого регочетесь?"

Безбожник: Сьмію ся, що бачу перед собою

„Безбожник (атеїст)."

дурнів, що загадали перейти таку тяжку та довгу дорогу, а в кінци дістануть дулю в нагороду; — але правда, лишить ся вам дурний труд та клопіт.

Христіянин: Що ти говориш чоловіче? гадаєш, що нас не впустять до Сіону?

Безбожник: Не впустять?! Ви уявили собі ману, такого місця нігде нема, хоч цілий сьвіт перейди.

Христіянин: Але є будучий сьвіт.

Безбожник: Коли я був у своїй вітчині, то нераз чув про таке місце о якім ви балакаєте тепер з переконанєм, і наслухавшись про нього доволї, я пустив ся в сьвіт шукати за ним і по двайцяти роках труду, найшов я те саме, що бачив першого дня моєї мандрівки. (Еклез. 10. 15; Єрем. 17. 15).

Христіянин: Ми оба тоже богато чули, та що хто лише наважить ся, мусить найти Сіон.

Безбожник: Якби я не вірив був тоже, що знайду його, я не зайшов би аж сюди шукаючи за ним. І бувби я ще шукав, колиб не переконав ся, що такого місця на сьвітї нема, тепер спішу назад, аби відшукати кошта які поніс я в надії, що добуду те, чого як бачу нігде нема.

Тогди промовив Христіянин до Надії, свого товариша: „Ануж то правда, що сей чоловік говорить."

Надія: Вважай, бо се один з Підлесників, памятай як потерпіли ми за те, що послухали одного з таких Масноязиких. Якто, нема на сьвітї гори Сіон? Або не бачили ми до неї входу з вершків Роскішних гір? Та чи не ступати нам тепер у

вірі? (2. Корин. 5. 7). Ходім! бо як знова здогонить нас той муж з батогом, то буде біда!

Ти старший, повинен би научити мене таких слів, аби завсїгди звучали в моїх ушах. „Не слухай мій сину підшептів доводячих до відверненя від слів розумних.” (Припов. Солом. 19. 27; Євре. 10. 39).

Кажу тобі, брате, не слухай його, але віруймо оба в спасеніє душі.

Христіянин: Брате, я не питав тебе тому, щоб сам мав сумнївати ся о правдах нашої віри, лише тому, щоб довідати ся про чесноту твого серця. Що до свого чоловіка, я знаю, що він засліплений земним богом, ходім-же знаючи, що віруємо в правду. Всяка брехня не від правди. (1. Івана 2. 21).

Тепер радую ся в надії на славу Божу.

І пішли вони геть від того чоловіка, а він сьміючись пішов своєю дорогою. Потім видів я у снї як ішли вони тай ішли, аж зайшли в країну, де воздух для них, чужинців був не пригожий. І тут Надія охляв і здрімав ся, тай промовив до Христіянина: „Я отяжів чогось і страх хочу спати, лязьмо, та спічнім хоч хвилину.” Нема мови про спанє відповів Христіянин, бо як полягаєм, не встанем нїколи.

Надія: Чому товаришу? по трудї хоч трохи варта спочити, нам се вільно, бодай на хвилинку задрімати.

Христіянин: Чи не памятаєш, як один з Вівчарів радив нам стеречи ся Прелесного місця. Ро-

зумів він під тими словами, що нам не вільно спати. Тому не засипляймо як иньші, але бодрім ся. (1. Солун. 5, 6).

Надія: Признаюсь, що я помилив ся, і колиб був тут самий попав ся, певно бувби я уснув смертельним сном. А вжеж що правду каже Премудрий: „Двом лутше ніж одному." (Еклез. 4. 9). До сего місця милосердив ся ти над мною і за свої труди дістанеш нагороду.

Тепер промовив Христіянин, аби розбити дрімоту, зачнім порядну розмову.

Надія: Цілим серцем приймаю твоє предложенє.

Христіянин: Про що станем говорити?

Надія: Про те, як Богу угодити, але зачинай ти, будь ласкав.

Христіянин затягнув собі ось яку нуту:

„Коли блаженних валить дрімота,
Хай йдуть за нами послухать розмови,
То їх не обійме сонна темнота
І скинуть з себе забутя окови.
Сьвяті в побратимстві не сьміють дрімати
Но в скуці і зною в розмові скріплятись."

Потім Христіянин продовжав: „Позволь запитати тебе одну річ. Яким робом став ти думати так, як тепер думаєш?"

Надія: Ніби, як то став я перший раз дбати про добро своєї душі. Га?

Христіянин: Власне про те, хотів би я знати.

Надія: Я довго, довго вдоволяв ся думками про

справи, котрими другі тїшать ся і торгують на нашій виставі. Ними занимав ся я і вірю, що колиб був довше мав лише те на цїли, бувби я потонув в заскорузлости і руїнї.

Христіянин: В чім же ти любовав ся?

Надїя: Я любовав ся в богатствах сьвіта, також шалено переняв ся я був товариством злих людий, бійкою, піятикою, проклонами, брехнями, не чистотою, зневажанєм недїль, і хто зна чим ще, а все те хилило мене до душегубства. Аж врештї почав я якось прислуховатись і роздумовати про духовні справи. Перший раз учув я слово Боже від Тебе і від любого покійника Віруючого, що погиб за віру і чесне житє на Виставі Марнощів. Тогди подумав я, що „кінцем моїх дїл буде смерть" і що за такі дїла гнїв Божий упав на непослушних дїтий. (Римл. 6. 21—23; Єфесян. 5. 6).

Христіянин: І ти від разу прийшов до такого заключеня?

Надїя: Нї, я зразу не хотїв знати про злобу гріха, нї про кари, які слїдують по нїм. А коли вперве потрясло думку мою слово правди, я затулював очи, аби не видїти єї сьвітла.

Христіянин: Але як воно склало ся, що від разу почала в тобі дїйствувати Благодать Сьв. Духа?

Надїя: Причини були ріжні.

Перше: Я не знав, що се Дух дїйствує в минї, і нїколи не подумав, що скоро грішник пізнає свій гріх, Бог сейчас творить своє дїло, і докоряє йому.

Друге: Тілом я любовав ся в гріхах і тяжко було менї розстати ся з ними.

Трете, Я не міг витолковати собі, як зможу я розстати ся з давним товариством, я бажав всегда бути з ним, тай ділати те, що воно.

Четверте: Хвиля, в котрій почала судити мене совість за гріх, була страшна для мене. Серце моє наповнилось страхом, я не міг переносити тих хвиль, не міг згадувати про минувше зло, не міг навіть допускати таких гадок до свого серця.

Христіянин: Але мабуть часами й легко ставало тобі на души?

Надія: Справдї було так, но минувше зло вертало знова в мої гадки і знова мучив ся я страшно. О, ще гірше чим вперед.

Христіянин: Чомуж гріхи твої на ново появлялись у твоїх думках?

Надія: Чому? Ось причини:

Перше: Колиб я надибав був на виставі, хоч одну добру душу; або

Друге: Колиб почув я слово потїхи з Біблії; або

Трете: Колиб голова перестала болїти мене; або

Четверте: Колиб хто сказав менї був, що є ще хтось з моїх приятелїв хто так терпів як я; або

Пяте: Колиб почув я сумну нуту за помершими; або

Шесте: Колиб був самий подумав, що й менї треба вмирати; або

Семе: Колиб почув був, що й наглі смерти між людьми бувають; або

Осьме: А вкінци коли подумав я про себе, що мушу стати незабавки перед судом.

Христіянин: А чув ти часом полекшу на души особливо тогди, як довелось тобі дізнатись про котру будь з висше вичислених точок?

Надія: Не менї воно могло помочи, бо ті точки, ще гірше судили мою совість, і тогди, колиб я лиш подумав був про поворот в грішне житє, внутрішне горе, сталоб у двоє тяжше палити мене.

Христіянин: І щож ти діяв?

Надія: Я погадав, що мушу праведно жити, бо інакше пропав я на віки.

Христіянин: І щож? Чи справдї ти почав чесне житє?

Надія: Я тїкав не лише від власного гріха, но і від грішного товариства, та почав творити христіяньскі обовязки, молити ся, читати, плакати за гріхи, говорити лише правду своїм ближним і т. и. Се робив я окрім иньших добрих діл, про котрі не конче тут споминати.

Христіянин: Ну, і не лекше тобі стало від того?

Надія: Так, якийсь час, но вкінци моє горе опанувало мене знова і перевисшило всї мої добрі вчинки і покуту.

Христіянин: Якжеж прийшло до того, що ти вповнї розкаяв ся?

Надія: Було немало причин: Я успокоїв свою совість словами, н. пр.: „Вся праведність наша, як поваляна одежа", „дїлами законами, не оправдає ся нїяке тїло" що „хотяй би ми і все зробили, то не зробимо більше як повинні зробити." І ще

иньші річи (Ісаія 64. 6; Галат. 2. 16; Лука 17. 10). Від тогди погадав я ось що: Наколи всї мої праведні дїла суть немов поваляна одежа, наколи дїлами закона не оправдає ся нїяка людина, і наколиб ми все зробили то не станем спосібними для ласки, то щож, подумав я, на дармо змагатись законом осягнути Царство Небесне. А ще подумав я: Єсли хто завинив свому хлїбодавцеви сто фунтів штерлїнґів, а робить у нього дальше, він все побирає повну свою платню, і все таки старий довг стоїть не вимазаний в книгах, і хлїбодавець має право увязнити свого довжника і держати його в тюрмі доти, доки той не зверне йому всего довгу.

Христіянин: І як ти все теє порівнав до себе?

Надїя: Як? я ось як подумав: В Божій книзї стоїть записаний весь мій довг, а се що я тепер праведно став жити, нїяк не покриє давних моїх довгів. Отже я й подумав, що хоч як я праведно постановив жити на будуче, то таки тим не зможу покрити давних довгів ледачого житя і не втечу від суду Божого, який справедливо менї належить ся.

Христіянин: Гарні думки, но прошу тя говори дальше.

Надїя: Єще одно непокоїло мене, постоянно, а то власне, що коли приглянусь бувало добре своїм дїлам, то все таки бачу гріх вмішаний до них, новий гріх, що путав ся з найлїпшими моїми учинками.

Я не міг інакше думати, бо був певний, що хо-

тяй з переконаня старав ся я вести себе праведно, і сповняти приналежні обовязки, то все таки в однім дни поповнив часом кілько гріхів, що за них ждало мене пекло, хотяй і такі дни бували, коли я не згрішив дуже.

Христіянин: Щож потім робив ти?

Надія: Що робив? Я не міг знати, що маю робити аж доти, доки не погодив ся в думках з Віруючим, бо оба ми жили собі в добрім знакомстві. Віруючий сказав менї, що доки не оправдає мене чоловік, котрий проживши на сьвітї нї разу не згрішив, доти не спасусь я не то власним оправданєм, но навіть хочби мене й цїлий сьвіт оправдував.

Христіянин: І ти подумав, що він правду казав? Га?

Надія: Як би він був казав менї тогди, коли я бачив своє повне щастє у власнім житю, я був би назвав його дураком, но тогди, коли я зрозумів свої немочи і гріх, котрий вкрадає ся поміж найлїпші мої вчинки, я мусїв погодити ся з його думками.

Христіянин: Але що ти думав тогди, коли він в перве предложив тобі своє переконанє? чи вірив ти, аби був коли на сьвітї такий чоловік, про котрого совісно можна би сказати, що нїколи не согрішив?

Надія: Признаюсь тобі, що зразу не хотїло ся менї, і навіть не міг я вірити його словам, но по довшій розмові і приятельстві з ним, я вповнї про те переконав ся.

Христіянин: Чи розпитував ти його про того чоловіка, як властиво мав ти оправдати ся ним? (Римл. 4; Колос. 1; Євр. 10. 2; Петр. 1).

Надія: Так, і він оповів мені про Господа Ісуса, що сидить по правиці Найвисшого, (Євр. 10: 12—21) і так говорив він, мусиш оправдати ся Ним, уповаючи на діла Його довершені тогди, коли він взяв на себе тіло, претерпів і умер на дереві. Я розпитовав його дальше, чому праведність того чоловіка, мала таку велику силу, що оправдала других людий перед Богом? (Євр. 10. 12—21; Рим. 4. 5; Кол. 1. 14; 1. Петр. 1. 19).

А він розказав мені, що Ісус був Всемогучим Богом, що творив діла яких ніхто не творив і смертию умер не за себе, але за мене; що Він творив діла Всемогучого на те, щоб я увірив в Нього.

Христіянин: Щож ти потім діяв?

Надія: Я почав докоряти собі, бо думав, що Він не схоче спасти мене; я почав з Віруючим перечити ся, думаючи, що Ісус не схоче спасти мене.

Христіянин: Щож сказав на те Віруючий?

Надія: Він намагав на мене, аби я удав ся до Ісуса і переконав ся. Я відповів, що се неможливо, а він сказав: „Ні, Ісус кличе тебе." (Мат. 11, 28).

Тогди подав він мені книгу Ісуса, щоб заохотити мене до предложеного діла, а що до самої книжки, він сказав, що кожда йота в ній перестоїть небо і землю (Мат. 24. 35) і запитав я його, що діяти мені, коли удам ся до Ісуса? а він відповів що мушу на колїнах прийти до Бога (Псал. 95. 6;

Єрем. 29. 12, 13; Дан. 6. 10) з отвертим серцем і душею, а Отець покаже менї Сина. Тогди запитав я, як маю благати Його? а він відповів: „Іди,

„А він сказав: „Нї, Ісус кличе тебе."

а найдеш Його на престолї милосердія. (II. кн. Мойс. 25. 22; III. кн. Мойс. 16. 2; Євр. 4. 16). Ісус сидить там на віки, аби прощати і оправдовати

всякого, хто приходить до Нього." Я казав що як прийду, то не буду знати що сказати, а він навчив мене для сього отсих кілька слів: „Боже, милостивий будь мені грішному."

І тим способом поміг мені пізнати і вірувати в Ісуса Христа, бо я зрозумів що колиб не було Його оправданя, або я не вірив би в Його оправданя, то не минуча погибель ждалаб мене. Господи, молив ся я, чув я, що Ти, єси милосерний Бог, і по Твоїй волї, Син Твій Ісус Христос став ся Спасителем Сьвіта, і Ти в милосердію Своїм, жертвував Його за таких грішних негідників, яким отсе я. О!! Я окаяний грішник. Боже, не кидай мене, а возвеличи ласку Твою, Спаси мою душу, ради Сина Твоєго, Ісуса Христа, Амінь.

Христіянин: І поступив ти після ради Віруючого?

Надія: Так, не раз і не два.

Христіянин: І Отець обявив тобі Сина?

Надія: Нї, не від разу, не за другим разом, не за третим, не четвертим, нї пятим, і не за шестим тоже.

Христіянин: А ти що робив?

Надія: Що? Я таки не знав гаразд що маю робити.

Христіянин. І не думав ти перестати молити ся?

Надія: Сто раз таке думав.

Христіянин: Чомуж ти не перестав?

Надія: Я гадаю, тому, що я вірив кріпко, що без оправданя Христом цїлий сьвіт не годен оправдати мене, і тому думав я, що як не добуду Його

ласки, то пропаду, менї насувалась думка за думкою, та хоч би воно й забавилось, то ти жди, бо воно прийде напевно і не змінить ся. (Аввакум 2. 3). Тож я не переставав молити ся, аж доки Отець не обявив менї свого Сина.

Христіянин: І як Він обявив Його тобі?

Надія: Я не бачив Його тїлесними очима, но видїв Його очима розуміня мого. (Єфес. 1. 18, 19). А було воно так. Одного дня був я чогось дуже невдоволений, здає ся нїколи в своїм житю не був я в такім, як тогди прикрім станї духа. Та прикрість розгоріла ся в менї задля того, що я тогди заглянув на дно своїх гріхів. Окрім пекла і вічної погибелї, я не бачив нїчого для своєї душі. Нараз в розбуяню гірких думок, побачив я Господа Ісуса, що дививсь на мене ласкавим оком із неба, і чув я голос: „Віруй в Господа Ісуса Христа, а будеш спасеним". (Дїян. 16. 31).

Но я відповів: „Господи, я грішник, окаяний грішник", а Він промовив: „Ласка моя, перемогла гріхи твої". (2. Коринт. 12. 9). Тогди сказав я: „Господи, що значить вірувати?" І навчив ся я сих слів: „Хто приходить до Мене, не голодувати-ме, і хто вірує в Мене, не жаждувати-ме нїколи", (Іван 6. 35) і що вірувати, а приходити до Христа, то все одно і що приходячий до нього се той, хто в повнім змаганю серця свого біжить по спасеніє, що в Христї, такий лише чоловік дїйсно вірує в Христа. Роса заляла очи мої, а я не переставав питати: „Ну Господи, чи може справдї такий тяжкий як я грішник найти ласку у Тебе і в Тобі спасти ся?"

І чув я слова: „Хто приходить до мене не вижену геть.” (Іван 6. 37). І промовив я: „Якже, Господи, маю я розуміти Тебе, щоб віра моя достаточною стала, та сподобила мене Твоєї Ласки.” А Він відповів: „Ісус Христос прийшов у мір грішників спасти, Він є вершком Закона, на опраданє всякому, хто увіровав. Він умер за наші гріхи і воскрес, щоби оправдати нас. Він полюбив нас і власною Своєю кровію омив наші гріхи. (Откр. 7: 5). Він став одиноким посередником межи Богом а людьми. Він вічно жиє, щоби вставляти ся за нами.” (1. Тимот. 1. 15; Рим. 10. 4; Євр. 7. 24,25). Зі всего того, що я чув тогди, зрозумів, що лише Він оправдає мене, і що лише кров Його задосить учинить за мої гріхи. Та те що Він учинив сповненєм закона Вітця Свого і тим ухилив Себе від кари закону, вчинив не задля Себе самого, но задля тих, хто з подякою прийме Його заслуги задля свого спасенія. І зраділо серце моє і заплакав я, і любов моя обхопила не лише імя Ісуса Христа, але і Його діло і віруючих в нього.

Христіянин: Се справді було правдиве обявленє Христа в твоїй души, но оповідж менї який вплив мало оно на твою душу?

Надія: Се поставило передо мною цїлий сьвіт, зі всїм його недостаточним оправданєм на ступень проклятя. Побачив я, що Господь і Отець хотя справедливий то таки справедливо може помиловати приходячого грішника. Я страшно засоромив ся давним своїм розпусним житєм. В души тепер явною стала менї давна глупота, бо нї-

коли перед тим не роїла ся менї в голові така думка, котра би показала високу красоту Ісуса Христа, та заставила мене полюбити праведне житє, та творити дїла на славу і честь імени Ісуса Христа. І подумав я, що хочби й тисяч ґальонів крови кружило в моїм тїлї, я сьміло всю проляв би її ради Господа Ісуса.

Видів я у снї, що Надія оглянув ся і побачив Глупоту, котрого лигчили они по задї, він все ступав за ними. Диви, сказав він до Христіянина, як далеко за нами лишив ся молодюк.

Христіянин: Де, де, де! я виджу, і він не дуже дбає за нашим товариством.

Надія: Думаю, що лутше було би для нього, як би тримав ся близше нас.

Христіянин: То правда, але скажу тобі, що він цїлком не так гадає.

Надія: Здає ся, но все таки пождїм на нього, так і зробили вони.

Тогди Христіянин сказав: „ходїть-но скорше, чоловіче, чого остали ся по задї.”

Глупота: Я люблю сам іти, навіть приємнїйше менї так чим в товаристві. Тогди сказав Христіянин до Надії по тихо: „чи не казав я тобі, що він не дбає за наше товариство, но все таки ходїм з ним, тай переговоримо дещо на сїй монотонній дорозї”, тогди звернув ся Христіянин до Глупоти і сказав: „Ходїть, як ся маєте, якжеж тепер стоять справи між Богом, а вашою душею?”

Глупота: Добре гадаю, бо я завсїгди веселий собі, а то власне вдоволяє мене в дорозї.

Христіянин: Як то веселий? чому?

Глупота: Як? Я все думаю про Бога і Царство Небесне.

„Я завсїгди веселий собі."

Христіянин: Так думають і діяволи і прокляті душі.

Глупота: Я не лиш думаю, але й бажаю їх.

Христіянин: Так думають многі, но ніколи не дістануть ся там, „Душа в лінивого бажає, а нич не має.” (Прип. Солом. 13. 4).

Глупота: Я не лише думаю, але й жию для того.

Христіянин: Сумнїваю ся; бо жити для того дуже тяжко, тяжше, як хто міг би думати. І які причини маєте ви до думаня, що ви покинули все задля Бога і Царства Небесного.

Глупота: Менї так серце диктує.

Христіянин: Мудрець говорить: „Хто уповає на серце своє, той дурень.” (Прип Солом. 28. 26).

Глупота: Так говорить ся про лихі серця, но в мене воно добре.

Христіянин: А якже ви о тім переконали ся?

Глупота: Воно вдоволяє мене надією на Царство Небесне.

Христіянин: Се може бути задля того, що воно прямо ошукує вас. Бо людське серце тїшить часом чоловіка і такими річами, яких ніколи дістати не можна.

Глупота: Алеж бо моє серце і житє ведуть ся в згоді, і тому надія не заведе мене.

Христіянин: Хто казав, що серце і житє у вас однакові?

Глупота: Само серце каже.

Христіянин: Запитайте мого товариша, чи я злодій. Ваше серце, на примір, може так про мене судити. Доки слово Боже не стане вашим сьвідком, то всякі другі сьвідоцтва не мають сили.

Глупота: Чиж не добре то серце, що носить ся

з добрими бажанями? І чиж не праведне таке житє, яке веде ся після заповідий Божих?

Христіянин: Так, конечно то серце добре, що любує ся в добрих гадках і житє те добре, що веде ся після Заповідий Божих, алеж иньша річ є мати в дійсности обі сї добрі прикмети, а иньша лише думати, що їх має ся.

Глупота: Прошу скажіть-же які гадки уважаєте ви за добрі, і яке житє згідне з заповідями Божими?

Христіянин: Суть ріжні гадки, деякі, що відносять ся до нас самих, деякі до Бога, деякі до Христа, і деякі иньші.

Глупота: Якіж суть добрі гадки, що до нас самих?

Христіянин: Ті, котрі годять ся зі словом Божим.

Глупота: Колиж наші думки годять ся зі словом Божим?

Христіянин: Тогди, коли ми судимо себе так, як судить нас слово Боже. Уважайте: Слово Боже каже, про звичайних смертельників ось що: „Нема праведного, нема нікого, хто робить добре." Сказано тоже: „Люди по всячасно дбають тільки про лихе. (1. кн. Мойс. 6. 5). І знова від самої молодости, бажаня серця чоловіка суть лихі."

Отже так. Коли би ми таким робом думали про себе, тай переконали ся що думки наші годять ся зі Словом Божим, тогди вони були би праві. (Рим. 3; 1. кн. Мойс. 8. 21).

Глупота: Я ніколи не повірю, аби моє серце так лихим було.

Християнин: Власне через те, ніколи не мали ви єще справедливого суду про себе самого, но позвольте менї говорити дальше. Наколи Слово Боже осуджує наше серце, то конечно осудить воно і дїла наші..

А коли думки і дїла наші устояли би перед судом Слова, то конечно, мусїли би бути одні і другі праведні, бо оправдало би їх Слово Боже.

Глупота: Розвяжіть, будь ласка, лутше те питанє.

Християнин: З радної душі. Слово Боже говорить, що чоловік іде кривими, не правими дорогами (Псалом 125. 5) і ще говорить, що люди по своїй природї сходять з правої дороги, навіть не знаючи коли. (Припов. Солом. 2. 15; Римл. 3. 12). Тож наколи чоловік так думає про дороги свого житя, говорю, коли він з розсудком і в покорі серця так думає, тогди він право думає про свою дорогу житя, бо лише тогди думки його годять ся з осудом Слова Божого.

Глупота: А які суть добрі думки взглядом Бога?

Християнин: Власне, те саме, що я висше сказав, взглядом нас самих, коли думки наші взглядом Бога годять ся з тим, що каже про Нього Слово Боже, то є, коли думаєм ми о Його существі і свійствах так, як учить нас Слово Його, тогди вони добрі. Про те не треба менї богато розводити ся.

Як лиш ми зрозуміємо, яке Його відношенє до

нас, тогди получимо правдиве понятіє про Бога. На примір: Коли подумаєм, що знає Він нас, лутше, чим ми самі себе, і видить гріхи наші тогди і там, коли і де ми їх не добачуємо у собі; як подумаємо, що Він знає найтайнійші наші мисли і найглубші тайни нашого серця стоять отвором перед Його оком; також, як подумаєм, що відвертає Він лице Своє від всякого нашого самооправданя і що через те не стерпить Він нас перед лицем Своїм, хочби й як богато праведних діл учинили ми живучи на земли.

Глупота: Чи думаєте, що справді я на стілько дурний, та гадаю, що Бог не бачить мене лутше чим я самий себе? Або, що надію ся стати перед Господом проживши найправеднійшим житєм?

Христіянин: Ну, а якжеж інакше думаєте?

Глупота: Я, коротко та добре сказати, думаю, що мушу вірити в оправданє Христом.

Христіянин: Так?! Гадаєте, що мусите вірувати в Христа, а рівночасно уважаєте, що не треба вам Його. Ви не хочете бачити ні природних, ні умисно поповнених блудів у своїм житю, лише маєте себе і свої діла за такі, котрим прямо не треба на суді Божім оправданя Христом.

І як сьмієте говорити, що віруєте в Христа?

Глупота: Я вірую не більше, як треба.

Христіянин: Якжеж ви віруєте?

Глупота: Вірую, що Христос умер за грішників і що оправдаю ся я перед Господом, і Господь прийме мене задля сповненя мною закона.

Або так, Отець прийме мої праведні діла, котрих навчив ся я творити від Христа, тай не відкине мене задля заслуг Його; отже так оправдаю ся я.

Християнин: Позвольте нехай відповім вам на се ваше віроісповіданє.

1. Ви віруєте вірою яку самі собі видумали (вифантазували), бо про таку віру Слово Боже не згадує.

2. Віруєте ложною вірою; бо ваша віра відкидає одиноке оправданє вас Христом, а на місце того ставить ваше власне оправданє.

3. В вашій вірі, не Христос оправдує вашу душу, але ваші діла, які ви умисно творили; — отже ваша віра ложна.

4. Задля того віра ваша обманьчива, вона веде вас до гніву Всемогучого Бога, бо правдива віра переконує чоловіка, що він є пропащий під судом закона, і заставляє душу прибігати до Христа по оправданє, „бо праведність Христа не на те, щоб через ню принимав Бог наші діла закона, но вона потрібна нам, аби ми власне нею сподобались Господеви, бо лише Христос житєм Своїм виповнив закон на ділї і умер за нас.” Таке одиноке оправданє, як кажу, є правдиве, се правдива віра яку Бог принимає; і тільки під єї покровом, душа чистою являє ся перед Богом, Господь принимає єї і звільняє віруючих від погибелї.

Глупота: Що? Не вжеж хочете, переконати мене, що Христос спасає нас без нашого співділа-

ня. Такий обман позволив би нам попустити важки нашого житя, і ми скоро опинили би ся серед багна розпусти та злочинів. Він позволив би нам жити, кождому, як кому подобає ся, бо по щож жити праведно, коли заслуги Христа оправдують нас від всїх гріхів? Треба нам тільки в те вірити.

Христіянин: Глупотою зовеш ся чоловіче, і глупий єси, сама твоя відповідь скріпляє мої слова. Ти не знаєш, що то таке правдиве оправданє, і не знаєш як ним спасти свою душу від страшного суду. Ей, тай не знаєш який вплив на щоденне житє має спасительна віра в оправданє Христом, не знаєш, що вона похваляє нас перед Богом, заставляю любити Імя Його, дїла Його, Слово Його і ближних наших, а не так, як ти по глупому уявляєш собі.

Надїя: Запитай його, чи обявив ся йому коли Христос із неба.

Глупота: Що, або ви з тих, що вірують в обявленє! Я вірую, що ви і подібні вам другі, що говорять про такі річи не мають всїх дома.

Надїя: Слухай, Чоловіче! Христос так захований у Бога, що нїхто з живучих на земли, не побачить його природним оком, тай нїхто не пізнає його доки Господь і Отець не обявить (відкриє) Його.

Глупота: Ви собі віруйте так, а я буду інакше моя віра не гірша від вашої, хотя в моїй голові нема тільки дурниць, що в вашій.

Христіянин: Позволь сказати слово. Таких справ не повинен ти легковажити собі, бо й я сьмі-

ло скріплю слова мого товариша, що ніхто з людий не пізнає Ісуса Христа, доки Отець не обявить Його; не пізнає віри, котра лучить душу його з Христом, хиба за безмірним величеством сили Його в нас. (Мат. 11. 27; 1. Коринт. 12. 3; Ефес. 1. 17, 19). Про дійство тої сили, як я уважаю, бідний Глупото, не знаєш ти нічого. Пробудись, глянь на свій упадок і тікай до Христа Ісуса, а Його праведність, яка є праведностию Всевишнього, (бо Він є Всевишним) звільнить тебе від погибелї.

Глупота: Ви за скоро йдете, я не можу зійти з вами, ідіть ви з Богом, а я прилишу ся. І промовили вони:

„Чи Глупотї дурнем бути;
Десять разів відіпхнути
Добрі ради? — Нї небоже;
Тим ти собі не поможеш.
Ти покорись, тай покай ся,
Не соромись, не страхай ся;
Добрі ради спасуть душу,
Бо інакше, ручить мушу,
Пропав єси під законом
Не з'єднавшись з Христом Богом."

ЯВА X.

Потім Христіянин озвав ся до свого товариша:

Христіянин: Ходи, добрий Надїє, я вже виджу, що нам треба знова самим іти.

І видів я у снї, що випередили они Глупоту, а

той шкандибав за ними і заговорив Христіянин до товариша: „Жаль менї дуже того чоловіка, казав він, „нема нїчого з нашої розмови; він пропав."

Надїя: Го, го, в нашім селї таких чимало, цїлї семї, але що я говорю цїлї села таких ба навіть богомілцїв. А наколи така їх сила в наших околицях, то кілько їх, думаєш, є там, де родив ся Глупота.

Христіянин: Ой так, не дармо є написано: „Він заслонив їх очи, щоб не бачили і т. д."

Ну, але тепер ми лише оба тутки, як думаєш про таких людий.

Чи гадаєш, що нїколи не смутить їх сьвідомість про гріх, тай чи не забувають ся вони коли на то, що положенє їх страшне.

Надїя: Лутше відповідай ти на се питанє, бо ти старший.

Христіянин: Отже скажу тобі, що я гадаю. Вони часто тим турбують ся, но вони бач з природи глупі, не розуміють того, що пробудженє совісти в їх серцях являє ся для власного їх добра, вони боять ся його і тому вони незамітно заглушують його в собі постоянною самохвальбою про власні вчинки і доброту свого серця.

Надїя: І я так гадаю. Така боязнь лише наклоняє їх і сприяє до покути, вона розумних людий побуджує до праведної подорожи яку ми відбуваєм.

Христіянин: Нїчого сумнїватись, страх конечно помічний, коли він є правий, бо Слово Боже

говорить: „Страх Божий є початком премудрости." (Йов. 28. 28; Псалом 111. 10; Прип. 1. 7; 9. 10).

Надія: Чи не міг би ти описати правдивий страх?

Християнин: Правдивий, або правий страх, обявляє ся в чоловіці потрійно:

1. В початку; а се тогди, коли він являє ся через боязнь перед карою за гріх.

2. Коли він змушує душу прибігати до Христа о спасеніє.

3. Коли він розбудить і плекає в душі шану для Господа, Його слова і діл, та тим ублагородняє душу, заставляє чоловіка не покидати праведного житя, та не звертати з правої дороги ні на право ні на ліво, де образаБожа не минуча. Бо коли чоловік на кривій дорозї, він смутить Сьвятого Духа, а стаєсь богохульником, і противорічить істині.

Надія: Добре кажеш, я вірю, що правдиві твої слова. Чи вже проминули ми Принадне Місце?

Християнин: Або що? Може тобі надокучила така розмова?

Надія: Ні, не те; але я радби знати де ми тепер.

Християнин: Се фрашки, за дві години будем на безпечнім місци.

Вернім ся знова до попередної нашої бесїди. Отже глупі не знають того, докори совісти викликують страх, а той страх є лише для їх добра, но вони старають ся не допустити його до себе.

Надія: А чомуж вони так роблять?

Християнин: Перше: бо думають, що ті страхи

налазять на їх совість і душу від діяволів. Вони не знають, що правий страх від Бога, і як раз для того гонять їх від себе, думаючи, що такі страхи суть на погибель душ.

Друге: тоже гадають, що як допустять страх до себе, то тим захитають ся в вірі, забуваючи, що вони бідняги на ділї не мають жадної віри, тому на дармо борють ся проти страхів.

Трете: вони в сліпій вірі думають, що не треба нічого боятись, і в такім переконаню жиють тай на дармо надіють ся.

Четверте: вони видять добре, що такі страхи убивають в них мізерну їх сьвятість, і тому відганяють їх від себе цілою силою.

Надія: Про таке я і сам по трохи знаю, зі мною не інакше було нім пізнав я себе.

Христіянин: Гаразд. Лишім тепер розмову про нашого брата Глупоту, а говорім про що иньше.

Надія: Дуже радо; іно зачинай ти знова.

Христіянин: Хай буде й так. А знав ти перед десятьма лїтами Тимчасового, що перший славив ся тогди між побожними людьми?

Надія: Ще й як! чому би нї? він жив в місточку Безблагодати, на дві милї від Чистоти, а його хата стояла зараз коло дому Перевертня.

Христіянин: А якже! вони таки під одним дахом жили, ну, одного часу той чоловік справдї таки пробудив ся. І я думаю, що тогди він мусїв бачити свої гріхи і яка кара за них належить ся.

Надія: Я годжусь з тобою в опінії про нього, но моя хата на три милї всего стояла від них, тож

бувало заходить до нас Тимчасовий тай плаче. Менї жаль було його, і я не думав, аби він немав Божої Благодати, ну, але тут видно, не все той праведний, хто кличе „Господи, Господи."

Христіянин: Він раз казав менї, що вже рішив ся піти на мандрівку таку, як отсе ми йдемо, но якось таки зараз познакомив ся з одним Себещадом, і від тогди не видів я його нїколи.

Надія: Як-же ми розвели вже про нього бесїду, то розсудїм добре, чому як раз він і подібні йому люди упадають.

Христіянин: Се дуже важне питанє, но зачинай ти.

Надія: На мій розум, то суть чотири причини:

1. Хотяй розбудить ся їх совість, то вони не зміняють своїх думок а через те почутє до вини в них трупіє, а з ним і релїґійність упадає. Так отже, цїлком природно, вони назад падуть там, звідки на якийсь час видобула їх совість. Ось як бачимо на примір собаку, що захорував від лихої їди, а як хорував, то й виблював все що спожив. Він не вчинив того з розсудком (колиб можна подумати, що пес має розсудок), але тому, що жолудок не видержав лихої поживи. Та скоро перейшла його слабість, і успокоїла ся утроба, він цїлком не бридить ся блюватиня, вертає тай вихлїптує його знова. Правду говорить сьвяте письмо: „Собака вертає до свого блюватиня." (2. Кн. Петр. 2. 22). Так і я кажу. В них розгаряєсь бажанє осягнути небесну Благодать, но скоро остигає, причім будить ся у них страх перед пеколь-

ними муками, і той вкінци остигає тоже. З часом загибає в них страх перед карою Божою, і не відживає більше жажда Небесного Щастя, так вони вертають знова до давного свого положеня.

2. Їх страх є страхом немов невільника перед паном, вони боять ся суду людий, „бо хто боїть ся людий, той в біду попаде." (Прип. Солом. 29. 25). Так отже, хоч вони горячо душею бажають неба, то лише доти, доки відзиває ся в них шум пекольного вогню, але як лише перейде лихо їм зараз насувають ся нові думки, а іменно: „треба бути мудрими" та не конче занимати ся думками, які непокоять душу, та приносять „пустий" клопіт, і таким ділом зливають ся знова з грішним сьвітом.

3. Вони соромлять ся релїґії, а се тоже стає не аби якою перепоною в дорозї до праведного житя. Вони суть горді, і зарозумілі чим релїґія в їх очах стає низькою і маловажною; тому, як лише утратять сьвідомість, про суд Божий який їм належить ся, знова вертають до давного житя.

4. Вина перед судом і грижа совісти мучать їх страшно, вони не люблять застановляти ся над своєю нуждою перед тим, нїм в нїй потонуть хотяй можливо, якби від разу вони не відвертали від неї свого зору, а приглянули ся їй з доброї волї, можливо, тим чином звернули би на праву, безпечну дорогу; но позаяк того они не чинять, тож позбувшись раз докорів совісти і страха Божого, каменїють серцем і переходять на такі дороги, на котрих що раз то гірше тратять своє почутє.

Христіянин: Ти досить правий у своїм осуді, бо підвалиною зла, є переміна, (противорічивість) їхньому розумови і волї, через те, вони являють ся перед судом совісти подібними тому опришкови, що дрожить і трясе ся перед судією справедливости, і на око сердечно жалує своїх вчинків, но причиною його жалю, є страх той перед кайданами; не сей, щоб він жалував, за поповнені злочини які доказують сьвідки, се не зміняє його склонностий до злого, та скоро лише пустили би його на волю, він сейчас вернув би до свого ремесла.

Надїя: Отже я вияснив тобі причини, чому вертають ся вони знова на грішну дорогу а тепер оповідж ти менї, чому, на твою думку, вони так роблять?

Христіянин: З радної волї.

1. Бо вони, не хотять памятати нї на Бога, нї смерть, нї страшний суд.

2. Бо вони постепенно відкидають конечні обовязки, щиру молитву, здержливість від лихого житя, позір на свою особу, жаль за гріхи і т. п.

3. Бо вони ухиляють ся від статочних христіян.

4. Потім вони остигають в добрих дїлах, які конечні суть для добра суспільности, учащати на поважні зібраня, читати добрі письма, чесні наради з ближними і т. п.

5. Тогди аж починають шукати гріхів у добрих людях, а найшовши їх з діявольскою силою старають ся блудами віруючих уневажнити релїґію бо говорять: і віруючі люди ,поповняють зло.

6. Потім починають дбати лише про тїлесні вигоди, розпусту, гулятику, та радо пристають з людьми лихого характеру.

7. Тогди говорять до себе в тайнї. Гуляй душе, і потайки повнять блуд і дуже тїшать ся коли виловлять когось із віруючих людий, хто поповнив подібне їхньому зло, вони зараз показують пальцем на такого, і самі сьміло і отверто ведуть ледаче житє.

8. Від тогди отже зачинають без сорому повнити меньші гріхи публично.

9. А коли вигасне у них послїдна іскра сорому, тогди не криють ся з нїяким лихом.

Проваливши ся так в безодню моральної нужди жиють в нїй, хиба що спасе їх чудо благодати, бо інакше гинуть ошукавши самих себе.

Тепер бачив я у снї, як подорожні проминули Прелесні Землї, а вступили в землї Ласкавости. (Ісаія 62. 4, 12; Кн. Піс. 2. 10, 12).

Воздух тут був прелюбий, та премилий, дорога стелилась на простець через край, там постановили вони спочити.

Слух їх любовав ся щебетом птиць, а зір красотою цьвітів, що стелили ся землею, і чули голос тамошних свершків.

Ночи там не було, а сяєво сонця не згасало, бо край сей лежить поза долиною Смертної Тїни, та поза границями власти Велитня Розпуки. Око їх не сягало вже до вежі кріпости Сумнїву. Звідси красував ся перед ними вид міста, до котрого прямували. Тут стрітили їх тамошні жителї, бо в зем-

ли тій свобідно жили сьвітлї горожани, се був край зараз при вступі до неба. В тій країнї, скріплено шлюб між молодим а молодою. Ей тут урадував ся ними Господь так, як молодий тїшить ся молодою. Тут не бажали вони нї хлїба нї вина; бо країна та була повна всякого добра, якого й не бачили вони на своїй мандрівцї, звідтам чули вони гармонїйні тони сьпіву, які з хвилями вітру долїтали з Міста. „Скажіть донькам Сіону чувати, приближаєть ся спасеніє, чувайте, бо має він нагороду.” Туземцї звали їх сьвятими, відшуканими ізбранними людьми, Господом відшуканими і т. п. Якжеж зайшли в глубину сеї країни, радість та щастє зливались на них з усїх сторін, як нїгде в жадній країнї поза границями того краю. Чим близше до Міста, тим красший вид чарував їх. Воно побудоване з перел та предорогого каміня а в нім тонули та купали ся золоті люди сонця. Христіянин з радости і бажаня захорів, і Надія набрав ся такої недуги. Тож полягали вони на хвилю і стогнали з болїв. „Коли побачиш мого любка, скажи йому, що хорую з любови”, а як спочили трохи, та сьвіжими силами могли вже опертись хоробі, встали і пішли дальше, та все близше і близше через сади, виногради та огороди, а на головнїм шляху всї брами стояли перед ними отвором. Якже опинились близько города, стрітив їх виноградар і промовили они до нього: „Чиї се сади, та виногради.” Він відповів: „Се власність Царя, посадив Він їх тут, для власної вигоди, і для уморених паломників.” Виноградар по-

вів їх у виноград і позволив покріпити ся ласощами ягід. (5. Кн. Мойс. 23. 24). Він показав їм алеї, куди проходжує ся Цар, та альтану, де любить Він перебувати. Там вони розложились тай заснули.

Тогди запримітив я у снї, як вони кріз сон говорили, нїколи не чинили вони того давнїйше. Мене се задивувало, а садівник промовив до мене: „Чого дивуєш ся, такий се вже виноград, що як під'їш його, то заснеш любим сном, тай станеш кріз сон балакати" (Піс. 7: 9), і бачив я що повставали вони попращали ся тай пішли до Міста. Но, як я висше сказав, гулянє сонїшного сьвітла на ясних стїнах та дорогах Міста. (Откр. 21. 18; 2. Корнт. 3. 18) явились перед ними так прекрасними, що годї було дивитись на них голим оком, треба було відповідного до того приладу. Я видїв, як вийшли їм на встрічу два мужі, одїті в одїж немов золотом шиту, сіяючу; лиця їх яснїли сьвітлом. Вони запитали подорожних, звідки походять, а ті відповіли. Запитали де спочивали по дорозї, які труди і небезпеки, які вигоди, і кілько радощів мали вони на мандрівцї. Подорожні все оповіли. Тогди сказали їм ті два мужі. Як лиш проминете єще дві біди, тогди вступите до міста.

Христіянин з товаришом попросили мужів, аби їх попровадили. Но мужі сказали, що дуже радо учинили би теє, но для них се є не можливим бо, говорили, мусите ви самі власною вірою зайти на місце. Тож видїв я у снї, як ішли вони дальше, аж побачили самого Города, а знова видїв я, що

між ними а брамою плила ріка; і не було там моста, і вода була дуже глубока. Як побачили подорожні тую ріку, зажурили ся дуже, но мужі, котрі з ними ішли, так сказали: „Мусите переплисти на той бік, бо иньшої дороги до брами нема.”

Подорожні почали допитовати їх, чи не було би иньшої якої ради, та иньшої дороги, на те дістали відповідь: „Так, дійсно є єще одна дорога, но окрім Еноха і Ілиї, з давен давна не вільно нікому нею переправлятись хиба аж тогди, як затрубить послїдня труба.”

Подорожні, а особливо Христіянин почав клопотати ся дуже, оглядаючи ся то в одну то другу сторону, і не бачив способу, як уникнути плавби. Тогди запитали мужів, чи всюди однако за глибока вода. Вони відповіли що нї, тай що вони не можуть о тім богато говорити, бо, мовили, вам самим треба зґрунтовати глибінь ріки, єї глибина і плиткість суть такі, як ваша віра в Царя.

Отже паломники пустили ся в плав. Христіянин від разу став потапати, і кликав на свого друга, Надію ридаючи: „Потапаю в водах, хвилї переливають ся через мою голову, а гребенї вод, котять поверх мене.” І стало тихо. Тогди озвав ся другий: „Не впадай духом, брате, чую твердь під ногами, тверде дно.” Тогди сказав Христіянин: „Ей, друже мій, страх перед смертию поборов мене, не побачу я таки молоком і медом текучої землї.” По сих словах Христіянин розжалував ся гірко. Смуток, біль душі осліпили його, і він не бачив Надії для виходу. Тут потиряв він притом-

ність, забув про всї клопоти і гаразди які пережив в дорозї. Його розпучливе белькотанє язиком сьвідчило, що він став безпритомним, опанований страхом напевно утоне в ріцї, та не бачити-ме більше небесної брами. З берега приглядали ся люди на потапаючого, і судили між собою, що він гине омлїлий під напором споминів про давні гріхи. Видно було, як мучили його привиди, упирі, та злі духи, бо перед тим нїхто не чув з уст його таких слів, які тепер виражав. Надія, цїлий той час, був в повнї притомним, піддержував голову свого брата понад водою, часами крила його вода, но він знова відносив його омлїлого понад воду. Надія давав йому розраду: „Брате, ось онде брама, коло неї стоять мужі що ждуть з привітом на нас", але Христіянин відповів: „На тебе ждуть вони, на тебе, від коли пізнав я тебе, ти нї разу не стратив надії." „Тай ти не стратив", говорив йому Надія, о, брате, сказав Христіянин, на правду кажу тобі, колиб я був праведний. Він поміг би менї тепер, но Він за мої гріхи завів мене в сю глибину, тай покинув. Мій друже, сказав Надія, ти цїлком забув на слова, які відносять ся до немічних: „Нема путів при їх смерти, а сила їх кріпка, не журять ся вони як другі, тай не мучать ся як другі." Се лихо, яке опанувало тепер тебе, не є доказом, що Господь покинув тебе, воно від Нього походить на пробу, чи помолиш ся ти до Нього о поміч і ласку, які чи раз ти від Нього получив і в бідах житя живив ся ними. І видів я у снї як Христіянин спамятав ся а Надія додав сло-

ва: „Радуй ся, Ісус Христос уздоровляє тебе." Христіянин, зараз таки промовив великим голосом: „О! я знова виджу Його," і Він мовить до

„Аж переплили оба глубину."

мене: „Чи ти через воду йдеш, я буду з тобою, чи через ріку не потонеш. (Ісаія 43. 2).

Тогди оба вони звеселились а ворог їх (вода)

успокоїв ся, немов твердь, аж переплили оба глубину. Христіянин почув твердь під ногами чим близше края, тим мілкійшою ріка була, і перейшли вони щасливо. Перед собою побачили двох мужів, критих сяєвом, що ждали на них з привітом і почули їх голос: „Ми праведні духи йдемо на службу тим, що суть наслїдниками спасенія", і пішли разом до брами. Тепер, треба Вам знати, що Місто стояло на стрімкій, високій горі, но паломники ішли на ню без утоми, бо два мужі вели їх попід руки. Вони мабуть погубили свою тїлесну одїж в ріцї, бо йшли тут нагі. Ішли легко і дуже скоро хотяй самі основи Міста стояли повисше хмар. Вийшли отже понад воздух розмовляючи з собою любо. Проминувши горе, яке закінчило ся в ріцї, мило та любо ішло ся їм в товаристві небесних послів.

Ясні слуги оповідали їм про славу місця, про красоту і щастє, якого описати годї. „Там", казали вони, є „Гора Сіон, небесний Єрусалим, леґійони ангелїв, і душ по усопших оправданих Христом." (Євр. 12. 22, 24).

Ідете тепер, мовили вони до Божого Раю, де побачите дерево житя, і їсти мете овочі його, а як прийдете там, одягнуть вас в білу одїж тай розмови і житє ваше начне ся у Царя, і жити мете у вічні часи. (Откр. 2. 7; 3. 4, 5; 22. 5). Там не побачите більше лиха, яке перебули ви на земнім падолї, нї журби нї слабости, нї жалю нї смерти, що давне, те проминуло. (Отр. 21: 4; Іса. 65. 16. 17). Ідете тепер до Авраама, Ісаака, Якова і проро-

ків, мужів, котрих Бог забрав від настигаючої погибелї, тепер вони спочивають на своїх ложах і ходять в праведности. Вони запитали Ясних приятелїв, що чинити муть у сьвятім Місци. На се дістали відповідь: „Получите там нагороди за всї ваші труди, а радости за всї ваші смутки, пожнете все, що посїяли, навіть плоди молитвів своїх, сліз і терпінь за імя Царя." (Галат. 6. 7, 8).

„Там одягнетесь в золоті вінцї і мете радоватись лицем Сьвятого, бо там побачите Його такого, яким Він є. (1. Іван. 3. 2). Йому служити мете на віки у славі, радости, і з подякою, бо ви бажали на сьвітї служити Йому, хоч як воно тяжко було вам чинити те задля немочий вашого тїла. Слух ваш любовати меть ся прелюбим голосом Могучого, там знайдете і звеселите ся приятелями і знакомими своїми, що зайшли там перед вами. Там повитаєтесь любо з кождим з них і з тими що за вами прийдуть. Там одягнетесь в славу і маєстат, веселитись мете і з Царем слави, коли вийде Він на хмару в супроводї ангельских труб, немов на силах вітру, ви виїдете з Ним, і коли засяде Він на престолї судити, ви з Ним засядете, і коли Він проголосить декрет для живих і мертвих на ангелів і людий, ви тоже з Ним судити мете тих, хто був приятелем або ворогом Його і вашим. Як поверне Він в город і ви повернете з Ним при звуках ангельских труб, і будете з Ним до віку." (1. Солун. 4. 13, 17; Юда 14. 15; Дан. 7. 9, 10; 1. Корнт. 6. 2, 3).

Як підійшли вони до брами, множество небес-

них сил, вийшло їм на стрічу; множество небесних сил, а два ясні приятелї представили їх словами: „Се суть мужі, що любили Господа нашого,

„При звуках ангельских труб".

як жили на сьвітї, і відрекли ся всего, задля сьвятого імени Його, і Він післав нас, щоб ми вивели

їх тут, і ми привели їх, аби в радости оглядали лице свого Відкупителя." Тогди сили небесні в один голос зашуміли: „Блаженні, кого запрошено на весілє агнця." (Відкрт. Іван. 19. 9). Зараз таки вийшли їм на стрічу царскі трубачі, одягнені в білу, ясну одіж, заграли пречудними голосами, а відгомін стелив ся покотом по небесах. Трубачі привитали Христіянина, та Надію щирим серцем, та передали їм привіт від десяти тисяч праведників, а все те відбуло ся при окликах витаня і музиці трембіт. Потім окружили наших паломників, з усіх сторін; одні вступали на вперед них, другі за ними, иньші з правого, а иньші з лівого боку. Вони немовби стерегли нових гостий та в поході на дальшій дорозї постоянно виводили мельодійні пісні вишними голосами, а самий вид та сьвятість того торжества представляє ся нашим подорожним якби саме небо. Ступали отже вперед, а в поході, що хвиля повтаряли тримбіти радісну привітну нуту. На лицях окружаючих проявляла ся безмежна радість і вдоволенє, що провадили нових гостий Христіянина і його товариша до вічного щастя. Оба паломники находились вже тут немов би в раю, бо все що виділи і чули було не людским, а небесним. Перед ними що раз близше красувало ся Місто, чули гомін дзвонів, що ударяли в городї їм на привіт. Но над все проникала їх радість на саму думку що вже довело ся їм жити серед такого триюмфального окруженя і то на віки вічні. О! ніхто не в силї ні словом, ні пером виразити превеликої їх радо-

сти. Так прийшли вони аж до брами, а над брамою золотими буквами було написано:

„Блаженні, що творять заповіди Його, щоб мали власть до дерева житя, і увійшли ворітьми в город.” (Откр. Іван. 22. 14).

І видів у снї, що як станули всї при брамі, два сьвітлї мужі велїли їм застукати, а як учинили теє, то з понад брами показались над ними нові лиця, Енох, Мойсей, Ілия і прочі. До них отже промовили ясні мужі: „Отсе подорожні, що прибули тут з міста Погибелї, за любов, яку оказали нашому Царю”, і зараз подорожні подали їм свої сьвідоцтва, які получили на початку. І понесли ті сьвідоцтва мужі до Царя, а той прочитавши їх промовив: „Де суть ті мужі”, і відповіли Йому: „стоять при брамі.” Цар велїв отворити браму промовивши:

„Відчиняйте браму, нехай ввійде народ праведний, що любить правду.” (Ісаія 26. 2).

Тепер видів я у снї, як оба паломники увійшли брамою в город і, О, диво, скоро ввійшли, сейчас переобразили ся; одїж їх сияла мов золото. Вийшли їм на привіт нові угодники, обдарили їх арфами і вінцями, арфами, щоб вигравaючи на них славили Царя, а вінцї щоб увінчали себе славою. І чув я у снї, як заревіли усї дзвони, і чув я слова:

„Вступіть во славу Господа нашого."

Тай чув я, як оба вони засьпівали:

„Сидячому на престолї Агнцеви благословеніє, і честь і слава, і держава по віки вічні."
(Откр. 5. 13).

Як лише отворилась брама, і сьвяті ввійшли в город, я глянув за ними і видів Місто, що яснїло як сонце. Вулиці устелені золотом, а народ снував ся по них все в вінцях з пальмами в руках, та золотими арфами сьпіваючи на славу Божу. Деякі з них були крилаті і ті безнастанно сьпівали: „Сьвят, Сьвят, Сьвят, Господь Саваофт!"

Потім замкнула ся брама, менї жаль стало, що я не в городї. Ще хвилю приглядав ся я, та прислухував ся всему як міг, а як оглянув ся, побачив я Глупоту, що прийшов над ріку. Він скоренько перебрав ся на другу сторону, і то без великого клопоту, бо на руку йому трафив ся муж, перевізник, звав ся він Пуста Надія, і сей човном переправив його. Отже як лише впинив ся він по моїм боцї ріки, сейчас пустив ся горі до брами, тай ішов самий, нікого на стрічу собі не бачив, ніхто не улекшив йому труду. Як прийшов до брами, прочитав на нїй напись і запукав в надії, що браму відчинять сейчас, но мужі з над брами в перед запитали його, звідки він, і чого хоче. Він відповів: „Я їв і пив перед лицем Ца-

ря, і слово його хоронить ся у нас." Они запитали його про сьвідоцтво, яке треба показати Царю, но він обмацав себе і не найшов його. І сказали

„І я пробудив ся, та зрозумів, що се був сон".

вони: „Ну, нема в вас сьвідоцтва", а той ні слова не відозвав ся. І розповіли они Царю, но Цар не вийшов привитати його, іно велїв двом Сьвітлим,

котрі перше впровадили Христіянина і Надію до города вийти, взяти ся до Глупоти, звязати йому руки і ноги і відтаскати геть. Они учинили по приказу Царя, і в воздусї перенесли Глупоту аж до тих дверий які бачив я у скалї під горою, тай трутили його туди.

І видів я, що від порога небесної брами, вела одна дорога до пекла така самісїнька як з міста Погибелї. І я пробудив ся, та зрозумів, що се був сон.

ЗАКЛЮЧЕНЄ.

Читачу! мій сон вповів я тобі,
Смотри, і розтолкуй ти його менї,
Або сам собі, або кому будь
Добре розвяжи го, та не забудь,
Що хто таку річ лихо розбере,
Добра не вчинить, поганьбить себе.
Памятай собі, в думках не гуляй
Поза мої сни у незнаний край,
Неваж сьміятись із сих моїх снів,
Зі змісту книжки, нї ужитих слів,
Йолупам та дурням, ти те полиши,
Змістом мої книжки, дуже дорожи.
Коли замкнеш ся в моїх думках сам,
На них полинеш до небесних брам,
Там ти побачиш дійсність моїх слів
І спасеш душу, уйдеш ворогів.
У моїй книжцї, може й суть блуди,
Ти відкидай їх, золото держи
Заховай в серцї, ті мої труди,
Хоч вони ржаві, ти їх бережи
Всюди держи ся тої поговірки:
„Не кидай ябка, задля його скірки"
Коли все так люди, сталиб дїлати
Менї треба булоб знова сон писати.

JAN 3 1911

One copy del. to Cat. Div.

JAN 3 1911

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 158 834 5